

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Schengen, ulkomainen rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen Suomessa

Muurinen, Nina
Pentti, Hanna

2014 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Schengen, ulkomainen rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen Suomessa

Muurinen, Nina
Pentti, Hanna
Liiketalous
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2014

Muurinen, Nina
Pentti, Hanna

Schengen, ulkomainen rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen Suomessa

Vuosi 2014 Sivumäärä 79

Opinnäytetyön tarkoituksena oli, tutkia millaisia vaikutuksia rajojen avautumisella Schengenin johdosta on ollut Suomessa tapahtuvaan ulkomaalaisten tekemään omaisuusrikollisuuteen. Lisäksi työssä selvitettiin, onko ulkomaalaisten Suomessa tekemillä omaisuusrikoksilla ollut vaikutusta kansalaisten tapoihin suojata omaisuuttaan. Tutkimuksen keskeiset tutkimusongelmat kiteytyivät kahteen kysymykseen: ovatko omaisuusrikosten määrät muuttuneet Suomessa rajojen avautumisen jälkeen, sekä onko omaisuuden suojauksen tason ja ulkomaalaisten tekemien omaisuusrikosten määrien välillä havaittavissa korrelaatiota.

Aihetta rajattiin koskemaan omaisuusrikoksista näpistyksiä, varkauksia, törkeitä varkauksia, ryöstöjä ja törkeitä ryöstöjä. Lisäksi tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita pääasiallisesti virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten tekemistä omaisuusrikoksista. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusta. Työssä käytettiin PolStat:in valmiita tilastoja omaisuusrikollisuudesta, sekä kerättiin aineistoa standardoidun kyselytutkimuksen avulla. Keskeisinä lähteinä tutkimuksessa hyödynnettiin kansallista lainsäädäntöä, EU-normistoa ja lainvalmisteluaineistoa. Lisäksi työssä käytetään aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä erilaisia viranomaislähteitä.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että tiettyjen omaisuusrikosten määrissä oli havaittavissa kasvua rajojen avautumisen jälkeen. Järjestäytynyt liikkuva rikollisuus on merkittävä tekijä uusiin ja yhä törkeämpien tekojen rantautumisessa Suomeen. Tutkimuksen perusteella vaikuttaisi siltä, että ulkomaalaisten Suomessa tekemien omaisuusrikosten määrällä ei ole ollut vaikutusta Suomen kansalaisten omaisuuden suojaukseen. Omaisuuden suojaus on Suomessa suhteellisen vähäistä. Näin ollen tutkimustulokset osoittavat, että omaisuutta olisi hyvä suojata paremmin.

Muurinen, Nina
Pentti, Hanna

Schengen, crimes committed by foreigners and the protection of property in Finland

Year	2014	Pages	79
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to investigate what kind of effect has the opening of the borders had on the rates of crimes against property committed by foreigners in Finland. In addition, to investigate whether or not the crimes against property have affected the way in which Finnish citizens protect their property. The main research problems were defined by two questions: have the rates of the crimes against property changed in Finland after the opening of the borders? Is there a correlation between the level of protection of property and the rates of crimes against property committed by foreigners?

The topic was limited to petty thefts, thefts, grand thefts, robberies and grand robberies. Also, we were interested mainly in the rates of property crimes committed by Estonian, Latvian and Lithuanian citizens. A quantitative method was used as the research method. Statistics on crimes against property by PolStat were used and material was collected using a standardized survey. National legislation, EU-norms and law preparation material were used as the essential sources. In addition we used literature related to the topic and a variety of sources by the authorities.

The results of the research showed that there was a rise in the amounts of some of the types of crimes against property after the opening of the borders. Organized crime is a significant factor in new and even more aggravated types of crimes entering Finland. The results of the research indicate that the rates of crimes against property have not affected the level of protection of property by the Finnish citizens. The level of protection of property in Finland is at a relatively low level. Thus the results of the research suggest that it would be good to raise the level of protection of property in Finland.

Schengen, property crimes, omaisuuden suojaus, organized crime

Laki- ja lyhenneluettelo

EJN	European Judicial Network
EU	Euroopan unioni
Europol	European Police Office
EY	Euroopan yhteisö
JIT	Joint Investigation Team
KKO	Korkein oikeus
KRP	Keskusrikospoliisi
OLAF	Office Européen de Lutte Anti-Fraude
PL	Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39.
SEUT	Sopimus Euroopan Unionin toiminnasta
SIRENE	Supplementary Information Request at the National Entry
SIS	Schengen Information System
SOCTA	Eu Serious and Organised Crime Threat Assessment

Muut oikeudelliset lähteet

Valtioneuvoston asetus Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Itävallan tasavallan välillä rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman muuttoliikkeen torjumiseksi tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta 664/2007.

HE 20/1998 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen liittymisestä tarkastusten asteittaista lakkauttamista yhteisillä rajoilla koskeviin Schengenin sopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja sopimuksen sekä yhteistyöstä henkilöiden tarkastusten lakkauttamiseksi yhteisillä rajoilla Islannin ja Norjan kanssa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi.

HE 44/2002 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

HE 243/2006 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman muuttoliikkeen torjumiseksi tehdyn sopimuksen (Prümin sopimus) hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännönalaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä eräiksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta 7.3.2013

KKO 2001:130

KKO 2006:99

Eurooppaoikeuden lähteet

Pöytäkirja (N:o 19) osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstä (Schengenin rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 1-32.

Neuvoston päätös Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi, 28.2.2002, 2002/187/YOS, EYVL L 063, 6.3.2002, 1-13.

Neuvoston päätös Euroopan oikeudellisesta verkostosta, 16.12.2008, 2008/976/YOS, EUVL L 348, 24.12.2008, 130-134.

Neuvoston päätös toisen sukupolven Schengenin tietojärjestelmän (SIS II) kehittämisestä, 6.12.2001, 2001/886/YOS, EYVL L 328, 13.12.2001, 1-3.

Yhteinen toiminta, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan oikeudellisen verkon perustamisesta, 29.6.1998, 98/428/YOS, EYVL L 191/4, 7.7.1998, 4-7.

Sisällys

1	Johdanto.....	9
1.1	Taustat.....	9
1.2	Työn tarkoitus ja tavoite.....	10
1.3	Aiheen rajaus ja työn rakenne.....	10
1.4	Metodologia.....	11
2	Schengen-sopimukset.....	12
2.1	Schengen-sopimusten taustat.....	12
2.2	Suomen ja muiden Pohjoismaiden liittyminen Schengen-sopimukseen.....	13
2.3	Sopimusten sisältö ja vaikutukset.....	15
2.4	Schengen ja Amsterdamin sopimus.....	15
2.5	Schengen-alue.....	16
2.5.1	Schengen-alueen sisäraajat ja liikkuminen alueella.....	17
2.5.2	Schengenin ulkorajojen ylittäminen.....	18
2.6	Viranomaisyhteistyö.....	19
2.6.1	Poliisiyhteistyö.....	19
2.6.2	Oikeusapu rikosasioissa.....	20
2.7	Tiedonvaihto.....	21
2.7.1	Tietojärjestelmä.....	22
2.7.2	Tietosuoja.....	23
3	Oikeushyvä ja omaisuudensuoja.....	23
4	Kriminaalipolitiikka ja omaisuuden suojaaminen.....	24
5	Rikoksen rakenne.....	25
5.1	Tunnusmerkistön mukaisuus.....	26
5.2	Syylisyys.....	27
5.2.1	Syyntakeisuus ja rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja.....	27
5.2.2	Syyksiluettavuus.....	28
5.3	Oikeudenvastaisuus, oikeuttamisperusteet ja anteeksiantoperusteet.....	29
6	Omaisuusrikokset.....	29
6.1	Näpistys, varkaus ja törkeä varkaus.....	30
6.2	Ryöstö ja törkeä ryöstö.....	32
7	Järjestäytynyt kansainvälinen rikollisuus.....	33
7.1	Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmiä.....	33
7.2	Rikollisryhmät.....	35
7.3	Kehitys ja nykytila.....	35
7.4	Liikkuva järjestäytynyt rikollisuus.....	36
8	Rikollisuuden kehitys.....	37
8.1	Ulkomaalaisten tekemien rikosten kehityssuunta Suomessa.....	38

8.2	Näpistys	41
8.3	Varkaus.....	46
8.4	Törkeä varkaus.....	48
8.5	Ryöstö	52
8.6	Törkeä ryöstö	53
9	Omaisuu­densuojau­sus.....	55
9.1	Tiedon keruu	55
9.2	Aineiston analyysi	57
9.3	Tapahtuneet omaisuusrikokset	59
9.4	Omaisuu­den suo­jaaminen.....	61
9.4.1	Omaisuu­den suo­jaamisen menetelmät	61
9.4.2	Omaisuu­den suo­jaamisen tarve Suomessa	62
9.4.3	Järjestäytynyt rikollisuus ja omaisuus­den suo­jaaminen.....	62
9.4.4	Omaisuu­den suo­jaamisen tarpeen lisääntyminen	63
9.4.5	Suomalaisten ja ulkomaalaisten aiheuttama tarve omaisuus­den suo­jaamiseen	64
10	Johtopäätökset	65
10.1	Omaisuu­susrikosten määrät Suomessa rajojen avauduttua	66
10.2	Omaisuu­den suo­jaus ja omaisuus­rikosten määrät.....	67
10.3	Tutkimustavoitteiden toteutuminen ja jatkotutkimuskysymykset	68
	Lähteet	70
	Liitteet.....	76

1 Johdanto

Euroopan unioni on kirjannut tavoitteekseen neljän vapauden periaatteen, johon kuuluvat pääomien, palveluiden, tavaroiden sekä henkilöiden vapaa liikkuvuus unionin alueella¹. Näistä henkilöiden ja tavaroiden liikkumisvapauden toteutumista on pyritty nopeuttamaan avaamalla rajat Schengen-sopimuksen mukaisesti². Positiivisten vaikutustensa lisäksi kansallisten rajojen avaaminen mahdollistaa kuitenkin myös rikollisuuden yhä vapaamman liikkuvuuden. Omaisuuden suojaamisen kulttuuri on Suomessa erilainen kuin esimerkiksi Baltian maissa. Suomessa on totuttu siihen, ettei täällä ole erityistä tarvetta omaisuuden tarkalle suojaamiselle. Poliisin mukaan omaisuuden suojaus on kaiken kaikkiaan ollut Suomessa vähäistä.³ Tässä opinnäytetyössä tutkitaan millaisia vaikutuksia rajojen avautumisella on ollut Suomessa tapahtuvaan rikollisuuteen, jossa tekijä on ulkomaalainen. Lisäksi työssä selvitetään, onko ulkomaalaisten Suomessa tekemillä rikoksilla ollut vaikutusta kansalaisten tapoihin suojata omaisuuttaan.

1.1 Taustat

Työn aiheen saimme lähetystöneuvos Janne Pentiltä, joka toimii Suomen Tallinnan suurlähetystössä poliisin erityisasiantuntijana. Hänen työnkuvaansa kuuluu muun muassa Baltian maiden poliisiyhdysmiehenä toimiminen, ja siksi hän on päivittäin tekemisissä liikkuvan kansainvälisen rikollisuuden ja siihen liittyvän omaisuusrikollisuuden kanssa. Pentin mielestä aihe on tutkimisen arvoinen ja hän katsoo, että aiheella on vaikutusta yhteiskuntaan ja yleiseen turvallisuudentunteeseen Suomessa. Pentti käy työnsä puolesta paljon yhteiskunnan poliittisten päättäjien ja virkamiesten kanssa keskusteluja muun muassa järjestäytyneestä ja rajat ylittävästä rikollisuudesta sekä erityisesti Baltian maista Suomeen suuntautuvasta rikollisuudesta. Hän arvelee voivansa hyödyntää tutkimuksen tuloksia työssään käyttäen niitä apuna keskusteluissa ja luentomateriaaleissa. Hän pitää yhtenä työnsä päämääränä muun muassa resursseihin vaikuttamista, jotta edellä mainittua rikollisuutta voitaisiin ennaltaehkäistä ja sen haitallisia vaikutuksia minimoida.

Osana oikeustradenomiopintoja olemme opiskelleet muun muassa rikosoikeutta sekä EU-oikeutta, jotka koemme mielenkiintoisiksi aihealueiksi. Opintojen lisäksi työskentelemme molemmat käräjäoikeuksissa rikosasioiden parissa. Valitsimme aiheen sen kiinnostavuuden, hyödynnettävyyden ja yhteiskunnallisen merkittävyyden perusteella.

¹ SEUT 26 artikla 2 kohta.

² HE 20/1998.

³ Roginskis 2012; Suojaa omaisuutesi 2013.

1.2 Työn tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön avulla on tarkoitus selvittää, millainen vaikutus Schengen-alueen maiden kansalaisten vapaalla liikkuvuudella on ollut Suomessa tapahtuvaan omaisuusrikollisuuteen sekä millainen omaisuusrikosten määrän kehitys on ollut rajojen avautumisen jälkeen. Lisäksi työssä pohditaan tiettyjen maiden kansalaisten tekemien omaisuusrikosten määrällisen kehityksen vaikutusta Suomen kansalaisten tapaan suojata omaisuuttaan. Työn keskeisimpiä tutkimuskysymyksiä ovat: ovatko omaisuusrikosten määrät muuttuneet Suomessa rajojen avautumisen jälkeen, onko omaisuuden suojauksen ja ulkomaalaisten tekemien omaisuusrikosten määrien välillä havaittavissa korrelaatiota? Tutkimuksella pyritään keräämään hyödyllistä materiaalia lähetysneuvos Janne Pentin työn tueksi. Lisäksi työn avulla halutaan lisätä ymmärrystä omaisuuden suojaamisen tarpeellisuudesta muuttuneessa yhteiskunnassa sekä vaikuttaa yksityisen omaisuuden suojauksen tasoon Suomessa.

Rikosten määrien kehityksestä Suomessa on olemassa aiempia tutkimuksia. Esimerkiksi Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on tutkinut rikollisuustilannetta Suomessa lähes vuosittain vuodesta 1976 asti. Viimeisimmässä oikeuspoliittisen tutkimuskeskuksen julkaisussa selvitetään vuoden 2012 rikollisuustilanne Suomessa.⁴ Kyseinen vuosikatsaus sisältää tietoa muun muassa rikosten määrästä. Julkaisussa on erikseen selvitetty maahanmuuttajien ja muiden ulkomaan kansalaisten Suomessa tekemien rikosten luonnetta ja määrää yleisesti. Julkaisussa ei ole eritelty eri kansalaisuuksien Suomessa tekemien rikosten määrien kehitystä.⁵ Tässä opinnäytetyössä lähestymistapa tutkimisaiheeseen on toinen. Työssä tutkitaan nimenomaan omaisuusrikosten määrien kehitystä ennen Baltian maiden Schengeniin liittymistä ja sen jälkeen sekä määrien kehityksen vaikutusta kansalaisten omaisuuden suojaamiseen. Aihe on ajankohtainen, koska Schengen-alueen laajenemisesta neuvotellaan. Työ antaa myös aihetta pohtia mahdollisen Venäjän ja Euroopan unionin välisen viisumivapauden vaikutuksia Suomessa tapahtuviin omaisuusrikoksiin. Kuten Tiikkainen toteaa, ”ulkorajojen tehokas valvonta on välttämätön edellytys unionin sisärajojen pitämiseksi avoimina”⁶.

1.3 Aiheen rajaus ja työn rakenne

Rikollisuus on käsitteenä laaja. Se kattaa useat rikoslaisissa kriminalisoidut teot. Työ päätettiin rajata koskemaan vain omaisuusrikoksia. Omaisuusrikoksista tutkinnan kohteeksi valittiin varkaudet, näpistykset, törkeät varkaudet, ryöstöt ja törkeät ryöstöt. Schengen-valtioihin kuuluu tällä hetkellä 25 maata⁷. Lisäksi henkilöiden vapaa liikkuvuus koskee pääsääntöisesti kaikkia

⁴ Rikollisuustilanne 2012 2013.

⁵ Rikollisuustilanne 2012 2013.

⁶ Tiikkainen 2009, 62.

⁷ Euroopan unionin jäsenmaat 2013.

Schengen-alueella olevia⁸. Opinnäytetyön laajuuden kannalta oli mielekästä rajata tutkimus koskemaan vain muutamista Schengen maista Suomeen tulevaa rikollisuutta. Pääasiallisiksi tarkastelun kohteiksi valittiin vuonna 2007 Schengeniin liittyneet Viro, Latvia ja Liettua⁹. Tutkimuksessa tehdään kuitenkin havaintoja myös rajojen avautumisen vaikutuksista kaikkien ulkomaalaisten tekemien rikosten kokonaismääriin.

Tutkimuksessa hyödynnetään kansallista lainsäädäntöä, EU normistoa ja lainvalmisteluaineistoa. Lisäksi työssä on käytetty aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä erilaisia viranomaislähteitä. Kirjallisuutta sekä viranomaislähteitä on käytetty säädösten tulkinnaissa. Lähteillä on pääasiallisesti pyritty selvittämään viitekehityksessä olevien tutkimukseen liittyvien aihepiirien taustoja. Tutkimusaiheen käsittely edellytti sitä, että sen taustat on riittävän perinpohjaisesti selvitetty lukijalle. Tämän vuoksi luvuissa 2-7 käydään läpi tutkimusaiheen taustoja. Alussa selvitetään Schengen-sopimusten taustoja, sisältöä sekä niiden vaikutuksia vapaaseen liikkuvuuteen sekä viranomaisyhteistyöhön. Tämän jälkeen selvitetään käsitteet oikeushyvä ja omaisuudensuoja sekä käsitellään kriminaalipolitiikan perustavoitteita. Kriminaalipolitiikasta selvitetään etenkin omaisuusrikollisuuden torjumiseen hyvin soveltuvaa tilannetorjuntaa. Samassa selvitetään viranomaisten antamia omaisuudensuojausohjeita yksityisille henkilöille. Luvuissa 5 ja 6 tarkastellaan rikoksen rakennetta sekä tutkimukseen valittuja rikoslajeja. Poliisin mukaan järjestäytynyt rikollisuus on ollut viime vuosina merkittävästi kasvussa. Suuri osa järjestäytyneestä rikollisuudesta tulee Suomeen etenkin Viirosta ja Liettuasta.¹⁰ Tämän vuoksi luvussa 7 selvitetään, mitä järjestäytynyt rikollisuus on. Tutkimuksessa haluttiin selvittää ulkomaisen rikollisuuden määrän muutoksia suhteessa Suomen kansalaisten omaisuudensuojautapaan. Näin ollen työn ensimmäisessä tutkimusosiossa esitellään tutkimustuloksia rikollisuuden määrän muuttumisesta, jota tutkittiin PolStatin valmiita tilastotietoja hyväksikäyttäen. Tämän jälkeen siirrytään esittelemään kyselytutkimuksen tuottamia tuloksia omaisuuden suojaamisesta. Työn viimeisessä luvussa esitellään tutkimuksen johtopäätökset.

1.4 Metodologia

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimuksiin, joissa jotain asiaa pyritään kuvailemaan numeraalisesti tai missä määrin jokin asia on muuttunut.¹¹ Tämän opinnäytetyön keskeisenä ajatuksena on selvittää rikollisuuden määrän kehitystä sekä sen vaikutusta omaisuuden suojaamisen tasoon ja määrään Suomessa. Omaisuuden suojaamista tutkittaessa aineisto kerättiin standardoidulla kyselytutkimuksella, joka on survey-tutkimuksen kes-

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstä (Schengen rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 4.

⁹ Euroopan unionin jäsenmaat 2013.

¹⁰ Järjestäytynyt rikollisuus kasvussa EU:n alueella 2011; Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 7.

¹¹ Vilka 2009, 49.

keinen menetelmä¹². Näiden seikkojen vuoksi opinnäytetyön metodin voidaan katsoa olevan kvantitatiivinen survey-tutkimus. Työ voidaan lukea myös oikeustieteelliseksi tutkimukseksi, sillä siinä tutkitaan oikeutta eli ajantasaista lainsäädäntöä ja tarkastellaan oikeussosiologisesti näkökulmasta EU säädösten yhteiskunnallisia vaikutuksia.¹³

2 Schengen-sopimukset

Schengen-sopimukset poistivat henkilöihin kohdistuvat sisäraajatarkastukset sopimusjärjestykseen kuuluvien sopimusvaltioiden väliltä. Rajatarkastusten poistuminen on helpottanut henkilöiden vapaata liikkumista Euroopan unionin alueella. Alun perin Schengen-sopimukset neuvoteltiin Euroopan unionin rakenteiden ulkopuolella.¹⁴ Schengen-sopimukset koostuvat kahden sopimuksen kokonaisuudesta, jonka muodostavat 1985 tehty Schengen-sopimus tarkastusten lopettamisesta yhteisillä rajoilla ja edellä mainitun sopimuksen soveltamisesta vuonna 1990 tehty yleissopimus¹⁵. Vuonna 1997 solmittuun Amsterdamin sopimukseen liitettiin Schengeniä koskeva pöytäkirja, jolla Schengen-säännöstö¹⁶ integroitiin Euroopan unionin rakenteisiin. Kaikki unionin jäsenvaltiot, lukuun ottamatta Irlantia, Yhdistynyttä kuningaskuntaa, Bulgariaa, Kyprosta, Romaniaia ja Kroatiaa, kuuluvat Schengeniin.¹⁷ Euroopan unionilla on lisäksi sopimukset Norjan, Islannin sekä Sveitsin kanssa näiden Schengeniin kuulumattomien alueiden liittämistä Schengen yhteistyöhön¹⁸. Tässä osiossa käsitellään Schengen-sopimuksen taustoja sekä vaikutuksia Euroopan unioniin.

2.1 Schengen-sopimusten taustat

Euroopan unionin asettamat neljä perusvapautta ovat ihmisten, tavaroiden, palveluiden ja pääomien vapaa liikkuvuus unionin alueella. Nämä vapaudet lisättiin Euroopan yhtenäisasiakirjalla EY:n perustamissopimukseen vuonna 1986¹⁹. Kaikkien näiden neljän vapauden toteutuminen on ollut pitkän sääntelyprosessin tulos.²⁰ 1980-luvulla Euroopan unionissa alettiin selvittää mahdollisuuksia henkilö- ja tavaraliikenteen tarkastuksen keventämiseksi unionin jäsenvaltioiden välisillä rajoilla. Tarkoituksena oli nopeuttaa unionin neljään vapauteen kuuluvien henkilöiden ja tavaroiden vapaan liikkuvuuden toteutumista. Samaan aikaan Saksa ja Ranska tekivät kahdenvälisen sopimuksen keventämään rajamuodollisuuksia. Sopimuksen ta-

¹² Hirsjärvi ym. 2009, 193.

¹³ Hirvonen 2011, 21, 29, 41; Husa ym. 2008, 19.

¹⁴ Joutsamo ym. 2000, 873.

¹⁵ HE 20/1998.

¹⁶ Schengen säännöstö koostuu Schengen sopimuksesta, yleissopimuksesta, asiaan liittyvistä muista sopimuksista ja säännöistä. Ks. Schengen sopimus ja yleissopimus 2013.

¹⁷ Joutsamo ym. 2000, 873; Matkalla Euroopassa 2013.

¹⁸ Schengen-alue ja yhteistyö 2009.

¹⁹ Vuonna 1957 Roomassa solmittiin EY:n ja Euratomin perussopimukset. Nämä sopimukset tunnetaan myös nimellä Rooman sopimukset. Ks. EU:n perussopimukset 2013.

²⁰ Tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus 2010.

voitteenaan oli helpottaa ruuhkautunutta liikennettä maiden välisellä rajalla. Kyseinen sopimus toimi myöhemmin pohjana Schengen-sopimusta valmisteltaessa.²¹

Saksa, Ranska, Alankomaat, Belgia ja Luxemburg allekirjoittivat 14. kesäkuuta 1985 Schengenin kylässä Luxemburgissa Schengen-sopimuksen rajatarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta sopimuksen allekirjoittaneiden maiden välisillä rajoilla. Vuotta myöhemmin EY:n perustamissopimukseen lisättiin artikla sisämarkkinoiden perustamisesta. Sisämarkkinoilla tarkoitettiin aluetta, jossa sisäiset rajat on poistettu ja tavarat, palvelut, henkilöt sekä pääomat liikkuvat vapaasti. Kaikki Euroopan unionin 12 silloista jäsenvaltiota sitoutui toteuttamaan neljää perusvapautta vuoden 1992 loppuun mennessä. Jäsenvaltioiden virallisesta perusvapauksien hyväksymisestä huolimatta henkilöiden vapaa liikkuvuus ei toteutunut suunnitelmien mukaisesti. Keskeisin tulkintaerimielisyys asiassa koski henkilöryhmiä, joille liikkumisvapaus suotaisiin. Jäsenvaltioiden enemmistö halusi liikkumisvapauden koskevan kaikkia jäsenvaltioiden alueella laillisesti oleskelevia, kun taas Iso-Britannia, Irlanti ja Tanska katsoivat vapauden ulottuvan vain jäsenvaltioiden kansalaisiin. Vähemmistön edustaman tulkinnan mukaan sisärajoilla olisi kuitenkin tullut ylläpitää rajatarkastuksia selvitettyäessä, ketkä rajan ylittäjistä ovat jäsenvaltioiden kansalaisia. Tämä olisi tosiasiallisesti estänyt vapaan liikkumisen myös Euroopan unionin kansalaisilta.²²

Erimielisyyksien vuoksi viisi alkuperäistä Schengen-sopimuksen allekirjoittanutta maata jatkoi Schengen-sopimukseen kirjattujen pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamista sekä aloitti sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan yleissopimuksen valmistelun. Schengen-sopimuksen osapuolet allekirjoittivat kyseisen sopimuksen 19. kesäkuuta 1990. Tässä vaiheessa oli ilmeistä, ettei henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta saatu sovittua Euroopan unionin tasolla. Tämän seurauksena muutamat jäsenvaltiot ilmaisivat kiinnostuksensa liittyä Schengen-sopimukseen henkilöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi. Sopimukseen liittyivät alkuperäisten maiden lisäksi vuoden 1995 loppuun mennessä Espanja, Portugali, Italia, Kreikka ja Itävalta.²³ Sopimuksien soveltaminen aloitettiin Alankomaissa, Belgiassa, Luxemburgissa, Ranskassa, Saksassa, Espanjassa ja Portugalissa maaliskuussa 1995. Vuoden 1997 lopussa sopimuksia alettiin soveltaa täysimääräisesti Italiassa ja Itävallassa sekä osittain Kreikassa. Sopimuksen täysimääräinen soveltaminen aloitettiin Kreikassa vuonna 2000.²⁴

2.2 Suomen ja muiden Pohjoismaiden liittyminen Schengen-sopimukseen

Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska tekivät vuonna 1954 sopimuksen, joka mahdollisti Pohjoismaiden kansalaisten liikkumisen Pohjoismaissa ilman passia ja oleskelulupaa. Vuonna 1957 passin-

²¹ HE 20/1998.

²² HE 20/1998.

²³ HE 20/1998.

²⁴ HE 20/1998; Joutsamo ym. 2000, 874.

tarkastukset poistuivat näiden maiden välisestä matkustajaliikenteestä. Islanti liittyi tähän Pohjoismaiden väliseen passiunioniin vuonna 1965.²⁵

Vuonna 1995 Suomi ja Ruotsi saivat Euroopan unionin jäsenyyden, kun taas Islanti ja Norja olivat päättäneet jättäytyä unionin ulkopuolelle. Saksa, Ranska, Alankomaat, Belgia ja Luxemburg kannustivat laatimissaan Schengen-sopimuksissa muita Euroopan unionin jäsenmaita liittymään Schengeniin. Näin ollen Suomella, Ruotsilla ja Tanskalla oli unionin jäsenvaltioina mahdollisuus osallistua kyseisiin sopimuksiin, kun taas Islannilla ja Norjalla tätä ei mahdollisuutta ollut. Jos unionissa olevat Pohjoismaat olisivat liittyneet Schengeniin, olisi pohjoismaisen passiunionin perusteella toimiva liikkumisvapaus päätynyt Pohjoismaiden välillä. Pohjoismaat eivät kuitenkaan halunneet lopettaa vakiintunutta järjestelmäänsä. Toisaalta Schengen-sopimuksen ulkopuolelle jäämisen katsottiin eristävän Pohjoismaat Euroopasta ja Euroopan unionin kehittämisestä.²⁶

Pohjoismaat katsoivat, että pohjoismaisen passiunionin säilymiseksi olisi löydettävä ratkaisu, jolla sekä unionin jäseninä olevat Pohjoismaat voisivat liittyä Schengen-sopimuksiin, että passiunionin jatkuvuus voitaisiin turvata. Euroopan unionin jäsenmaina olevat Pohjoismaat päättivät liittyä Schengeniin, jos sopijapuolten välillä saataisiin sovittua ratkaisu, jolla kaikki Pohjoismaat, myös Islanti ja Norja voisivat liittyä Schengen-yhteistyöhön. Pohjoismaiden liittymistä koskevat neuvottelut käytiin syksyllä 1995 ja keväällä 1996.²⁷ Passiunionin periaatteiden katsottiin vastaavan Schengen-sopimuksen periaatteita. Kummassakin sopimuksessa keskeisenä ajatuksena oli henkilöiden rajatarkastusten poistaminen sopimusmaiden välisillä rajoilla sekä alueen ulkorajoilla suoritettavat yhdenmukaiset rajatarkastukset. Schengenin toimeenpaneva komitea päätti huhtikuussa 1996 tarjota kaikille Pohjoismaille tarkkailijan asemaa. Islanti ja Norja eivät voineet Euroopan unioniin kuulumattomina maina liittyä Schengenin täysijäseniksi. Näin ollen Schengen-maiden sekä Islannin ja Norjan välille solmittiin erityinen sopimus, jonka mukaan niillä on oikeus osallistua Schengen-yhteistyöhön ja päätöstentekoa koskevaan valmisteluun, mutta ne eivät voi osallistua äänestyksiin. Edellä mainittu yhteistyösopimus, sekä Suomen, Ruotsin ja Tanskan liittymissopimukset allekirjoitettiin Luxemburgissa 19. joulukuuta 1996.²⁸ Pohjoismaat aloittivat Schengen-sopimusten soveltamisen 25. maaliskuuta 2001²⁹.

²⁵ Järviö 2002.

²⁶ HE 20/1998; Järviö 2002.

²⁷ HE 20/1998; Järviö 2002.

²⁸ Järviö 2002.

²⁹ Liikkuminen EU/Schengen-alueella 2013.

2.3 Sopimusten sisältö ja vaikutukset

Schengen-sopimusten keskeisenä sisältönä on poistaa henkilöiden rajatarkastukset sopimusmaiden välisillä rajoilla. Lisäksi Schengen-alueen kaikilla ulkorajoilla suoritettavat rajatarkastukset on tarkoitus toteuttaa yhdenmukaisin periaattein. Vuonna 1985 laaditulla Schengen-sopimuksella pyrittiin edistämään sisämarkkinoiden toteutumista. Kyseinen sopimus on ensisijaisesti poliittinen tavoitejulistus, jossa ei juurikaan esitetä konkreettisia velvoitteita. Schengen-sopimuksen soveltamista koskeva yleissopimus sen sijaan sisältää määräyksiä muun muassa ulkorajoilla suoritettavista rajatarkastuksista, Schengenin SIS-tietojärjestelmän perustamisesta sekä liikkumisvapauden vastapainoksi rajatarkastusten sijaan toteutettavista korvaavista toimenpiteistä.³⁰

Yleissopimuksessa määriteltyjen korvaavien toimenpiteiden tarkoituksena on tehostaa sisäisestä turvallisuudesta ja järjestyksestä vastaavien viranomaisten yhteistyötä. Keskeisimpänä näistä korvaavista toimenpiteistä voidaan mainita yleissopimukseen kirjattu poliisiyhteistyö sekä oikeudellinen yhteistyö.³¹ SIS-tietojärjestelmästä, poliisiyhteistyöstä sekä oikeudellisesta yhteistyöstä kerrotaan tarkemmin jäljempänä.

2.4 Schengen ja Amsterdamin sopimus

Vuonna 1997 solmittuun ja vuonna 1999 voimaantulleeseen Amsterdamin sopimukseen liitettiin pöytäkirja, jolla Schengen-säännöstö sisällytettiin Euroopan unionin rakenteisiin³². Pöytäkirjan mukaan Schengen-sopimusten osapuolet jatkavat yhteistyötään unionin toimielinten ja oikeuden piirissä. Pöytäkirjalla määrätään Schengen-säännöstön sisällyttämisestä Euroopan unionin säännöstöön sekä Schengen-toimielinten korvaamisesta unionin toimielimillä. Siinä on myös annettu määräyksiä Iso-Britannian, Irlannin, Tanskan, Norjan ja Islannin asemasta suhteessa Schengeniin.³³

Neuvoston tehtävänä oli valita ne sopimukset, määräykset ja toimenpiteet, jotka muodostivat todellisen säännöstön, ja joiden pohjalta yhteistyötä jatkettaisiin. Neuvosto vahvisti unionin oikeuteen sisällytettävän Schengen-säännöstön päätöksissään 1999/435/EY ja 1999/436/EY.³⁴ Schengen-säännöstöä on kehitetty sen unioniin integroinnin jälkeen. Osa yleissopimuksen artikloista on korvattu uusilla Euroopan unionin säädöksillä. Esimerkiksi vuonna 2006 voimaantulleessa Schengenin rajasäännöstöä (2006/562/EY) koskevassa asetuksessa säädellään Schengen-

³⁰ HE 20/1998.

³¹ HE 20/1998.

³² Schengen-alue ja yhteistyö 2009.

³³ Pöytäkirja (N:o 19) osaksi unionia sisällytetystä Schengen säännöstöstä 1-7 artikla.

³⁴ Schengen-alue ja yhteistyö 2009.

gen-alueen sisä- ja ulkorajoista.³⁵ Amsterdamin sopimukseen liitetystä pöytäkirjassa säädetään, että kaikkien tulevaisuudessa Euroopan unionin jäsenyyttä hakevien valtioiden on hyväksyttävä Schengen-säännöstö kokonaisuudessaan³⁶.

2.5 Schengen-alue

Schengen-alueeseen kuuluu 22 Euroopan jäsenmaata³⁷ sekä Islanti, Norja ja Sveitsi (Kuva 1). Iso-Britannia ja Irlanti ovat ainoat Euroopan unioniin kuuluvat maat, jotka eivät ole liittyneet Schengen-sopimukseen. Amsterdamin sopimukseen liitetyn pöytäkirjan mukaan ne voivat kuitenkin osallistua koko Schengen-säännöstyön tai sen osiin. Liittyminen edellyttää neuvoston, Schengen-maiden sekä kyseisen valtion hallituksen edustajan yksimielisen hyväksynnän. Vuonna 1999 Iso-Britannia pyysi saada osallistua Schengenin-maiden väliseen poliisiyhteistyöhön ja oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa, huumausaineiden torjuntaan sekä SIS-tietojärjestelmään. Vuotta myöhemmin Islanti esitti lähes samansisältöisen pyynnön. Neuvosto antoi hyväksyvät päätökset³⁸ kumpaankin pyyntöön.³⁹ Bulgariassa, Romaniassa, Kyproksella ja Kroatiassa Schengen-säännöstöä sovelletaan vain osittain. Rajatarkastusten lakkauttaminen näiden maiden rajoilla edellyttää neuvoston päätöksen.⁴⁰

³⁵ Raitio 2010, 501.

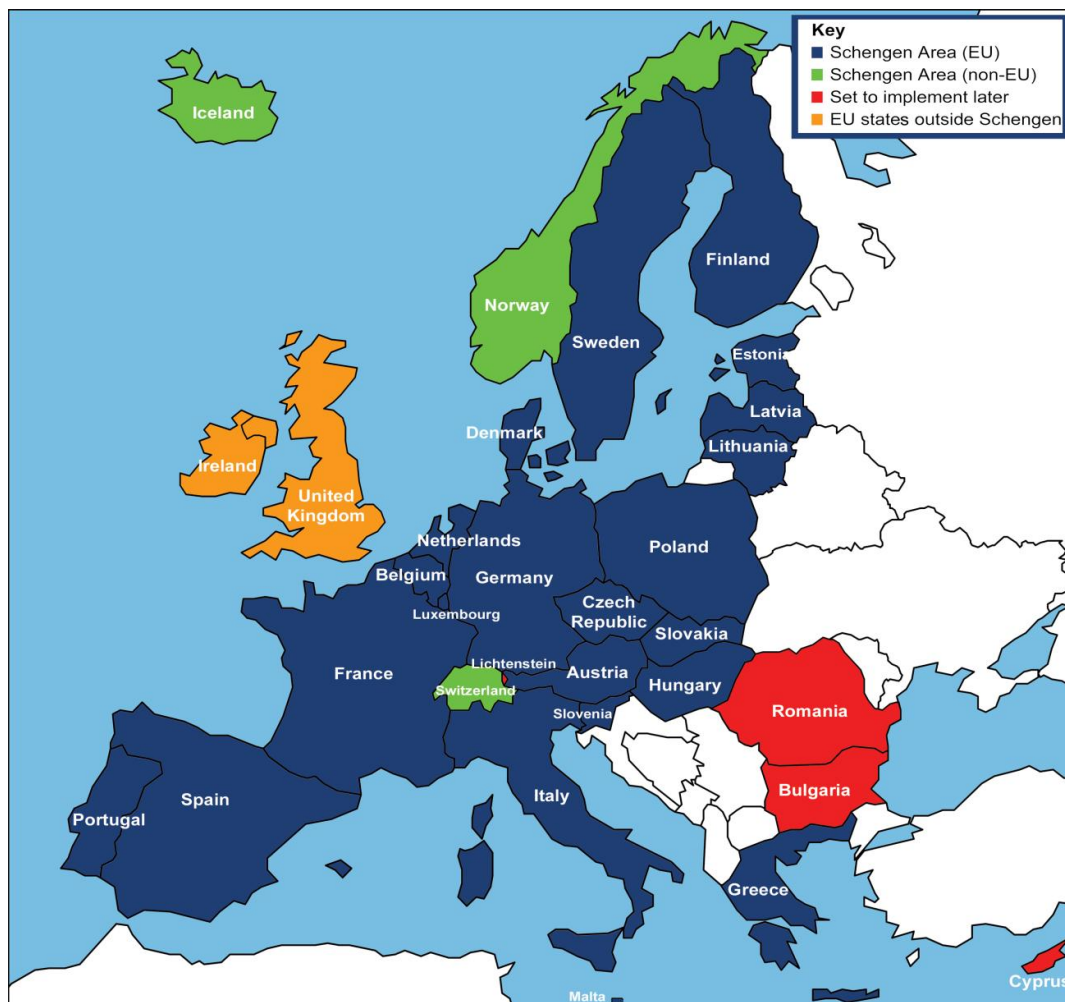
³⁶ Pöytäkirja (N:o 19) osaksi unionia sisällytetystä Schengen säännöstöstä 7 artikla.

³⁷ Schengeniin kuuluvat Euroopan unionin jäsenmaat: Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. Ks. Euroopan unionin jäsenmaat 2013.

³⁸ Neuvoston Iso-Britannian pyyntöön antama päätös 2000/365/EY ja Irlannin pyyntöön antama päätös 2002/192/EY. Ks Schengen-alue ja yhteistyö 2009.

³⁹ Schengen-alue ja yhteistyö 2009.

⁴⁰ Schengen-sopimus ja yleissopimus 2013.

Kuva 1: Schengen-maat, tulevat Schengen-maat sekä Schengeniin kuulumattomat EU-maat⁴¹

2.5.1 Schengen-alueen sisäraajat ja liikkuminen alueella

Schengenin rajasäännöstöstä annetun asetuksen 2 artiklassa määritellään, että Schengen-alueen sisärajoilla tarkoitetaan ensinnäkin jäsenvaltioiden yhteisiä maaraajoja sekä joki- ja järvirajoja. Toisekseen sisärajoiksi katsotaan jäsenvaltioiden lentoasemat, kun on kyse sisäisistä lennoista, sekä jäsenvaltioiden meri-, joki- ja järviliikenteen satamat, kun on kyse säännöllisestä lauttaliikenteestä. Rajasäännöstöstä annetun asetuksen 20 artiklassa todetaan, että sisäraajat on mahdollista ylittää kaikkialla ilman, että henkilöihin kansalaisuudesta riippumatta kohdistetaan rajatarkastuksia.⁴² Vaikka rajatarkastukset on Schengen-sopimuksilla poistettu, on poliisiviranomaisilla oikeus pyytää matkustusasiakirjojen esittämistä toiseen sopimusvalti-

⁴¹ Regional Treaties and Information 2013.

⁴² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumista rajojen ylikoskevasta yhteisön säännöstä (Schengen rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 3-4.

oon saavuttaessa. Tämän johdosta Schengen-alueella matkustavien on pidettävä mukana voimassa olevaa kussakin jäsenmaassa hyväksyttyä matkustusasiakirjaa.⁴³

Jäsenvaltio voi poikkeustapauksessa palauttaa rajoitetuksi ajaksi rajatarkastukset sisärajoilleen. Tarkastusten palauttaminen on sallittu, jos vakavan vaaran voidaan katsoa kohdistuvan valtion yleiseen järjestykseen tai sisäiseen turvallisuuteen. Rajatarkastukset voidaan palauttaa sisärajoille ennakoitusti tai kiireellisin toimin. Mahdollisen vakavan vaaran ollessa tiedossa ennakolta, tulee jäsenvaltion ilmoittaa rajavalvonnan palauttamisesta muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Lisäksi sen on annettava asetuksessa määrätyt tiedot sekä käytävä niistä neuvottelut muiden jäsenvaltioiden ja komission kanssa. Kiireellisiä toimia edellyttävissä tapauksissa jäsenmaa voi palauttaa rajavalvonnan välittömästi. Palauttamisesta tulee kuitenkin ilmoittaa välittömästi muille jäsenvaltioille ja komissiolle.⁴⁴

2.5.2 Schengenin ulkorajojen ylittäminen

Schengenin rajasäännösten mukaan Schengen-alueen ulkorajoilla tarkoitetaan maarajoja sekä joki-, meri- ja järvi liikenteen satamia, jotka eivät ole Schengen-alueen sisärajoja⁴⁵. Suomella on asetuksen tarkoittama ulkoraja Venäjän kanssa. Lisäksi useat Suomen satamat sekä lentoasemat katsotaan ulkorajoiksi. Edellä mainituissa tapauksissa Schengen-sopimusalueen ulkopuolelta tuleva liikenne tulee erottaa sisäisestä liikenteestä. Schengen-alueen ulkorajat voidaan ylittää vain rajanylityspaikoista niiden aukioloaikoina. Näillä rajanylityspaikoilla suoritetaan kaikkien Schengen-maiden edut huomioon ottavat ja yhdenmukaiset rajatarkastukset.⁴⁶

Schengenin rajasäännösten mukaan Schengen-alueen ulkorajoja ylitettäessä matkustajan henkilöllisyys todetaan matkustusasiakirjoista. Lisäksi varmistetaan, että asiakirja on voimassa eikä väärentämiseen viittaavia merkkejä ole havaittavissa. Edellä mainittu vähimmäistarkastus suoritetaan sekä Schengen-valtioiden kansalaisille että muille henkilöille, jotka käyttävät oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan unionissa.⁴⁷ Kolmansien maiden kansalaisille tehtävä tarkastus on perusteellisempi. Perusteellisessa tarkastuksessa selvitetään henkilön maahantuloedellytysten täyttyminen ja tarvittaessa ne asiakirjat, joiden nojalla henkilöllä on oikeus oleskella ja harjoittaa ammattia Schengen-alueella. Kolmannen maan kansalaiselta vaadittavat maahantuloedellytykset sisältävät ensinnäkin vaatimuksen voimassaolevasta matkustusasiakirjasta sekä erikseen määriteltyjen valtioiden kansalaiselle myönnetystä viisumista.

⁴³ Liikkuminen EU/Schengen-alueella 2013.

⁴⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumisesta rajojen ylikoskevasta yhteisön säännöstä (Schengen rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 12.

⁴⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumisesta rajojen ylikoskevasta yhteisön säännöstä (Schengen rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 4.

⁴⁶ Eckstein & Ervola 2002.

⁴⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus henkilöiden liikkumisesta rajojen ylikoskevasta yhteisön säännöstä (Schengen rajasäännöstö), 15.3.2006, 562/2006/EY, EUVL L 105, 13.4.2006, 6.

Toisekseen Schengen-alueelle pyrkivän on näytettävä toteen oleskelun tarkoitus sekä toimeentuloon ja paluumatkaan tarvittavat varat. Lisäksi maahantulon edellytykseksi katsotaan, ettei henkilöä ole määrätty maahantuloikieltoon, eikä hänen voida katsoa vaarantavan Euroopan unionin jäsenvaltioiden yleistä järjestystä, sisäistä turvallisuutta, kansanterveyttä tai kansainvälisiä suhteita. Pääsy Schengen-alueelle evätään, jos edellä mainitut maahantuloedellytykset eivät täyty tai erityissäännöksistä ei muuta johdu.⁴⁸ Schengenin rajasäännöstöstä annetussa asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa luetellaan syitä, joissa maahantuloedellytyksistä voidaan poiketa. Tällaisia poikkeuksia ovat muun muassa humanitääriset syyt, kansallinen etu sekä kansainväliset velvoitteet.

2.6 Viranomaisyhteistyö

Euroopan unionin tavoitteena on ollut muun muassa poliisi- ja oikeusviranomaisten yhteistyötä kehittämällä varmistaa korkea turvallisuustaso alueellaan⁴⁹. Lisäksi on kehitetty jäsenvaltioiden yhteinen ja yhteisvastuullinen politiikka, joka koskee muun muassa ulkorajavalvontaa⁵⁰. Kansainvälisen poliisiyhteistyön tärkein kanava on Europol, joka tukee jäsenvaltioiden poliisiviranomaisten ja tarvittaessa muiden lainvalvontaviranomaisten toimintaa⁵¹. Tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten kansainvälisen toiminnan ja yhteistyön parantamiseksi on perustettu Eurojust⁵² ja oikeudellisen avunannon helpottamiseksi Euroopan oikeudellinen verkosto EJN⁵³. Lisäksi kansainvälisen viranomaisyhteistyön parantamiseksi on perustettu esimerkiksi OLAF, joka keskittyy petosten ja korruption torjuntaan⁵⁴.

2.6.1 Poliisiyhteistyö

Kansainvälisen poliisiyhteistyön merkitys korostui, kun vapaa liikkuvuus Schengen-maiden alueella sallittiin, ja näin ollen rikolliset ja rikollisjärjestöt ovat helpommin voineet liikkua maasta toiseen. Näin ollen oli tärkeää, että Amsterdamin sopimuksella määrättiin ylikansallisesta poliisi- ja oikeudellisesta yhteistyöstä, jotta sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvat riskit saataisiin eliminoitua, ja jottei esimerkiksi rikollisilla ja rikollisjärjestöillä olisi mahdollisuutta kadota toiseen maahan.⁵⁵ Rajat ylittävän yhteistyön tehostamiseksi, ja terrorismin, laittoman muuttoliikkeen ja kansainvälisen rikollisuuden torjumiseksi ja ehkäisemiseksi laadittiin 27. toukokuuta 2005 Prümin sopimus. Sen keskeisin lisäarvo on sopimuksen tehneiden valtioiden

⁴⁸ Schengenin rajasäännöstä 2010.

⁴⁹ SEUT 67 artikla 3 kohta.

⁵⁰ SEUT 67 artikla 2 kohta.

⁵¹ SEUT 88 artikla 1 kohta.

⁵² SEUT 85 artikla 1 kohta.

⁵³ Yhteinen toiminta, jonka neuvoston on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan oikeudellisen verkoston perustamisesta, 29.6.1998, 98/428/YOS, EYVL L 191/4, 7.7.1998, 5.

⁵⁴ What we do 2013.

⁵⁵ Järviö & Yli-Vakkuri 2002.

toimivaltaisten viranomaisten välisten tietojen kuten DNA:n, sormenjälkien ja ajoneuvotietojen välittämisen tehostuminen.⁵⁶ Prümin sopimus saatettiin voimaan 17. kesäkuuta 2007⁵⁷.

Europol on Euroopan unionin lainvalvontaviranomainen, jonka tehtävänä on olla Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten, ennen kaikkea poliisiviranomaisten, tukena vakavan kansainvälisen rikollisuuden ja terrorismin torjumisessa. Sen kansallinen yksikkö (Europol National Unit) on Suomessa KRP⁵⁸. Europolin pääkonttori on Haagissa, Alankomaissa, ja sen alaisuudessa työskentelee lähes 800 henkilöä, joista 145 on eri maiden lähettämiä yhdyshenkilöitä⁵⁹. Jokaisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta on ainakin yksi yhdyshenkilö ja lisäksi joillain Euroopan unionin ulkopuolisilla mailla, kuten USA:lla, Norjalla, Australialla ja Kanadalla on Europolissa omat yhdyshenkilönsä. Europolilla on myös omat yhdyshenkilöt Washington D.C.:ssä ja Interpolissa. Suomella on Europolissa neljä yhdyshenkilöä – kaksi poliisista, yksi tullista ja yksi rajavartiolaitoksesta. Yhdyshenkilöiden tehtävänä on huolehtia pääkonttorin ja kansallisen yksikön välisestä yhteydestä sekä varmistaa maansa etu.⁶⁰ Europol toimii koordinoimalla kansainvälisiä poliisioperaatioita ja tukemalla jäsenvaltioiden kansallisia lainvalvontaviranomaisia muun muassa keräämällä, analysoimalla ja jakamalla tietoa sekä antamalla rikosteknistä tukea⁶¹. Lisäksi se antaa apua esimerkiksi suurissa kansainvälisissä tapahtumissa ja kokoontumisissa, joihin liittyy rikollisuuden tai terrorismin uhka⁶². Europolin sopimusmailla on mahdollisuus perustaa maiden yhteisiä tutkintaryhmiä (JIT), joiden tehtävänä on helpottaa muodollisuuksia, jotka liittyvät sopimusmaiden väliseen yhteistyöhön rikostutkinnan aikana. JIT-ryhmät mahdollistavat esimerkiksi toiminnan ilman oikeusapupyynnöjä tutkintaryhmän sisällä sekä eri valtioiden viranomaisten osallistumisen tiettyihin tutkintatoimenpiteisiin vieraassa valtiossa. Myös Euroopan unionin ulkopuoliset valtiot voivat ottaa osaa yhteisiin tutkintaryhmiin, jos kaikki muut osapuolet sen hyväksyvät.⁶³

2.6.2 Oikeusapu rikosasioissa

EJN on rikosoikeudellinen verkosto, jonka tarkoituksena on edistää ja helpottaa Euroopan unionin jäsenmaiden välistä yhteistyötä ja rikosasioihin liittyvää oikeusapua. Verkosto perustettiin päätöksellä 98/428 YOS vuonna 1998, mutta Euroopan unionin laajennuttua useaan

⁵⁶ HE 243/2006, 1.

⁵⁷ Valtioneuvoston asetus Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Itävallan tasavallan rahat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laitoman muuttoliikkeen torjumiseksi tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain voimaantulosta 664/2007.

⁵⁸ Kansainväliset yhteistyökanavat 2013.

⁵⁹ About us 2013.

⁶⁰ Europol-katsaus 2012, 17.

⁶¹ The European Investigator - Targeting Criminals Across Borders 2011.

⁶² Europol-katsaus 2012, 16.

⁶³ Joint Investigation Teams (JITS) 2013.

otteeseen se korvattiin vuonna 2008 päätöksellä 2008/976/YOS. EJN:n muodostavat eri jäsenvaltioiden kansainvälisestä rikosoikeusavusta vastaavat yhteyshenkilöt, Euroopan komissio sekä Haagista käsin toimiva sihteeristö.⁶⁴ Verkoston avulla jäsenvaltioiden viranomaisilla on toisiinsa yhteys, jonka avulla he voivat esimerkiksi tiedustella toisen jäsenmaan rikoslainsäädäntöä, oikeusapupyynnöjä sekä jouduttaa viivästyneiden asioiden käsittelyä.⁶⁵ Jäsenvaltioiden yhteyshenkilöiden tehtävänä on olla aktiivisesti yhteydessä toisiin yhdyshenkilöihin sekä oman ja muiden jäsenmaiden oikeudellisiin viranomaisiin, ja sen avulla luoda suoria kontakteja ja yhteyksiä näiden välille. Yhteyshenkilöt tapaavat toisiaan muun muassa säännöllisissä kokouksissa, joissa heillä on mahdollisuus keskustella esimerkiksi oikeudellisista ongelmista ja verkon toimivuudesta.⁶⁶

Eurojust on Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikkö, joka perustettiin vuonna 2002 tehostamaan jäsenvaltioiden rikosasioiden tutkinnan ja syytetoiminnan yhteistyötä⁶⁷. Päätös sen perustamisesta syntyi Eurooppa-neuvoston kokouksessa Tampereella vuonna 1999. Yksikkö toimii Haagissa, Alankomaissa ja koostuu Euroopan unionin jäsenvaltioiden lähettämistä edustajista, jotka ovat pääsääntöisesti tuomareita, syyttäjiä tai vastaavanlaista toimivaltaa käyttäviä poliiseja. Sen päätavoitteena on oikeudellisen yhteistyön parantaminen muun muassa kansallisten viranomaisten, kuten syyttäjien, keskinäistä koordinointia parantamalla järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi, ja oikeusapupyynnöjen käsittelyn vauhdittamiseksi.⁶⁸ Lisäksi Eurojust tukee ja auttaa jäsenvaltioiden pyynnöstä sen toimivaltaisten viranomaisten tutkintaa ja syytetoimia rikosasioissa. Sillä on myös toimivaltaa pyytää jäsenvaltioita aloittamaan tietyt toimenpiteet rikoksen selvittämiseksi. Eurojustilla on yhteyshenkilöitä ympäri maailmaa muun muassa tiedonvaihtoa ja yhteistyötä varten.⁶⁹

2.7 Tiedonvaihto

Schengen-alueen sisärajojen rajatarkastusten poistaminen ja sen seurauksena mahdollisuus vapaaseen liikkuvuuteen on luonut tarpeen kehittää eri valtioiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Koska rajatarkastuksista sopimusvaltioiden välisillä rajoilla luovuttiin, tilalle perustettiin suojatoimena valtioiden yhteinen tietojärjestelmä. Tietojärjestelmällä pyritään minimoimaan liikkumisvapauden väärinkäyttöä ja varmistamaan Schengen-alueen säilyminen turvallisena.⁷⁰

⁶⁴ About EJN 2012.

⁶⁵ Melander 2010a.

⁶⁶ Neuvoston päätös Euroopan oikeudellisesta verkostosta, 16.12.2008, 2008/976/YOS, EUVL L 348, 24.12.2008, 131-132.

⁶⁷ Neuvoston päätös Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi, 28.2.2002, 2002/187/YOS, EYVL L 063, 6.3.2002, 1-13.

⁶⁸ Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions 1999.

⁶⁹ Mission and tasks 2013.

⁷⁰ Toimintakertomus 2005-2008, 5.

2.7.1 Tietojärjestelmä

SIS on Schengen-valtioiden yhteinen, Euroopan suurin julkiseen turvallisuuteen liittyvä tietojärjestelmä, joka toimii Schengenin viranomaisvalvonnan tukena. Se perustettiin helpottamaan rikosasioihin liittyvää tiedonvaihtoa, sekä auttamaan muun muassa ihmisten ja omaisuuden jäljittämässä, jotta saataisiin taattua turvallinen vapaa liikkuvuus Euroopan sisällä.⁷¹ Järjestelmää käyttävät muun muassa poliisi, rajavartiolaitokset, tulli ja oikeusviranomaiset, ja he saavat hakea ainoastaan tietoja, jotka auttavat kyseessä olevan tehtävän suorittamisessa. Näiden tahojen lisäksi Europolilla ja Eurojustilla on rajalliset käyttöoikeudet järjestelmään. Tietojärjestelmä sisältää erinäisiä tietoja esimerkiksi henkilöistä, varastetusta tai kadonneesta omaisuudesta, ajoneuvoista, henkilöiden etsintäkuulutuksista ja maahantulokielloista.⁷² SIS:n keskusyksikkö (C-SIS) sijaitsee Strasbourgissa, Ranskassa, ja jokaisessa Schengen-maassa toimii järjestelmän kansallinen yksikkö (N-SIS)⁷³. Kansallinen yksikkö syöttää tiedon järjestelmään ja keskusyksikkö välittää tiedon muille maille⁷⁴. Suomessa tietojärjestelmän sisällöstä vastaa KRP, jonka alaisuudessa toimii SIRENE-toimisto. Kyseiset toimistot ovat Europolin organisoimia. Ne käyttävät SIS-järjestelmää ja välittävät sitä hyväksikäyttäen rikollisuuteen liittyviä viestejä ympärivuorokautisesti eri maiden välillä. Toimistot vaihtavat keskenään tietoja esimerkiksi hälytyksistä kuten pidätyksistä, kadonneen henkilön löytymisestä tai varastetun omaisuuden takavarikoinnista sekä huolehtivat tarvittavista SIS-järjestelmän toimenpiteistä. Lisäksi ne koordinoivat rajat ylittäviä operaatioita.⁷⁵

Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio päättivät vuonna 2001 tietojärjestelmän uudemman version, SIS II:n, kehittämisestä. Tarve uudistetulle tietojärjestelmälle tuli muun muassa Euroopan unionin laajentumisen seurauksena, koska aiemman järjestelmän kapasiteettia ei koettu riittäväksi uusille jäsenvaltioille.⁷⁶ Uusi järjestelmä eroaa vanhasta käytännössä muun muassa siten, että siihen voidaan tallentaa henkilöistä biometrisiä tietoja, kuten valokuvia ja sormenjäljet. Järjestelmään kirjataan ilmoitukset esimerkiksi henkilöiden maahantulokielloista, pidätysmääräyksen saaneiden henkilöiden pidättämisestä sekä kadonneiden henkilöiden ja varastetun omaisuuden etsimisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että SIS II:sta voidaan käyttää apuvälineenä myös rikosten selvittämisessä, kun SIS I:tä käytettiin vain rajatar kastusten yhteydessä. Lisäksi uudistuneessa järjestelmässä on mahdollisuus lisätä enemmän tietoa asioista ja linkittää niitä toisiinsa, kuten esimerkiksi varastetun ajoneuvon ja henkilön linkittäminen toisiinsa. Myös järjestelmän suojausta on parannettu.⁷⁷

⁷¹ Schengen Information System (SIS) 2013.

⁷² SIS II Schengenin tietojärjestelmä II 2013, 2.

⁷³ Schengen helpottaa liikkumista 2009, 3.

⁷⁴ Schengen Information System (SIS) 2013.

⁷⁵ SIRENE-Schengen information system 2013.

⁷⁶ Neuvoston päätös toisen sukupolven Schengenin tietojärjestelmän (SIS II) kehittämisestä, 6.12.2001, 2001/886/YOS, EYVL L 328, 13.12.2011, 1.

⁷⁷ Schengen Information System (SIS) 2013.

2.7.2 Tietosuoja

Schengen-valtioilla on yhteinen valvontaviranomainen, jonka tehtävänä on tarkastaa, että tietojärjestelmä on tietosuojasäännösten mukainen, sekä huomioida ja tutkia järjestelmän toimintaan liittyviä käyttö- ja tulkintakysymyksiä⁷⁸. Lisäksi jokaisella jäsenmaalla on oma valvontaviranomainen, jonka tehtävä on valvoa tietojärjestelmän kansallisen osan oikeudellisuutta ja osallistua valtioiden yhteisen valvontaviranomaisen toimintaan. Suomessa tämä valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu, jonka tehtävänä on valvoa, ettei tietojärjestelmässä olevia tietoja eri henkilöistä käytetä väärin.⁷⁹

Jokaisella henkilöllä on oikeus tarkistaa tietojärjestelmään syötettyjen omien tietojensa oikeellisuus. Jos henkilö havaitsee, että tiedot eivät ole oikeita tai että niitä ei ole syötetty järjestelmään laillisesti, on hänellä oikeus vaatia toimivaltaiselta viranomaiselta tietojensa korjaamista tai poistamista. Lisäksi jokainen viranomainen, joka tietojärjestelmää käyttää, on velvollinen huolehtimaan syöttämiensä tietojen laadusta ja oikeellisuudesta.⁸⁰ Omiin tietoihin käsiksi pääsy voidaan kuitenkin evätä henkilöltä, jos sillä voidaan suojata muiden henkilöiden oikeuksia ja vapautta, tai jos se on ilmoitukseen liittyvän laillisen toimenpiteen suorittamiseksi välttämätöntä⁸¹.

3 Oikeushyvä ja omaisuudensuoja

Rikosoikeudellisen rangaistusjärjestelmän oikeutus perustuu muun muassa sen kyvylle suojata tärkeinä pidettyjä intressejä loukkauksilta. Nämä suojeltavat intressit eli oikeushyvät ovat pääosin syntyneet yhteiskuntapoliittisen päätöksenteon tuloksena. Oikeushyvien suojelu oikeuttaa rangaistusuhkien asettamisen rikoslain erityiseen tunnusmerkistöön ihmisten toiminnan vapauden rajoittamiseksi.⁸² Oikeushyvät voidaan jakaa yksilön intresseihin ja yleisiin intresseihin. Yksilön intresseihin kuuluvat muun muassa henki, terveys, vapaus, ruumiillinen koskemattomuus, kotirauha ja omaisuus. Yleisiin eli yhteisöllisiin intresseihin kuuluvat ensisijaisesti kaikkien käytettävissä olevia oikeushyviä. Yhteisön oikeushyviä ovat esimerkiksi luonnonympäristön resurssit kuten ilma ja vesi sekä yleinen järjestys ja turvallisuus.⁸³

Yksilön omaisuus on perustuslain suojaama oikeushyvä. Perustuslain 15 § 1 momentin yleissäännöksen mukaan ”jokaisen omaisuus on turvattu”. Mainittu yleissäännös on soveltamisalaltaan laaja. Sen turvanpiiri kattaa lähtökohtaisesti kaiken, mikä voidaan luonnehtia yksilön

⁷⁸ Toimintakertomus 2005-2008, 5.

⁷⁹ Schengenin valvontaelin 2013.

⁸⁰ Schengen-tietojärjestelmä SIS II. 2013

⁸¹ SIS II Schengenin tietojärjestelmä II 2013, 2.

⁸² Virtanen 2004, 1062.

⁸³ Frände 2005, 155-156.

omaisuudeksi. Säännöksen tiivis sanamuoto jättää avoimeksi esimerkiksi sen, millaista turvaa perustuslaki antaa yksilön omaisuudelle. Huomioitavaa on, että perustuslain omaisuuden-suojaa koskeva säännös suojaa yksilöitä ja heidän lakiin perustuvia oikeuksia ja odotuksia. Sen kohteena eivät näin ollen ole esimerkiksi esineet tai sopimussuhteet. Etuudella tai oikeudella, jonka katsotaan kuuluvan perustuslaissa mainitun omaisuudensuojan piiriin, tulee olla varallisuusarvoa. Lisäksi varallisuusarvoisen oikeuden tulee olla laillisesti saatu. Sen käyttö ei myöskään saa aiheuttaa ulkopuolisille vakavaa vaaraa tai vahinkoa.⁸⁴ Julkiseen valtaan kohdistuu suojaamisvelvollisuus, joka edellyttää julkista valtaa aktiivisesti suojaamaan yksilöä toisten yrityksiltä rajoittaa yksilön perusoikeuksia. Esimerkiksi perustuslain turvaama omistusoikeus edellyttää rikoslainsäädännön säätämistä sekä poliisin ja tuomioistuinlaitoksen toimintaa kyseisen perusoikeuden suojaamiseksi.⁸⁵

4 Kriminaalipolitiikka ja omaisuuden suojaaminen

Kriminaalipolitiikassa lähdetään ajatuksesta, ettei rikollisuudesta ole mahdollista päästä kokonaan eroon. Järkevämpää on pyrkiä siihen, että rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvat haitat olisivat mahdollisimman pienet. Kriminaalipolitiikan perustavoitteet on Suomessa jaettu rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvien haittojen minimointiin sekä kyseisten haittojen oikeudenmukaiseen jakamiseen eri osapuolten kesken. Useimmiten tehokain keino rikoshaittojen vähentämiseen on ehkäistä rikoksia. Rikosten ehkäisy onkin kriminaalipolitiikan keskeinen tavoite. Rikoksantorjuntastrategiat voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Ensinnäkin rikoksia voidaan torjua toimilla, joilla pyritään vaikuttamaan yksilön kehitykseen sekä kehitykseen vaikuttaviin sosiaalisiin ja ympäristöllisiin taustatekijöihin. Toisesi rikoksia voidaan estää tilannetorjunnan keinoin, eli osoittamalla toimet tekoympäristöihin ja ulkoisiin tekotilanteisiin. Tilannetorjuntaa ja ympäristörakentamista rikosten torjunnan keinona tarkastellaan jäljempänä hieman tarkemmin. Kolmanneksi rikoksia on mahdollista ehkäistä normiohjauksen ja rikosoikeudellisen kontrollijärjestelmän avulla. Kappaleen alussa mainittu kriminaalipolitiikan perustavoite ei kuitenkaan rajoitu ainoastaan rikosten torjuntaan. Rikosten torjunnan lisäksi rikollisuuden haittoja voidaan pienentää myös lieventämällä tapahtuneiden rikosten seurausvaikutuksia. Tässä voi tulla kysymykseen esimerkiksi vahinkojen korjaaminen ja korvaaminen tai uhrin aseman vahvistaminen rikosprosessissa. Myös erilaiset tuki- ja neuvontapalvelut ovat tärkeitä.⁸⁶

Kuten on todettu, voidaan rikoksia ehkäistä vaikuttamalla tilanteeseen ja ympäristöön, jossa rikos syntyy. Ympäristöä rakennettaessa tietyt rakenneratkaisut ovat omiaan pienentämään rikoksien syntymistä. Tällaisia rakenneratkaisuja ovat muun muassa rakennusten, leikkipaik-

⁸⁴ Länsineva 2011, 552, 557, 568.

⁸⁵ Karapuu 2011, 84.

⁸⁶ Lappi-Seppälä 2006, 46-48.

kojen ja parkkipaikkojen sijoittelu sekä riittävä teiden, katujen ja tunneleiden valaistus. Tilannetorjunta on ympäristörakentamista välittömämpi tapa estää rikosten syntymistä. Ajatellaan, että rikos on mahdollista tehdä silloin, kun kolme osatekijää on käsillä: motivoitunut tekijä, sopiva kohde ja heikko valvonta. Rikoksia voidaan ehkäistä puuttamalla näihin tekijöihin. Mahdollisten rikosten syntymiseen voidaan vaikuttaa vaikeuttamalla rikosten tekemistä esimerkiksi erikoislukituksilla, lisäämällä kiinnijäämisriskiä valvontaa tehostamalla⁸⁷ ja vähentämällä rikoksesta saatuja hyötyjä, vähentämällä rikosyllykkeitä sekä poistamalla tekosyitä esimerkiksi normitietoisuutta parantamalla. Tilannetorjunta soveltuu parhaiten omaisuusrikosten ja hallinnan loukkausten torjuntaan. Sen eduiksi voidaan lukea yksinkertaisuus ja halpa hinta. Esimerkkinä tilannetorjunnan toimivuudesta voidaan mainita rahalaitosten toimet vastauksena 1990-luvun alussa voimakkaasti kasvaneiden ryöstöjen määriin. Ryöstöjen voimakkaan lisääntymisen seurauksena pankkien suojausta parannettiin, rahasummien ulossaantia kassoista hidastettiin aikaviivelukoilla ja konttorit järjesteltiin paremmin henkilökunnan hallittavaksi. Kyseisten toimien seurauksena ryöstöjen määrä putosi kymmenesosaan aiemmas-
ta.⁸⁸

Poliisin mukaan omaisuusrikosten määrä on lisääntynyt Suomessa muun muassa elintason nousun seurauksena. Rikollisuuden lisääntymisestä huolimatta omaisuuden suojaaminen on Suomessa vähäistä.⁸⁹ Viranomaisilla on velvollisuus vähentää muun muassa omaisuusrikoksista aiheutuvaa haittaa. Viranomaisten lisäksi yksityiset henkilöt voivat vaikuttaa omalla toiminnallaan omaisuusrikosten syntymiseen. Rikoksia on mahdollista estää ennalta varsin yksinkertaisin keinoin ja vähäisin kustannuksin. Varkaat käyttävät ihmisten välinpitämättömyyttä ja huolimattomuutta hyväkseen. Tärkeää yksityisen omaisuuden, kuten asuntojen, ajoneuvojen, veneiden ja kesämökkien suojaamisessa on tehdä niihin murtautuminen mahdollisimman hankalaksi, aikaa vieväksi ja ääntä aiheuttavaksi. Viranomaisten mukaan hyviä keinoja yksilötasolla suoritettavaan omaisuuden suojaamiseen ovat perusteellinen lukitus, omaisuuden valokuvaaminen ja merkitseminen sekä hälytyslaitteiden käyttö.⁹⁰

5 Rikoksen rakenne

Rikosoikeudessa erotellaan rikoksen yleinen tunnusmerkistö ja eri rikoslajeja kuvaava erityinen tunnusmerkistö. Yleinen tunnusmerkistö on niiden ainesosien kokonaisuus, josta jokainen rikos muodostuu. Tarkemmin sanottuna rikos on tunnusmerkistön mukaisesti oikeudenvastai-

⁸⁷ Valvontaa voidaan lisätä esimerkiksi kameroilla, varashälyttimillä ja turvapalveluilla. Ks. Lappi-Seppälä 2006, 54.

⁸⁸ Lappi-Seppälä 2006, 51-56.

⁸⁹ Suojaa omaisuutesi 2013.

⁹⁰ Omaisuuden suojaaminen 2013, 1; Suojaa omaisuutesi 2013.

nen tekijässä syyllisyyttä osoittava teko. Määritelmästä käy ilmi, että rikos koostuu kolmesta tekijästä, joita ovat tunnusmerkistön mukaisuus, oikeudenvastaisuus ja syyllisyys.⁹¹

5.1 Tunnusmerkistön mukaisuus

Rikosoikeudellisen vastuun keskeisenä edellytyksenä on tunnusmerkistön mukaisuus. Nullum crimen nulla poena sine lege, eli rikosoikeudellinen laillisuusperiaate on kirjattu perustuslakiin ja rikoslakiin⁹². Sen mukaan rikosten tulee olla määriteltynä rikoslaisissa⁹³. Jotta rikoslain mukaisen rikoksen voidaan katsoa tapahtuneen, on sen oltava määriteltynä rikoslain erityisessä tunnusmerkistössä. Ellei oletetun rikoksentekijän teko tai laiminlyönti täytä tekohetkellä laissa säädettyä rikoksen tunnusmerkistöä, ei rikosta ole tapahtunut, eikä tekijään voida kohdistaa rikosoikeudellista vastuuta.⁹⁴

Rikoslaki sisältää erityyppisiä rikoksia. Ensinnäkin rikokset voidaan jakaa teko- ja seurausrikoksiin. Rikoslaisissa on kriminalisoitu tietyt teot, jotka edellyttävät aktiivista tekemistä. Tekorikokset eivät edellytä teosta aiheutuvaa seurausta. Esimerkkinä tekorikoksesta voidaan pitää rattijuopumusta, jossa juopuneena ajaminen on sinänsä rangaistava teko. Seurausrikoksissa tunnusmerkistön toteutuminen nimenomaan edellyttää teosta aiheutuneen seurauksen syntymisen. Tappo on tyypillinen seurausrikos. Tekijä voi joutua vastuuseen taposta, jos toinen henkilö kuolee teon seurauksena. Tekijän rikosoikeudellinen vastuu edellyttää etenkin seurausrikoksissa tekijän toiminnan ja seurauksen syy-yhteyttä. Merkittävää syy-yhteyttä tarkasteltaessa on arvioida henkilön toiminnan merkitys tietyn seurauksen syntymiseen.⁹⁵

Toisekseen rikoslaista voidaan tunnistaa toiminta- ja laiminlyöntirikoksia. Suurin osa lainsäädäntöön kirjatuista rikoksista on aktiivisella tekemisellä toteutettuja rikoksia. Rikosvastuun täytyminen edellyttää tässä nimenomaan tunnusmerkistön mukaista aktiivista tekemistä. Joskus tunnusmerkistöllä kriminalisoidaan teon laiminlyönti. Laiminlyönti merkitsee, ettei tekijä tee tekoa, joka hänen olisi pitänyt tehdä tai jonka hän olisi voinut tehdä. Kyse on siis henkilön passiivisuudesta ja siitä, olisiko henkilön teko estänyt tunnusmerkistön mukaisen seurauksen syntymisen. Lisäksi on kysymys siitä, onko henkilöllä jokin erityinen oikeudellinen velvollisuus estää tällaisen seurauksen syntymisen.⁹⁶

Rikosoikeuden tavoitteena on suojella oikeushyviä. Rikoslaisissa on määritelty oikeushyvien suojaamiseksi sekä loukkaamis- että vaarantamisrikoksia. Perinteinen tunnusmerkistöön kirjattu rikostyyppi on loukkaamisrikos. Tässä tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää konkreettista

⁹¹ Koskinen 2009, 160-162.

⁹² Frände 2005, 31; Lahti 2002, 1261; PL 8 §; RL 3 luku 1 §

⁹³ RL 3 luku 1 §

⁹⁴ Koskinen 2009, 162-163; Melander 2010b, 87-89.

⁹⁵ Melander 2010b, 91-93.

⁹⁶ Tapani & Tolvanen 2008, 164-165.

oikeushyvän loukkausta sekä siitä seuraavaa vahinkoa. Vaarantamisrikoksissa taas oikeushyvään kohdistuvaa todellista loukkausta ei edellytetä. Pelkkä oikeushyvän vaarantaminen riittää rikosoikeudellisen vastuun syntymiseen.⁹⁷

Erityisessä tunnusmerkistössä on usein porrastettu sama rikostyyppi eri törkeysastetta ilmentäviin tekemuotoihin. Perustunnusmerkistön lisäksi rikostyyppi on voitu porrastaa törkeään tai lievään tekemuotoon. Eräissä tapauksissa perustunnusmerkistöä on täydennetty molemmilla tekemuodoilla. Esimerkkinä voidaan mainita varkaus. Sen törkeä tekemuoto on törkeä varkaus ja lievä tekemuoto näpistys⁹⁸.

5.2 Syllisyys

Kuten edellä todettiin, tulee rikoksen osoittaa tekijässään syllisyyttä. Rikosoikeudellinen vastuu ei voi perustua pelkkään tunnusmerkistön mukaisuuteen. Sen edellytyksenä on, että tekijään voidaan kohdistaa moitearvostelua. Moitearvostelun kohdistaminen tekijään on perusteltua vain, jos tekijällä on ollut mahdollisuus toimia toisin. Syllisyys koostuu syntyakeisuudesta ja syyksiluettavuudesta. Tekijän on oltava syntyakeinen, jotta häneen voidaan kohdistaa moitearvostelua. Toisin sanoen tekijän on oltava psyykkisesti kypsä ja täyttää normaaliuden vähimmäisedellytykset, jotta hänet voidaan asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen teoistaan. Syyksiluettavuudessa tarkastellaan tekijän suhdetta tehtyyn tekoon. Tahallisuus ja tuottamus ovat syyksiluettavuuden perusmuotoja.⁹⁹

5.2.1 Syntyakeisuus ja rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja

Rikoslaisissa säädetään rangaistusvastuun edellytyksistä. Sen mukaan tekijän tulee teon hetkellä olla täyttänyt 15 vuotta. Lisäksi hänen on oltava syntyakeinen.¹⁰⁰ Rikosoikeudellinen vastuukäytäntö on laissa näin säädetty 15 ikävuoteen. Alle 15-vuotiaita ei näin ollen voida tuomita rikosoikeudelliseen rangaistukseen. On huomattavaa, että alle 18-vuotiaisiin rikoksen tekijöihin sovelletaan normaalia lievempää rangaistusasteikkoa. Lisäksi alle 21-vuotiaat ovat rikosoikeudellisten seuraamusten kannalta osin erityisasemassa.¹⁰¹ Rikoslain mukaan syntyakeeton on henkilö, joka tekohetkellä ei kykene mielisairauden, syvän vajaamielisyyden, vakavan mielenterveyden- tai tajunnan häiriön vuoksi ymmärtämään tekonsa tosiasiallista luonnetta tai oikeudenvastaisuutta taikka hänen kykynsä säännellä käyttäytymistään edellä mainittujen syiden vuoksi on ratkaisevasti heikentynyt¹⁰². Henkiseen terveyteen perustuva syntyakeetomuutta arvioidaan kahdesta eri näkökulmasta. Ensinnäkin tarkastellaan onko rikoksen tekijä

⁹⁷ Koskinen 2009, 165.

⁹⁸ RL 28 luku 1-3 §

⁹⁹ Melander 2010b, 90; Koskinen 2009 171.

¹⁰⁰ RL 3 luku 4 § 1 momentti

¹⁰¹ Koskinen 2009, 172.

¹⁰² RL 3 luku 4 § 2 momentti

tekohetkellä mielenterveydestä tai tajunnan häiriöstä johtuvassa psyykkisessä poikkeavuustilassa. Toiseksi arvioidaan miten psyykinen poikkeavuustila on vaikuttanut tekijän havainnointiin, motivaatioon ja toimintakykyyn.¹⁰³

Syntyakeisuus voidaan kuvata kolmiportaisena asteikkona. Tekijä voi olla syntyakeinen, alentuneesti syntyakeinen tai syntyakeeton. Psyykkisesti normaali 15 vuotta täyttänyt tekijä katsotaan syntyakeiseksi.¹⁰⁴ Lain mukaan henkilö on alentuneesti syntyakeinen, jos hänen kykynsä ymmärtää tekonsa tosiasiallinen luonne tai oikeudenvastaisuus taikka kyky säädellä käyttäytymistä mielisairauden, vajaamielisyyden, mielenterveyden tai tajunnan häiriön vuoksi on tekohetkellä merkittävästi alentunut.¹⁰⁵ Alentuneesti syntyakeisen henkilön syyllisyys säilyy, mutta syyllisyysmoite lievenee, jolloin henkilö tuomitaan rangaistukseen alennetulla asteikolla. Tekijä, joka on alentuneesti syntyakeinen, ei vapaudu rikosoikeudellisesta vastuusta. Sillä on kuitenkin vaikutusta rangaistuksen määräämiseen. Syntyakeettomuus poistaa tekijän syyllisyyden. Tällöin tekijää ei voida tuomita rikosoikeudelliseen rangaistukseen.¹⁰⁶

5.2.2 Syyksiluettavuus

Kuten edellä todettiin, ovat tahallisuus ja tuottamus syyksiluettavuuden perusmuotoja. Rikoslain 3 luvun 5 § 1 momentissa edellytetään nimenomaan teon tahallisuutta tai tuottamusta, jotta tekijä voidaan asettaa rangaistusvastuuseen. Kyseisen pykälän 2 momentissa määritellään syyksiluettavuussäännöstä, jonka mukaan rikoslaki sisältää poikkeuksetta tahallisuusvaatimuksen. Ellei rikoslaissa toisin säädetä, on teko rangaistava vain tahallisenä. Tuottamuksesta rangaistaan vain, jos se on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi.¹⁰⁷ Rikosoikeudessa tuottamus on varomattomuutta tai huolimattomuutta¹⁰⁸. Tuottamus voi olla joko tavallinen tuottamus tai törkeä tuottamus. Törkeä tuottamus on lähellä tahallisuutta. Toisinaan se rinnastetaan tahallisuuteen.¹⁰⁹

Tahallisuuteen liittyy peittämisperiaate, jonka mukaan tahallisuuden tulee kattaa oikeudenvastainen teko kokonaisuudessaan. Tahallisuus jakautuu seuraustahallisuuteen ja olosuhdetahallisuuteen. Seuraustahallisuus on määritelty rikoslain 3 luvun 6 §:ssä, kun taas olosuhdetahallisuutta ei rikoslaissa määritellä suoraan, vaan se jää oikeuskäytännössä arvioitavaksi¹¹⁰. Olosuhdetahallisuus ilmenee käänteisesti tunnusmerkistöerehdystä koskevan rikoslain 4 luvun 1 §:sta. Säännöksen mukaan teko ei ole tahallinen, jos tekijä ei ole teon hetkellä selvillä

¹⁰³ HE 44/2002, 46, 48.

¹⁰⁴ Melander 2010b, 105.

¹⁰⁵ RL 3 luku 4 § 3 momentti

¹⁰⁶ Melander 2010b, 104-105.

¹⁰⁷ HE 44/2002, 15-16.

¹⁰⁸ Koskinen 2009, 176.

¹⁰⁹ Melander 2010b, 112-113.

¹¹⁰ Lappi-Seppälä 2003, 781.

kaikkien seikkojen käsillä olosta, jota rikoksen tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää, tai hän erehtyy sellaisesta seikasta. Vastuu tuottamuksesta voi kuitenkin tulla kysymykseen. Seuraustahallisuudessa on eroteltavissa eri asteita. Tarkoitustahallisuuden ollessa kyseessä tekijä on ollut tarkoitus saada tunnusmerkistön mukainen seuraus aikaan. Varmuustahallisuuden ollessa käsillä tekijä on ollut varma seurauksen syntymisestä, vaikka se ei ole ollut hänen varsinaisen tavoitteensa. Kolmantena tahallisuuden asteena on todennäköisyystahallisuus, jossa tekijä on pitänyt seurauksen syntymistä varsin todennäköisenä. Jos tekijä on pitänyt seurauksen toteutumista ja sen toteutumatta jäämistä yhtä todennäköisenä, ei tekoa voida pitää tahallisenä.¹¹¹

5.3 Oikeudenvastaisuus, oikeuttamisperusteet ja anteeksiantoperusteet

Lähtökohtaisesti rikos on aina oikeudenvastainen teko. Toisin sanoen, jotta tehty teko on rikos, se ei voi olla oikeudenmukainen tai sallittu. Tietyissä tilanteissa teon oikeudenvastaisuus voi poistua. Tunnusmerkistön mukainen teko voidaan katsoa sallituksi, jos käsillä on oikeuttamisperuste. Oikeuttamisperusteita ovat muun muassa hätävarjelu, pakkotila, jokamiehen kiinniotto-oikeus ja itseapu. Osa oikeuttamisperusteista on kirjattu rikoslakiin. Oikeuttamisperusteen käsilläoloa pohdittaessa joudutaan kuitenkin toisinaan turvautumaan oikeustieteen sekä oikeuskäytännössä muodostuneisiin periaatteisiin. Esimerkkinä voidaan mainita hätävarjelutilanne, jossa teräaseen kanssa hyökkäävä henkilö kaadetaan maahan ja pidetään paikallaan poliisin saapumiseen saakka. Tällainen puolustusteko voi olla oikeudenmukainen, vaikka teko sinänsä täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön.¹¹²

Toisinaan käsillä saattaa olla anteeksiantoperuste, joka saattaa sulkea pois tekijän syyllisyyden ja rikosoikeudellisen vastuun. Anteeksiantoperuste ei poista teon oikeusjärjestyksen vastaisuutta, mutta sen seurauksena tekijään ei voida kohdistaa syyllisyysmoitetta, eikä häntä näin ollen voida tuomita teosta rangaistukseen. Sen sijaan muut rikoksesta mahdollisesti tuomittavat seuraamukset, kuten menettämisseuraamus ovat mahdollisia. Erehdys, hätävarjeluun liioittelu ja pakkotila, voimakeinojen käyttö sekä esimiehen käsky voivat olla moitittavuuden poistavia anteeksiantoperusteita.¹¹³

6 Omaisuusrikokset

Rikoslaki sisältää rikoksen yleisen tunnusmerkistön lisäksi erityisen tunnusmerkistön. Rikoslain erityisen tunnusmerkistön säännökset sisältävät säännöksen otsikon eli rikoksen nimen, kuvauksen rangaistavasta menettelystä eli tunnusmerkistön sekä rangaistussäännöksen, joka ker-

¹¹¹ Melander 2010b, 106-112.

¹¹² Frände 2005, 11, 148-149; Melander 2010b, 89.

¹¹³ Melander 2010b, 117-128.

too rangaistuslajin ja sallitun rangaistusasteikon.¹¹⁴ Tässä osiossa keskitytään tarkastelemaan näpistystä, varkautta, törkeää varkautta, ryöstöä sekä törkeää ryöstöä. Ne ovat toisen hallussa olevaan irtaimeen omaisuuteen kohdistuvia rikoksia eli omaisuusrikoksia¹¹⁵. Muita omaisuusrikoksia ovat muun muassa kavallus, vahingonteko, petos, kiristys, kätkemisrikos ja maksuvälinepetos¹¹⁶.

6.1 Näpistys, varkaus ja törkeä varkaus

Varkaudesta on säädetty rikoslain 28 luvun 1 momentissa. Varkaus on toisen henkilön hallitsemien irtaimien omaisuuden anastamista eli omaisuuden luvaton ottamista, pitämistä, luovuttamista tai muuta hyväksikäyttöä, jonka tarkoituksena on saada kyseinen omaisuus oikeudetta omaan tai toisen henkilön haltuun ja pitää se itsellään. Ei siis riitä, että henkilö ottaa toisen omaisuutta luvatta käyttöönsä. Varkauden on myös ulkoiselta olemukseltaan vastattava omistusoikeutta. Varkauden kohteena voidaan sanoa olevan kyseiseen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet eikä omaisuus sinänsä. Jos omaisuus on hylätty eikä sillä ole tai edes voisi olla omistajaa, ei kyseessä ole varkaus. Lisäksi omaisuuden on oltava toisen henkilön valinnassa eli että toisella henkilöllä on tahto ja oikeus määrätä esineestä. Varkaus edellyttää myös tahallisuutta. Tekijän on tiedettävä, että kohteena oleva omaisuus kuuluu toiselle henkilölle, eli jos tekijä esimerkiksi olettaa, että omaisuus on hylätty, ei kyseessä ole varkaus.¹¹⁷

Törkeälle varkaudelle on viisi kvalifointiperustetta, joista vähintään yhden on täytyttävä ja joiden lisäksi varkauden on oltava kokonaisuudessaan arvosteltuna törkeä. Murtautumista asuttuun asuntoon on pidettävä törkeänä, sillä se on omiaan häiritsemään asukkaita ja aiheuttamaan heissä turvattomuuden tunnetta. Varkautta voidaan pitää törkeänä myös, jos varkauden kohteena oleva omaisuus on arvoltaan huomattava tai jos varkaudella aiheutetaan rikoksen uhrille erityisen tuntuva vahinko. Jälkimmäinen on kyseessä, jos esimerkiksi anastetulla omaisuudella on sen omistajalle merkittävä käyttöarvo eli kyseessä on esimerkiksi esine, joka ei arvoltaan ole huomattava, mutta joka on omistajalle välttämätön ja jonka hankkiminen on työlästä. Jos varkaudessa käytetään hyväksi rikoksen uhrin avutonta tai hädänalaista tilaa, voidaan tekoa myös pitää törkeänä. Avuttomalta tai hädässä olevalta varastamista ei sinänsä ole pidettävänä törkeänä, mutta jos varas käyttää toisen tilaa hyväkseen, törkeän varkauden peruste täytyy. Näin todettiin esimerkiksi eräissä korkeimman oikeuden ennakkoratkaisussa, jossa sairaanhoitaja oli kuljettanut iäkkään potilaan naistenhuoneeseen, jättänyt hänet sinne ja sillä välin käynyt anastamassa rahaa potilaan käsilaukusta¹¹⁸. Törkeän varkauden voidaan katsoa olevan kyseessä myös, jos tekijä on varustautunut varkautta toteuttaakseen räjähdys-

¹¹⁴ Tapani & Tolvanen 2008, 161.

¹¹⁵ Lappi-Seppälä 2009, 707.

¹¹⁶ Frände & Wahlberg 2010, 367, 470; Viljanen 2010, 384; Tapani 2010, 484, 498, 529.

¹¹⁷ Lappi-Seppälä 2009, 710-712.

¹¹⁸ KKO 2001:130.

aineella, ampuma-aseella tai niihin verrattavalla vaarallisella välineellä.¹¹⁹ Teon törkeysastetta arvioitaessa on kuitenkin huomioitava, että teon olosuhteet voivat vaikuttaa törkeyden arviointiin. Eräässä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä oli esimerkiksi kysymys siitä, olisiko varkautta pidettävä törkeänä. Tekijä oli anastamallaan hotellin yleisavaimella tunkeutunut asuttuihin hotellihuoneisiin, joista hän oli varastanut asianomistajien irtainta omaisuutta heidän nukkuessaan. Käräjäoikeus katsoi, että vaikka hotellihuoneet olivat olleet asuttuja, tekoa ei voitu pitää törkeänä, koska tekijä oli käyttänyt huoneisiin päästäkseen avainkorttia, eikä huoneisiin tunkeutumisesta voitu näin ollen pitää rikoslain tarkoittamana murtautumisenä. Hoivioikeuden mielestä taas rikoslain tarkoittama murtautuminen ei edellyttänyt voimakeinojen käyttöä. Korkein oikeus katsoi teon olleen törkeä ottaen huomioon, että rikokset olivat olleet suunniteltuja ja niiden tapahtuminen yöaikaan oli omiaan aiheuttamaan hotellihuoneiden asukkaissa turvattomuuden tunnetta.¹²⁰

Varkauden ollessa kokonaisarvostelultaan vähäinen, on kyseessä näpistys¹²¹. Jotta kysymyksessä voidaan katsoa olevan näpistys, anastetun omaisuuden tulee olla arvoltaan vähäinen kuten usein esimerkiksi päivittäistavarakaupasta varastetut esineet. Anastetun omaisuuden arvon vähäisyyden lisäksi tekoa voidaan pitää näpistykseenä erityisistä syistä. Tällaisia ovat esimerkiksi, jos anastettu omaisuus kuuluu tekijän ja toisen henkilön yhteiseen omaisuuteen tai jos tekijällä ja anastetun omaisuuden omistajalla on läheinen suhde toisiinsa. Kuitenkin on erinäisiä syitä, jolloin teko on tuomittava varkautena. Teon katsotaan olevan varkaus esimerkiksi silloin, jos kyseessä on esimerkiksi usean näpistykseen sarja. Tällöin kokonaisuutta on pidettävä varkautena, koska näpistysten sarjaa ei voida kokonaisuutena arvostellen pitää vähäisenä. Lisäksi vaikka anastettu omaisuus olisikin vähäinen, tekoa voidaan pitää varkautena, jos teko on esimerkiksi ollut tarkkaan suunniteltu, jolloin suunnitelmallisuus sulkee teon vähäisyyden pois.¹²²

Varkaudesta tuomitaan vähintään sakkoa ja enintään vuosi ja kuusi kuukautta vankeutta. Törkeästä varkaudesta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta. Näpistyksestä on sen sijaan rangaistuksena sakko. Sekä näpistykseen, varkauden että törkeän varkauden yritys on rangaistava.¹²³ Kysymyksessä on yritys silloin, kun tekijä ei syystä tai toisesta ole saanut anastuksen kohteena ollutta omaisuutta itselleen tai siirrettyä sitä sen säilytystilasta pois.¹²⁴

¹¹⁹ RL 28 luku 2 §; Tolvanen 2010, 363-365.

¹²⁰ KKO 2006:99.

¹²¹ RL 28 luku 3 §

¹²² Tolvanen 2010, 361-363.

¹²³ RL 28 luku 1-3 §

¹²⁴ Tolvanen 2010, 357.

6.2 Ryöstö ja törkeä ryöstö

Ryöstö eroaa varkaudesta siten, että ryöstö tapahtuu kohdistamalla henkilöön väkivaltaa tai uhaten välittömästi kohdistaa henkilöön väkivaltaa. Ryöstöstä ja törkeästä ryöstöstä on säädetty rikoslain 31 luvussa ja säädöksillä pyritään suojaamaan sekä ryöstön uhria että hänen varallisuuttaan. Ryöstöstä on tuomittava vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta vankeutta ja törkeästä ryöstöstä on tuomittava vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta vankeutta. Ryöstön suhteellisen ankara rangaistusasteikko kertoo siitä, että ryöstöä pidetään vakavana rikoksena esimerkiksi varkauteen verrattuna.¹²⁵ Ryöstön tunnusmerkistö täyttyy, jos tekijä pakottaa henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa käyttäen tai sillä uhkaillen toisen henkilön luopumaan taloudellisesta edusta, johon tekijällä tai sillä, jonka puolesta tekijä toimii, ei ole laillista oikeutta.¹²⁶ Näin ollen uhrin kohdistuu hengen ja terveyden vahingoittumisen uhka, joka on omiaan järkyttämään uhrin ja hänen läheistensä mielenrauhaa. Väkivallan tai sen uhan on kohdistuttava henkilöön, ja uhkauksen on lisäksi oltava todellinen, tultava uhrin tietoon sekä liittyttävä tarkoitukseen anastaa uhrilta omaisuutta. Jos esimerkiksi tekijä uhkaa leluaseella ja tämä on uhrin tiedossa, ei uhrilla ole ollut syytä olettaa tulevansa ammutuksi. Jos tekoa ei voida esimerkiksi väkivallan tai sillä uhkaamisen vähäisyys tai muut seikat huomioon ottaen pitää kokonaisuutena arvostellen vakavana, ei tekijää tule tuomita ryöstöstä, vaan muista tekoon sisällyvistä rikoksista kuten esimerkiksi pahoinpitelystä ja varkaudesta.¹²⁷

Ryöstön törkeän tekemuodon tunnusmerkistö täyttyy, jos teosta aiheutuu toiselle henkilölle hengenvaarallinen tila, vakava sairaus tai vaikea ruumiinvamma, teko toteutetaan erityisen raa’asti tai julmasti, toteutuksessa käytetään ampuma-asetta, teräasetta tai niitä vastaavaa hengenvaarallista välinettä taikka rikoksen kohteena on henkilö, joka ei ammattiinsa tai toimeensa kuuluvan työn tai tehtävän vuoksi pysty puolustamaan itseään tai omaisuuttaan ja ryöstö on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.¹²⁸

Sekä ryöstön että törkeän ryöstön yritys on rangaistava¹²⁹. Lisäksi törkeän ryöstön valmistelu on kriminalisoitu rikoslainsäädännön 1. tammikuuta 2014 lukien. Jos henkilö sopii toisen kanssa törkeän ryöstön tekemisestä, laatii yksityiskohtaisen suunnitelman törkeän ryöstön toteuttamisesta, hankkii toteuttamista varten erityisiä, tarpeellisia tietoja tai pitää hallussaan ampuma-asetta, teräasetta tai vastaavaa hengenvaarallista välinettä, joka soveltuu erityisesti apuvälineeksi rikoksessa, on hänet tuomittava enintään kolmen vuoden vankeuteen. Kuitenkin, jos törkeän ryöstön toteutumisen uhka on ollut vähäinen, tekijä on vapaaehtoisesti lopettanut teon valmistelun tai omalta osaltaan estänyt sitä jatkumasta tai tehnyt itsensä merkittömäksi

¹²⁵ RL 31 luku 1-2 §

¹²⁶ RL 31 luku 1-2 §

¹²⁷ Frände & Wahlberg 2010, 450-454.

¹²⁸ RL 31 luku 2 §

¹²⁹ RL 31 luku 1 § 2 momentti; RL 31 luku 2 § 2 momentti

rikoksen valmistelussa, ampuma-aseen, teräaseen tai hengenvaarallisen välineen hallussapitoa ei sovelleta teon törkeyttä arvioidessa.¹³⁰

7 Järjestäytynyt kansainvälinen rikollisuus

Järjestäytyneitä rikollisryhmiä on erilaisia. Usein niiden toiminta on hyvin organisoitua ja kansainvälisesti verkostoitunutta. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiin ovat vaikuttaneet useat eri syyt.¹³¹ Rikollista toimintaa on helpottanut rajatarkastusten poistuminen sopimusvaltioiden väliltä Schengen-sopimuksen seurauksena¹³². Seuraavaksi selvitetään järjestäytyneen rikollisuuden määritelmiä ja järjestäytyneen kansainvälisen rikollisuuden kehitystä ja nykytilaa. Lisäksi kappaleen lopussa kerrotaan Suomeen hiljattain rantautuneesta rajat ylittävästä rikollisuudesta, josta käytetään myös rikollisten toimintatapaa kuvaavaa nimitystä ”hit and run” -rikollisuus.

7.1 Järjestäytyneen rikollisuuden määritelmiä

Järjestäytyneen rikollisuuden määrittelemiseksi lainsäätäjät ja tutkijat ovat tehneet useita toisistaan poikkeavia määritelmiä. Yhtenäistä määritelmässä näyttäisi olevan se, että puhuttaessa järjestäytyneestä rikollisuudesta tarkoitetaan kahden tai useamman henkilön ryhtymään, jossa rikoksilla pyritään saavuttamaan jonkinlaista hyötyä.¹³³ Tämän opinnäytetyön sisällön kannalta on koettu mielekkääksi selvittää rikoslain sisältämä määritelmä ja Euroopan unionissa neuvoston päätöksellä 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2 käytössä oleva ENFOPOL-määritelmä järjestäytyneestä rikollisuudesta.

Rikoslain 17 luvun 1a § 4 momentin mukaan järjestäytyneellä rikollisryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteellisesti järjestäytyntä yhteenliittymää, joka toimii yhdessä tehdäkseen 1 momentissa tarkoitettuja rikoksia. Kyseisessä momentissa tarkoitetuissa rikoksissa säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Säännöksestä voidaan näin ollen erottaa viisi kriteeriä, joiden on täyttyvä samanaikaisesti. Näitä ovat koko, kesto aika, järjestäytyneisyys, yhteistuumaisuus sekä suunniteltujen rikosten vakavuus. Rikoslaisissa olevan määritelmän taustalla ovat pääsääntöisesti Suomea koskevat kansainväliset velvoitteet.¹³⁴

ENFOPOL-määritelmä on rajoittavampi ja sisällöltään erilainen kuin rikoslain sisältämä järjestäytyneen rikollisryhmän määritelmä. ENFOPOL-määritelmässä on listattuna 11 kohtaa järjestäytyneen rikollisryhmän määrittämiseksi. Jotta rikolliset toimijat voidaan määritellä järjes-

¹³⁰ RL 31 luku 2a §

¹³¹ Järjestäytynyt rikollisuus 2013; Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 7.

¹³² Kangasniemi 2011.

¹³³ Kiiski 2011, 14, 19.

¹³⁴ Palo 2010, 162.

täytyneeksi rikollisryhmäksi, tulee heidän täyttää vähintään kuusi ENFOPOL-määritelmään kirjattua edellytystä. Kuviossa 1 näkyvät tummennettuna olevat edellytykset ovat sellaisia, joiden tulee täyttyä. Näiden neljän edellytyksen lisäksi ryhmän tulee täyttää listan muista edellytyksistä vähintään kaksi. Alun perin ENFOPOL-määritelmä on Euroopan unionin neuvoston työryhmien käytössä ollut määritelmä. Neuvoston päätöksellä 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2 se on hyväksytty viranomaisten käyttöön. Sen tarkoituksena on ollut yhtenäistää lainvalvontaviranomaisten toimintatapoja, tilastointia sekä rikollisuustilannekuvaa unionin jäsenmaiden välillä. Lainsäädännön mukaisia kriteerejä järjestäytyneestä rikollisuudesta olisi kuitenkin tarkasteltava käytettäessä poliisilain mukaisia tiedonhankintakeinoja, pakkokeinolain mukaisia pakkokeinoja taikka arvioitaessa henkilön rikosoikeudellista vastuuta tai rangaistuksen määrää. ENFOPOL-määritelmällä ei myöskään ole varsinaista tulkintavaikutusta. Ensisijaisesti tukea tulkintaan tulee hakea lainsäädännön alaan kuuluvista kansainvälisistä instrumenteista.¹³⁵

<p>ENFOPOL-määritelmä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ryhmässä on enemmän kuin kaksi henkilöä 2. Ryhmän jäsenillä on omat määritellyt tehtävänsä 3. Ryhmä toimii pitkän tai rajoittamattoman ajan 4. Ryhmässä on sisäinen kuri 5. Ryhmään kohdistuu törkeitä rikosepäilyjä 6. Ryhmä toimii kansainvälisesti 7. Ryhmä käyttää väkivaltaa tai muita uhkailukeinoja 8. Ryhmä käyttää peiteyhtiöitä 9. Ryhmä harjoittaa rahanpesua 10. Ryhmä pyrkii vaikuttamaan poliitikoihin, julkiseen hallintoon, tiedotusvälineisiin, oikeusviranomaisiin tai talouselämän edustajiin 11. Taloudellisen hyödyn ja/tai vallan tavoittelu on määräävänä tekijänä ryhmän toiminnassa

Kuvio 1: Euroopan unionin neuvoston päätöksen mukainen ENFOPOL-määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä¹³⁶

¹³⁵ Palo 2010, 156-158.

¹³⁶ Palo 2010, 156.

7.2 Rikollisryhmät

Järjestäytyneiden rikollisryhmien määrittelyä vaikeuttaa se, että eri rikollisryhmät saattavat poiketa kokonsa ja toimintojensa perusteella toisistaan. Osa ryhmistä toimii vakiintuneesti ja ovat organisoituneita. Toiset rikollisryhmät muodostuvat taas muutamien toimijoiden löyhistä yhteenliittymistä. Pienemmät ryhmät liittyvät yleensä muun muassa talous- ja omaisuusrikoksiin, kun taas isommat ryhmät toimivat enimmäkseen esimerkiksi huumausainerikollisuuden parissa¹³⁷. Osalla rikollisista ryhmistä on käytössään huomattavat taloudelliset resurssit, joiden avulla ne voivat hankkia eri alojen palveluita, tekniikkaa ja asiantuntemusta. Samat rikolliset voivat kuulua useisiin eri ryhmiin tai toimia yhteistyössä ryhmien kanssa esimerkiksi alihankkijoina.¹³⁸ Järjestäytyneen rikollisuuden päätoimialoja ovat omaisuus-, väkivalta-, talous- ja huumausainerikollisuus¹³⁹

7.3 Kehitys ja nykytila

Rikollisuus on 1980- ja 1990-lukujen vaihteesta lähtien kehittynyt yhä kansainvälisemmäksi. Vuosien saatossa rikollisryhmien toiminta on kehittynyt yhä ammattimaisemmaksi ja monimuotoisemmaksi. Järjestäytyneiden rikollisryhmien toiminnan monimuotoisuuden kehitys näkyy ryhmien rakenteissa, toimintatavoissa sekä vaikutuksissa. Niiden toiminta on mittavaa ja yhä kasvavaa laitonta liiketoimintaa, jossa rikollisuuden eri toimialat verkostoituvat kansainvälisesti ja käyvät kauppaa eri tuotteilla ja palveluilla.¹⁴⁰

Järjestäytyneet rikollisuus muuttuu ja kehittyy Euroopassa jatkuvasti¹⁴¹. Järjestäytyneet rikollisryhmät ovat yhä joustavampia, sopeutuvaisempia sekä innovatiivisempia¹⁴². Monille rikollisryhmille on tunnusomaista se, että ne perustavat toimintansa liikkuvuudelle sekä hyödyntävät uusia resursseja ja toimintaympäristöjä. Rikollisryhmät pyrkivät käyttämään tehokkaasti hyväkseen eri maantieteellisillä alueilla avautuvat rikoksentekomahdollisuudet. Olosuhteiden muuttuessa rikollisryhmät kykenevät lisäksi sopeuttamaan rakenteitaan ja toimintamuotojaan. Kansainväliset rikollisryhmät suuntaavat toimintansa sellaisille rikollisille toimialoille, joissa tuotot ovat mahdollisimman suuret ja kiinnijäämisriski on mahdollisimman matala.¹⁴³

¹³⁷ SOCTA 2013, 133-134.

¹³⁸ Järjestäytyneet rikollisuus 2013.

¹³⁹ Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta 2013, 6.

¹⁴⁰ Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 7; Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta 2013, 5, 7.

¹⁴¹ Palonen 2010, 107.

¹⁴² SOCTA 2013, 37.

¹⁴³ Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 7; SOCTA 2013, 15.

Kansainvälinen kaupankäynti ja liikkumisvapaus ovat laajentuneet globalisaation seurauksena. Ne ovat vaikuttaneet myös rikollisen toiminnan leviämisen aiempaa laajemmalle alueelle.¹⁴⁴ Rikollisen toiminnan kehittymiseen on osittain vaikuttanut myös tietoverkkojen kehittyminen. Kehityksen tähden maantieteelliset rajat eivät hidasta rikollista toimintaa samoin kuin ennen. Internet on edesauttanut rikollisen toiminnan kansainvälistymisessä ja verkostoitumisessa. Se on myös nopean rikollisen toiminnan perusta. Perinteisten Internetissä ilmenevien rikollisuuden muotojen kuten maksukorttirikollisuuden ja tekijänoikeusrikollisuuden lisäksi verkkoa hyödynnetään muun muassa huumausainerikollisuuteen, ihmiskauppaan ja kansainväliseen petosrikollisuuteen. Laajalle levinnyt kansainvälinen kauppa sekä kehittynyt infrastruktuuri tarjoavat järjestäytyneelle rikollisuudelle lukemattomia mahdollisuuksia kuljettaa laittomia hyödykkeitä. Järjestäytyneet rikollisryhmät hyödyntävät kaikkia käytettävissä olevia kuljetusvälineitä sekä hyviä kulkuyhteyksiä toimitusketjujen lyhentämiseksi ja rikollisen toiminnan suojaamiseksi. Edellä mainittujen rikollisen toiminnan mahdollistavien tekijöiden lisäksi talouskriisi on luonut järjestäytyneelle rikollisuudelle uusia toimintamahdollisuuksia. Edullisten tuotteiden ja palveluiden kysyntä luo markkinoita muun muassa tuoteväärennöksille. Edulliset lakisääteisten velvoitteiden laiminlyöntiin perustuvat tarjoukset menestyvät tarjouskilpailuissa. Ahdinkoon joutuneiden rekrytoiminen rikolliseen toimintaan helpottuu. Samaan aikaan rikollisten toimintamahdollisuuksien kasvaessa rikostentorjuntaan suunnatut voimavarat vähenevät.¹⁴⁵

Schengen-sopimusten mukainen vapaa liikkuvuus ja Euroopan unionin laajeneminen ovat osittain mahdollistaneet kansainvälisten järjestäytyneiden rikollisryhmien toiminnan Suomessa. Lisäksi ulkomaiset rikollisryhmät reitittävät toimintojaan Suomen kautta. Ulkomailta Suomeen tulevat liikkuvat rikollisryhmät ovat yleistyneet ja moninaistuneet viime vuosina huomattavasti. Ulkomaalaisten rikollisryhmien mukana Suomeen on rantautunut aiemmin harvinaisempia rikosten tekotapoja ja toimintamalleja. Teot ovat usein myös entistä törkeämpiä ja väkivaltaisempia.¹⁴⁶ Suomeen ulkomailta tulevat järjestäytyneet rikollisryhmät ovat pääosin lähtöisin Virosta ja Liettuasta. Etenkin liettualaiset rikollisryhmät ovat laajentaneet toimintaansa voimakkaasti viime vuosina.¹⁴⁷

7.4 Liikkuva järjestäytynyt rikollisuus

Suomen ja Viron väliset rajatarkastukset poistuivat vuoden 2007 lopussa Baltian maiden liityttyä Schengen-alueeseen. Helsingin ja Tallinnan välillä kulkee päivittäin kymmeniä lauttavuoroja. Ne mahdollistavat rikollisten kontrolloimattoman maahan saapumisen sekä nopean

¹⁴⁴ Palonen 2010, 45.

¹⁴⁵ Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 7; SOCTA 2013, 11-12.

¹⁴⁶ Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 8; Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta 2013, 5.

¹⁴⁷ Järjestäytynyt rikollisuus kasvussa EU:n alueella 2011.

maasta poistumisen. Helsingin sataman lisäksi rikolliset käyttävät liikkumiseen myös Turun satamaa ja Pohjois-Suomen rajanylityspaikkoja. Nämä seikat ovat vaikuttaneet rajat ylittävän rikollisuuden eli niin kutsutun ”hit and run” -rikollisuuden syntyyn Suomessa. Vuosina 2008-2009 kyseinen rikollisuus kasvoi Suomessa merkittävästi. Epäiltyjä tekijöitä jäi kiinni muun muassa törkeistä varkauksista.¹⁴⁸

Rikollisryhmien organisoitumista ja sen seurauksena tarkasti koordinoitua toimintaa ovat ilmentäneet rikollisten toimintatapojen muuntautumiskyky silloin kun viranomaiset saavat kiinni järjestäytyneesti toimivia rikoksen tekijöitä. Järjestäytyneisyyttä ilmentää myös rikollisryhmien toimintatapa. Baltian maista sekä niiden läpi tulevat rikollisryhmät tekevät tarkkaan suunniteltuja omaisuusrikoksia.¹⁴⁹ Samat tekijät eivät tee rikosta alusta loppuun, vaan yhdet tekijät valitsevat kohteet ja varastettavat hyödykkeet sekä tarkkailevat kohteita. Toiset tekevät itse rikokset ja kolmannet kuljettavat anastetun omaisuuden pois maasta. Rikollisliigan johto toimii muualla, usein Liettuassa. Lopulta varastettu omaisuus myydään vähittäismyyntiliikkeissä. Anastettu omaisuus myydään usein itäisen Euroopan maissa, joissa anastetun omaisuuden markkinat ovat melko suuret.¹⁵⁰

Pääsyyinä muun muassa liettualaisten rikollisten tekemille omaisuusrikoksille Suomessa ovat erilaiset omaisuudensuojaukskultuurit. Liettuan rikospoliisin apulaispäällikön Roginskisin mukaan Liettuassa suojataan omaisuutta tarkemmin kuin Pohjoismaissa. Tämän johdosta rikollisilla on heikommat mahdollisuudet tehdä rikoksia Liettuassa. Rikolliset liikkuvat alueille, jossa rikosten tekeminen on helpompaa. Toisena syynä Roginskisin mukaan rikollisten liikkumiseen on Liettuan rangaistuskäytäntö. Rikolliset tekevät rikoksia mieluummin maissa, jossa rangaistukset ovat lievempiä.¹⁵¹ Myös vankilaoissa esimerkiksi Suomen ja Viron välillä on eroja. Muutamaa Virossa olevaa vankilaa lukuun ottamatta vankiloiden olot eivät ole yhtä hyvät kuin Suomen vankiloissa.¹⁵²

8 Rikollisuuden kehitys

Sisärajojen avautuminen Schengen-sopimuksen seurauksena on lisännyt Schengen-alueelta tulleiden kansalaisten määrää Suomessa. Vuosittain Suomeen saapuu varsin erilaisin tarkoituksin joukko ihmisiä. Etenkin työperäisen maahanmuuton on ennakoitu lisääntyvän tulevaisuudessa. Pohdittaessa käsitettä ulkomaalainen voidaan todeta, että käyttämällä tätä käsitettä ei voida kuvata riittävän moninaisesti syitä muiden maiden kansalaisten maahan saapumiselle. Tutkittaessa Suomessa tehtyjä rikoksia tuleekin huomioida, että ulkomaan kansalainen

¹⁴⁸ Kangasniemi 2011.

¹⁴⁹ Kangasniemi 2011.

¹⁵⁰ Heinonen 2012; Pentti 2012.

¹⁵¹ Roginskis 2012.

¹⁵² Henriksson 2013.

voi asua Suomessa pysyvästi, väliaikaisesti tai oleskella muuten tilapäisesti esimerkiksi turistina. Lisäksi ulkomaan kansalainen voi olla alkujaan suomalainen, joka asuu toisessa maassa ja on saanut tämän maan kansalaisuuden. Myös osa Suomen kansalaisista on syntyperältään ulkomaalaisia. Toisinaan henkilöllä voi myös olla kahden eri maan kansalaisuus.¹⁵³ Tässä työssä Suomeen tulleita henkilöitä kuvataan pääasiassa heidän kansalaisuutensa perusteella, vaikka se on jossain määrin monitulkintainen ja epäselvä määritelmä. Suomen kansalaisella tarkoitetaan taas henkilöä, joka on syntynyt Suomessa tai jolle on myönnetty Suomen kansalaisuus.

Suomessa asui vuonna 2012 noin 195 500 ulkomaan kansalaista. Vuoteen 1990 verrattuna määrä on yli seitsemänkertainen. Vuodesta 2005 Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on kasvanut vuosittain 7-9 prosenttia. Tästä määrästä virolaisten määrä on kasvanut selvästi eniten. Heitä asuu Suomessa kolme kertaa enemmän kuin kymmenen vuotta sitten. Vuonna 2012 ulkomaalaisten osuus Suomessa asuvasta väestöstä oli 3,6 prosenttia. Vuonna 2011 Suomessa asui ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, joista osalla on Suomen kansalaisuus, noin 257 000. Heistä 47 prosenttia asui pääkaupunkiseudulla.¹⁵⁴

Seuraavaksi työssä käsitellään virolaisten, liettualaisten ja latvialaisten tekemiä omaisuusrikkoksia sekä niiden määrällistä kehitystä sisärajarakastusten poistuttua Schengen-sopimuksen seurauksena. Jäljempänä tutkitaan ulkomaalaisten Suomessa tekemien rikosten vaikutusta suomen kansalaisten tapaan suojata omaisuuttaan.

8.1 Ulkomaalaisten tekemien rikosten kehityssuunta Suomessa

Tutkimus pohjautuu poliisin valtakunnallisen tulostietojärjestelmän PolStatin¹⁵⁵ tilastotietoihin omaisuusrikoksista. Kyseisistä tilastotiedoista käy ilmi erilaisten rikosten määriä vuodesta 2000 vuoteen 2012. Vuoden 2012 tilastoista oli saatavissa tiedot marraskuun loppuun asti. Tilastoista ilmenee rikosten määrä epäillyn tekijän kansalaisuuden mukaan, epäiltyjen ulkomaalaisten tekemien rikosten kokonaismäärä sekä rikosten kokonaismäärä suomalaisiksi epäillyt tekijät mukaan lukien. PolStatin tilastotiedot on kerätty niin, että niissä näkyy rikosepäilyiden kokonaismäärä, eikä vain henkilöiden määrä, joihin rikosepäilyt kohdistuvat. Tähän osioon on poimittu tarkasteltavaksi seuraavat rikosnimikkeet: näpistys, varkaus, törkeä varkaus, ryöstö sekä törkeä ryöstö. Seuraavassa tutkimusosiossa näistä kaikista rikosnimikkeistä puhuttaessa käytetään termiä omaisuusrikokset. Epäillyistä tekijöistä keskitytään pääasiassa Viron, Latvian ja Liettuan kansalaisiin, joihin Schengen-sopimusten mukaista vapaata liikkuvuutta alettiin soveltaa 21.joulukuuta 2007¹⁵⁶. Jäljempänä vertailtaessa aikaa ennen Baltian maiden liittymistä sen jälkeiseen aikaan vuoden 2007 viimeiset päivät on huomioitu teknisistä

¹⁵³ Niemi & Lehti 2012, 253-255.

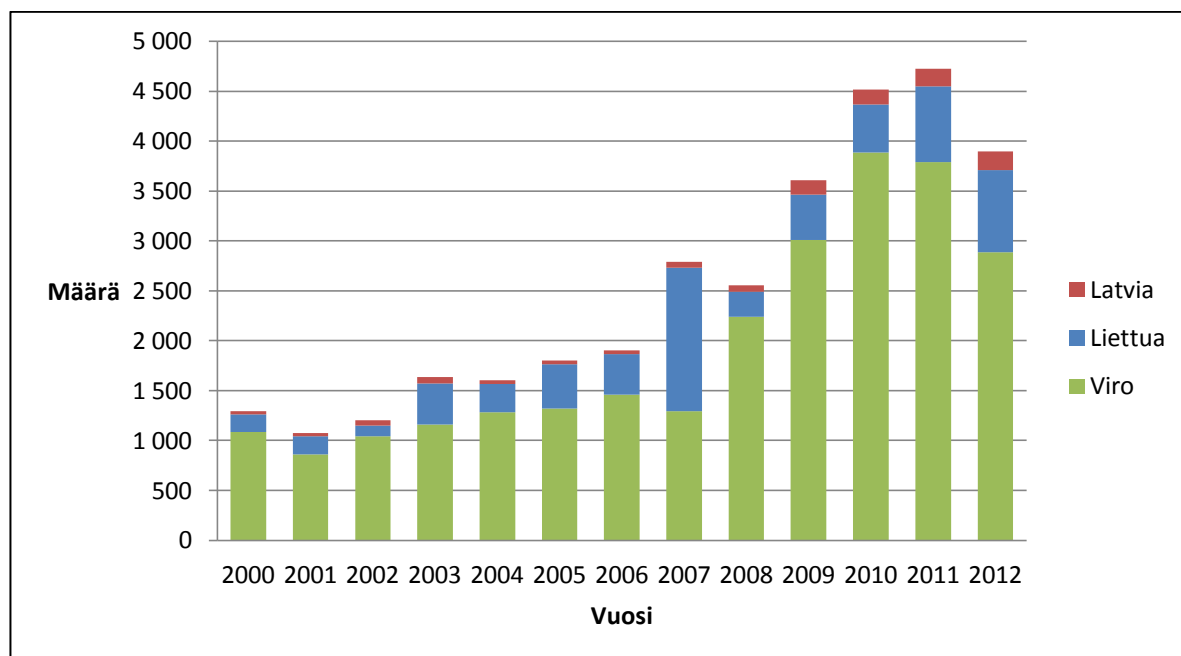
¹⁵⁴ Niemi & Lehti 2012, 253-255.

¹⁵⁵ PolStat on poliisin tietovarasto, joka sisältää erilaisia tilastoja ja raportteja. Ks. Tilastot 2013.

¹⁵⁶ Schengen-alueen laajentuminen 2007.

syistä aikaan ennen liittymistä. PolStatin tilastoista poimittiin tietoja, jotka koskivat tässä kappaleessa tarkasteltavana olevia rikosnimikkeitä sekä kansalaisuuksia. Poimittujen tietojen pohjalta tehtiin erilaisia taulukoita ja kuvioita.

Omaisuusrikosepäilyjen määrä on Suomessa ollut vaihteleva. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna määrän voidaan todeta tilastojen perusteella olleen laskujohteinen. Vuodesta 2000 vuoteen 2012 omaisuusrikosepäilyjen kokonaismäärä laski yli 12 000. Poliisin tietoon tulleiden ulkomaalaiseen kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä kasvoi vuodesta 2000 vuoteen 2012 mennessä 21 prosenttia. Kyseisenä aikajaksona ulkomaalaiseen kohdistuneiden omaisuusrikosepäilyjen määrässä on kuitenkin ollut havaittavissa vaihtelua. Ulkomaalaiseen kohdistuneiden omaisuusrikosepäilyjen määrä oli huipussaan vuonna 2010. Tuolloin poliisi kirjasi ulkomaalaiseen kohdistuvia omaisuusrikosepäilyjä 14 753 kappaletta. Kuten kuvioista 2 voidaan nähdä, on virolaisten osuus koko tarkastelujaksolla merkittävin ja latvialaisten vähäisin. Esimerkiksi vuonna 2010 virolaisten osuus oli latvialaisiin nähden yli kahdeksankertainen. Suomessa kirjattuja omaisuusrikosepäilyjä tarkasteltaessa on havaittavissa nousua tarkastelujaksolla kaikkien kolmen maan kansalaisten kohdalla. Vuonna 2000 virolaisiin kohdistui 1 086 omaisuusrikosepäilyä. Vuoteen 2012 mennessä virolaisiin kohdistuneiden omaisuusrikosepäilyiden määrä oli kasvanut jo yli kolminkertaiseksi. Latvialaisiin kohdistui vuosituhannen alussa 37 ja liettualaisiin 173 omaisuusrikosepäilyä. Latvialaisiin kohdistuneet omaisuusrikosepäilyt kasvoivat vuoteen 2012 mennessä lähes viisinkertaisesti. Omaisuusrikosepäilyiden määrä oli kuitenkin latvialaisten kohdalla kokonaisuudessaan vuonna 2011 alle kahdensadan. Vuoteen 2012 mennessä liettualaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä kasvoi määrällisesti 764 epäilyyn. Määrä oli näin ollen yli nelinkertainen vuosituhannen alkuun verrattuna.

Kuvio 2: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvat omaisuusrikosepäilyjen määrät vuosina 2000-2012¹⁵⁷

Verrattaessa aikaa ennen Viron, Latvian ja Liettuan liittymistä Schengeniin ja aikaa sen jälkeen voidaan taulukosta 1 havaita, että ulkomaalaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä on kasvanut pitkällä aikavälillä. Kaikkiaan omaisuusrikosepäilyjä oli vuosina 2004-2007 keskimäärin lähes 8 000 kappaletta. Määrä kasvoi Baltian maiden liittymisen jälkeen vuosina 2008-2011 29 prosenttia. Ulkomaalaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrän oli vastaavasti vuosina 2004-2007 keskimäärin 9 780. Vuosina 2008-2011 ulkomaalaisiin kohdistui keskimäärin 41,7 prosenttia enemmän omaisuusrikosepäilyjä kuin vuosina ennen Baltian maiden Schengeniin liittymisen. Virolaisiin kohdistui selvästi eniten omaisuusrikosepäilyjä vuosina 2004-2007. Kyseisellä aikavälillä virolaisiin kohdistui keskimäärin 1 338 epäilyä. Latvialaisiin kohdistui samana ajanjaksona keskimäärin 41 epäilyä ja liettualaisiin 644 epäilyä. Liittymisen jälkeen latvialaisiin kohdistuvien epäilyjen määrä kolminkertaistui. Tarkasteltaessa tilastoja liettualaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä näyttää laskeneen liittymisen jälkeen 24,1 prosenttia. Vuosien 2004-2007 määriin vaikuttaa kuitenkin Liettuan vuoden 2007 selvästi trendistä ylöspäin poikkeava omaisuusrikosepäilyjen määrä.

¹⁵⁷ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Keskiarvotaulukko	2004-2007	2008-2011	Muutos%
Liettua	644	489	-24,1
Latvia	41	131	219,5
Viro	1 338	3 231	141,4
Muut ulkomaalaiset	126 230	134 803	6,8
Kaikki ulkomaalaiset	9 780	13 856	41,7
Kaikki	7 757	10 005	29,0

Taulukko 1: Omaisuusrikosepäilyjen määrät ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen¹⁵⁸

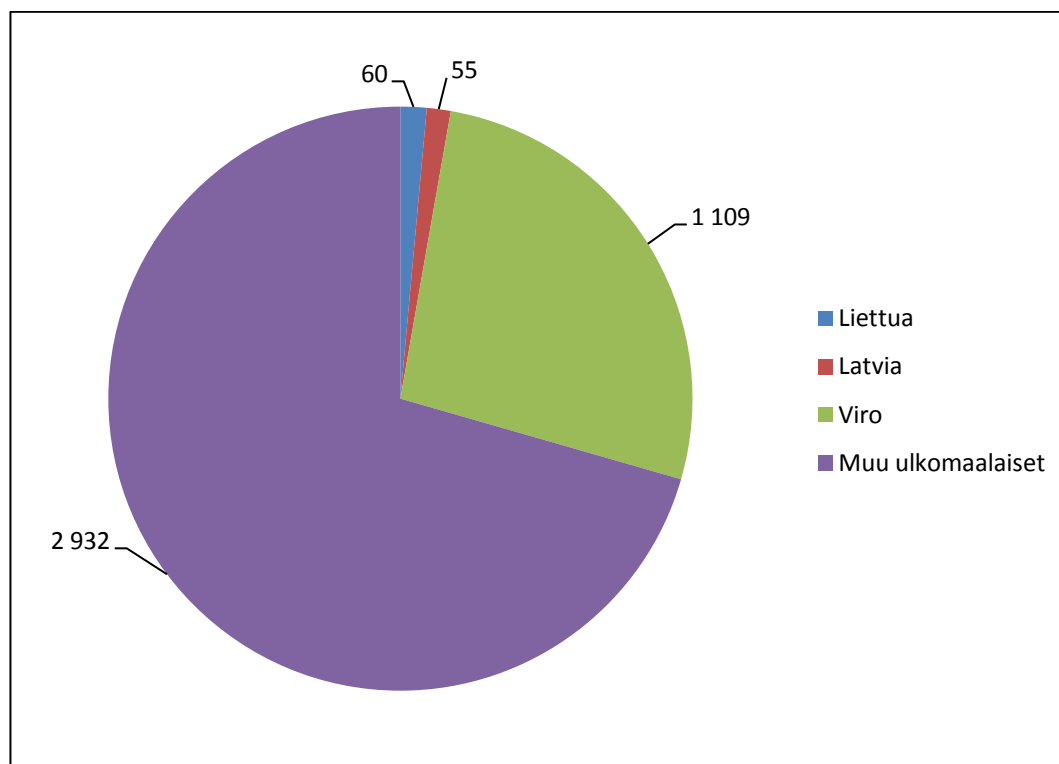
Suomi liittyi Schengen-alueeseen 25. maaliskuuta 2001¹⁵⁹. Vuonna 2000 ulkomaalasiin kohdistuvia omaisuusrikosepäilyjä oli 11 669, kun taas liittymisvuonna määrä oli 8 549. Tilaston perusteella näyttää siltä, että Suomen alettua soveltaa Schengenin vapaata liikkuvuutta, ulkomaalasiin kohdistuneiden rikosepäilyjen määrä olisi laskenut. Huomioitavaa on kuitenkin se, että käytetyt tilastot alkavat vasta vuodesta 2000. Tarkastelu olisi luotettavampi, jos käytössä olisi ollut tilastoja useammalta vuodelta ennen Suomen Schengeniin liittymistä. Lisäksi koska Suomi liittyi vasta maaliskuussa, vuoden 2001 ulkomaalasiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen kokonaismäärästä ei ilmene suoraan vapaan liikkuvuuden vaikutus. Laskua ei ollut pelkästään ulkomaalasiin kohdistuneissa omaisuusrikosepäilyissä, vaan myös kokonaismäärä laski 9,3 prosenttia. Toisin sanoen myös suomalaisiin kohdistui vuonna 2001 selkeästi vähemmän rikosepäilyjä kuin vuonna 2000.

8.2 Näpistys

Näpistysepäilyjä oli Suomessa vuoden 2012 tammi-maaliskuussa lähes 40 000. Niistä 4 135 kohdistui ulkomaalasiin. Virolaisten osuus kaikista ulkomaalasiin kohdistuvista näpistysepäilyistä oli 26,7 prosenttia, joka on noin neljännes kaikista näpistysepäilyistä, jotka kohdistuivat ulkomaalasiin. Kuviosta 3 voidaan nähdä latvialaisten ja liettualaisten osuuden olevan vähäinen tarkasteltaessa ulkomaalasiin kohdistuvia näpistysepäilyjä. Kumpaankin kansalaisuuteen kohdistui alle 100 näpistysepäilyä, joka on yhteensä alle kaksi prosenttia kaikista ulkomaalasiin kohdistuvista näpistysepäilyistä.

¹⁵⁸ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

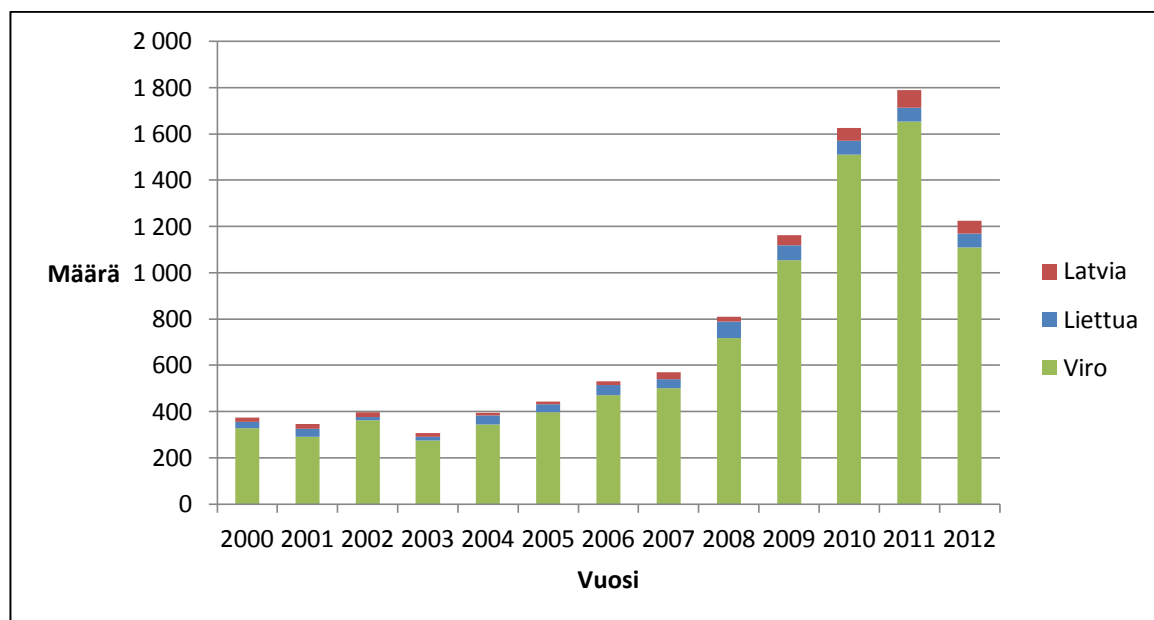
¹⁵⁹ Uusisilta 2001.

Kuvio 3: Virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten osuus kaikista ulkomaalasiin kohdistuvista näpistysepäilyistä Suomessa 2012¹⁶⁰

Vuonna 2011 näpistelyepäilyjen kokonaismäärä oli noin 47 000. Ulkomaalasiin kohdistuvia näpistysepäilyjä oli 3 726. Vuodesta 2000 näpistelyepäilyjen kokonaismäärä kasvoi 13,3 prosenttia. Suhteessa kaikkiin epäiltyihin näpistykseen ulkomaalasiin kohdistuvat näpistysepäilyt kasvoivat huomattavasti enemmän. Niiden kasvu oli vuodesta 2000 vuoteen 2011 jopa 46,7 prosenttia. Tarkasteltaessa kuviota 4 voidaan havaita, että virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaishiin kohdistuvista näpistysepäilyistä virolaisten määrä oli Baltian maiden kansalaisista suurin. Poliisi kirjasi vuonna 2011 heihin kohdistuvia näpistysepäilyjä 1653 kappaletta. Määrä viisinkertaistui vuodesta 2000. Liettualaisia näpistykseen epäillyistä oli 59 ja latvialaisia 78. Liettualaishiin kohdistuvat näpistysepäilyt kaksinkertaistuivat ja latvialaisiin kohdistuvat epäilyt nelinkertaistuivat vuodesta 2000.

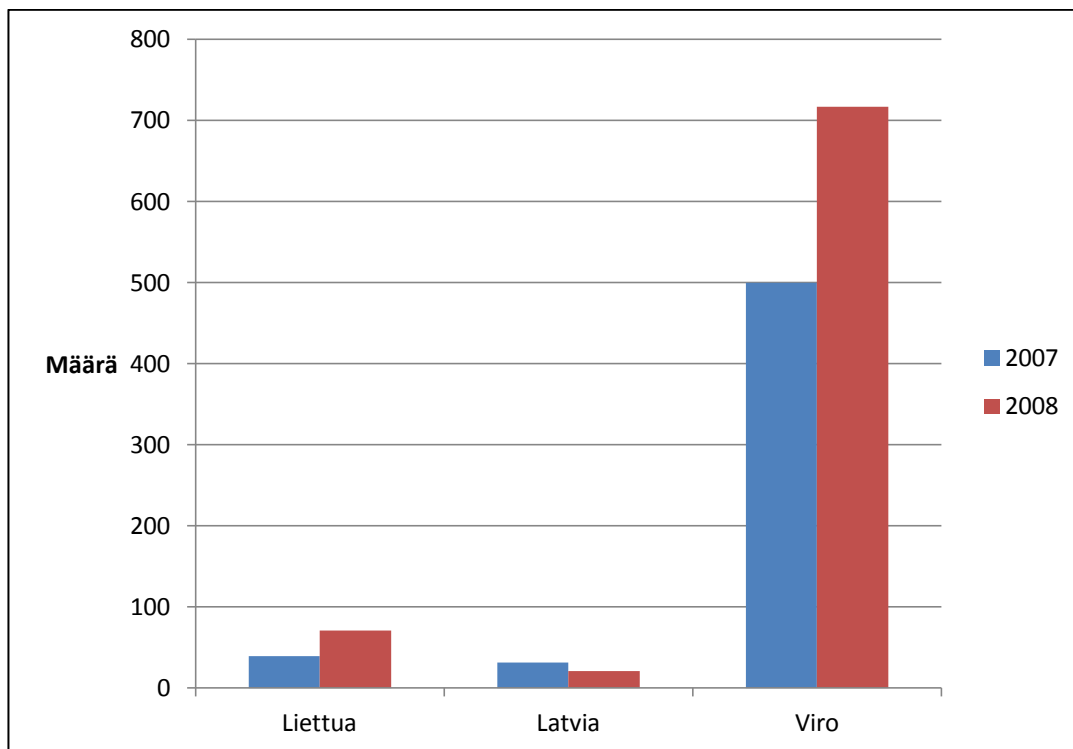
¹⁶⁰ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Kuvio 4: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä vuosina 2000-2012¹⁶¹

Näpistysepäilyt kasvoivat Suomessa 4,9 prosenttia Baltian maiden liittyttyä Schengeniin. Vastaavasti ulkomaalaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä kasvoi vuodesta 2007 vuoteen 2008 16,8 prosenttia. Vuonna 2007 virolaisiin kohdistui Suomessa 500 näpistysepäilyä. Määrä kasvoi Viron liittyttyä Schengen-alueeseen 43,4 prosenttia. Kuvioista 5 on todettavissa, että virolaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen osuus oli moninkertainen verrattuna muihin Baltian maan kansalaisiin kohdistuviin näpistysepäilyihin verrattuna. Latvialaisiin kohdistui 31 näpistys epäilyä. Muista Baltian maista poiketen määrä laski seuraavana vuonna 21 epäilyyn. Vuoden 2008 latvialaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä oli liittymisen jälkeisenä ajanjaksona alhaisin. Liettualaisista voidaan todeta, että heihin kohdistui näpistysepäilyjä heti Baltian maiden liittymisen jälkeisenä vuonna selvästi eniten tarkasteltaessa koko tarkastelu jaksoa. Vuonna 2007 liettualaisiin kohdistui 39 näpistysepäilyä. Vuoteen 2008 näpistysepäilyjen määrä kasvoi liettualaisten kohdalla 82,1 prosenttia. Suuresta prosentuaalisesta noususta huolimatta liettualaisiin kohdistuneiden rikosepäilyjen määrä jäi alle 100 epäilyyn.

¹⁶¹ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

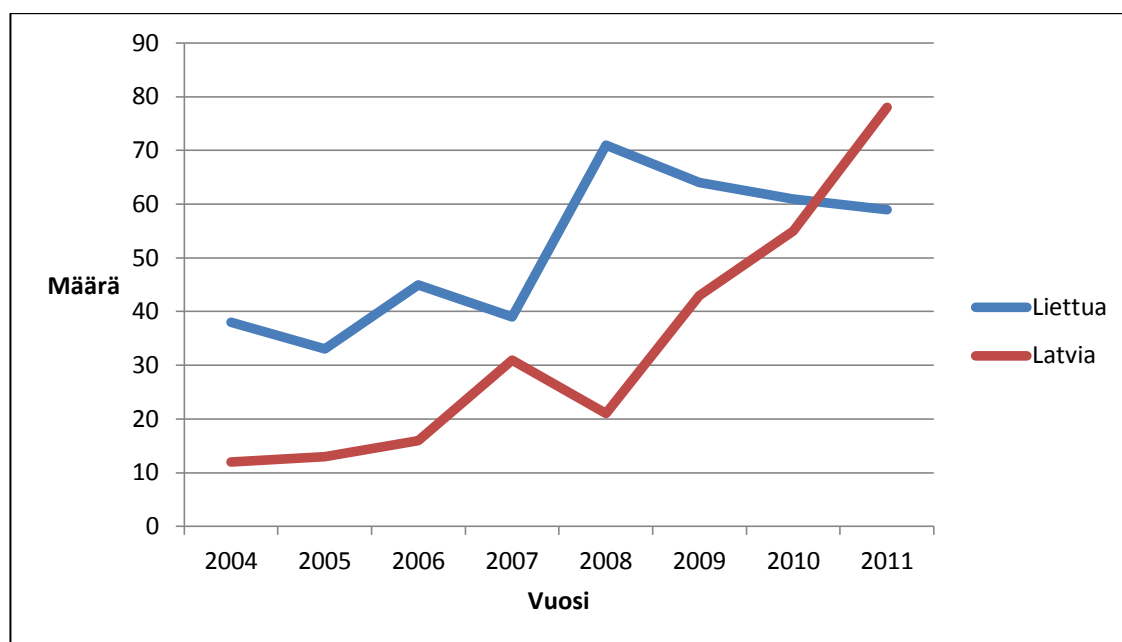

Kuvio 5: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä vuosina 2007 ja 2008¹⁶²

Vertailtaessa aikaa ennen Baltian maiden liittymistä Schengen-alueeseen (vuodet 2004-2007), aikaan liittymisen jälkeen (vuodet 2008-2011) voidaan todeta, että näpistelyepäilyjen määrä on kasvanut Suomessa. Kaikkien näpistysepäilyjen keskiarvo vuosilta 2004-2007 oli hieman alle 42 000. Vertailtaessa tätä lukua vuosina 2008-2011 poliisin kirjaamien näpistysepäilyjen määrään kasvua oli 11,7 prosenttia. Suomessa kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuvia näpistysepäilyjä oli vuosina 2004-2007 keskimäärin 3 081. Baltian maiden liittyttyä Schengeniin määrä nousi 53 prosenttia. Muihin ulkomaalaisiin kuin Baltian maiden kansalaisiin kohdistuvat näpistysepäilyt kasvoivat samaan aikaan 30,2 prosenttia. Liettualaisiin ja latvialaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä on vuodesta 2004 vuoteen 2011 pysynyt kummankin kansalaisuuden kohdalla alle 100 epäilyssä. Prosentuaalisen nousun voidaan kuitenkin todeta olevan suuri molempien maiden kohdalla. Poliisiin tietoon tuli vuosina 2004-2007 liettualaisiin kohdistuvia näpistysepäilyjä keskimäärin 38 kappaletta (kuvio 6). Tarkasteltaessa vuosia 2008-2011 liettualaisiin kohdistuvia näpistysepäilyjä oli 64,5 prosenttia enemmän. Latvialaisten kohdalla prosentuaalinen kasvu oli vieläkin jyrkempää. Vuodesta 2004 vuoteen 2007 latvialaisiin kohdistuvia näpistysepäilyjä oli keskimäärin 18 kappaletta. Baltian maiden liittymisen jälkeen vuosina 2008-2011 määrä kasvoi keskimäärin kolminkertaiseksi. Toisaalta on todettava, että latvialai-

¹⁶² Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

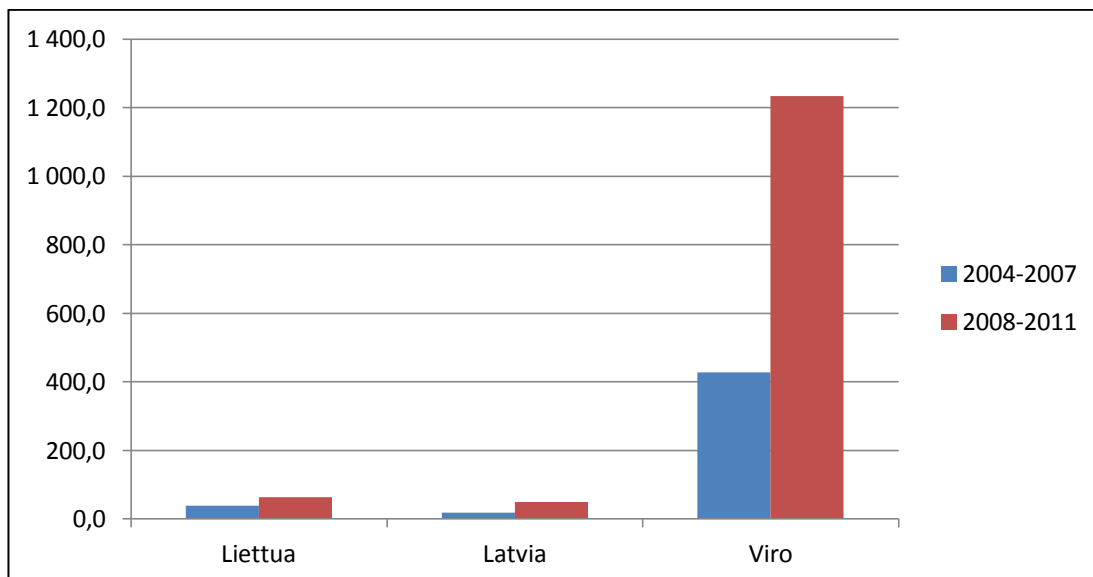
siin kohdistuvat näpistysepäilyt nousivat jo vuonna 2007. Tuolloin näpistysepäilyjen määrä oli 31 kappaletta, kun vuotta aiemmin latvialaisiin kohdistui vain 16 näpistysepäilyä.

Kuvio 6: Latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen muutos vuosina 2004-2011¹⁶³

Kuviosta 7 nähdään, että virolaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä on huomattavasti suurempi kuin latvialaisiin tai liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä. Virolaisiin kohdistui vuodesta 2004 vuoteen 2007 keskimäärin 428 näpistysepäilyä. Kyseisenä ajanjaksona määrät pysyivät virolaisten kohdalla 300 ja 500 näpistysepäilyn välissä. Rajojen avauduttua Viron ja Suomen väliltä näpistysepäilyjen määrän kasvu on ollut suuri. Vuodesta 2008 vuoteen 2011 virolaisiin on kohdistunut keskimäärin 1 233 näpistysepäilyä. Baltian maiden Schengeniin liittymisen jälkeen virolaisiin kohdistuneiden näpistysepäilyjen määrä nousi siis noin 188 prosenttia.

¹⁶³ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Kuvio 7: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuneet näpistysepäilyt keskimäärin ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen¹⁶⁴

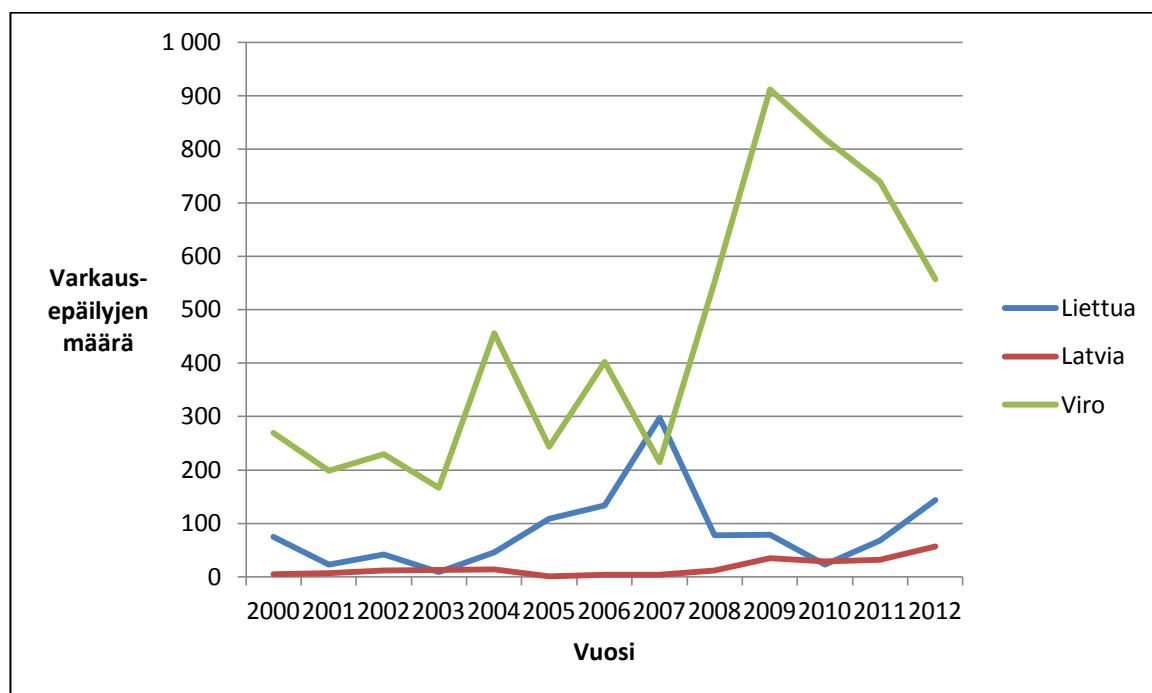
8.3 Varkaus

Vuoden 2012 tammi-joulukuussa Suomessa kirjattiin 12 760 varkausepäilyä, mikä oli 27,0 prosenttia vähemmän kuin koko vuoden 2011 aikana. Ulkomaalaisiin kohdistuneiden epäilyjen määrä laski vain 16,5 prosenttia eli suomalaisten osuus varkausepäilyistä väheni selkeästi enemmän kuin ulkomaalaisten. Ulkomaalaisiin kohdistuneiden varkausepäilyjen osuus kaikista epäilyistä vuonna 2012 oli 17,7 prosenttia ja 15,5 prosenttia vuonna 2011. Latvialaisiin kohdistuneiden varkausepäilyjen määrä yli kaksinkertaistui vuodesta 2011 vuoden 2012 marraskuuhun mennessä ja latvialaisiin kohdistuneet varkausepäilyt kasvoivat 78,1 prosenttia. Virolaisiin kohdistuneiden varkausepäilyjen määrä sen sijaan laski lähes 25 prosenttia kyseisellä aikavälillä. Koska virolaisten osuus oli määrällisesti latvialaisia ja liettualaisia huomattavasti suurempi, tällä oli selkeä vaikutus ulkomaalaisten kokonaismäärän laskemiseen. Latvialaisten osuutta arvioidessa tulee kuitenkin huomioida, että koska latvialaisiin kohdistuneiden epäilyjen määrät ovat varkauksissa vähäisiä, jo pienetkin muutokset määrissä näkyvät suurina prosentuaalisina muutoksina.

Vuonna 2000 varkaudesta epäiltyjen latvialaisten määrä oli 5, liettualaisten 75 ja virolaisten 269. Vuonna 2011 vastaavat luvut olivat latvialaisilla 32, liettualaisilla 68 ja virolaisilla 740. Verrattuna vuoteen 2011, latvialaisten ja virolaisten osuus kasvoi siis selkeästi vuodesta 2000, kun taas liettualaisten osuus laski hieman. Kuitenkin tulee huomioida, että virolaisiin ja liettualaisiin kohdistuneiden varkausepäilyjen määrä on vaihdellut vuosittain melko paljon (kuvio

¹⁶⁴ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

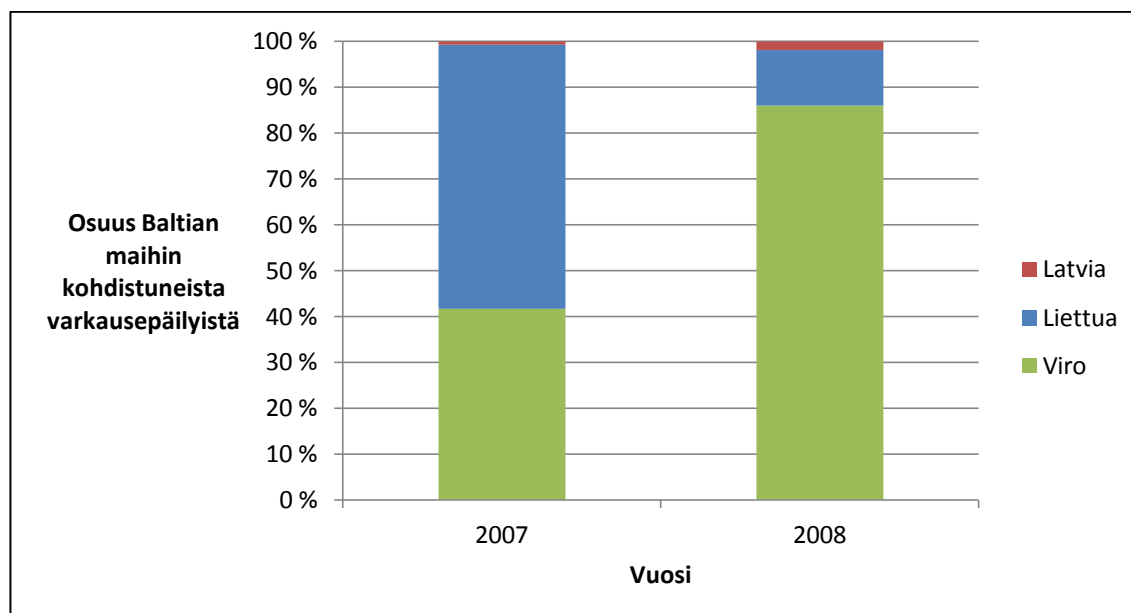
8). Virolaisten osuus oli huipussaan vuonna 2009, jolloin virolaisten osuus kaikista varkausepäilyistä oli 5,06 prosenttia ja osuus ulkomaalaisiin kohdistuneista epäilyistä peräti 27,84 prosenttia.

Kuvio 8: Liettualaisiin, latvialaisiin ja virolaisiin kohdistuneet varkausepäilyt¹⁶⁵

Vuonna 2007, jolloin Viro, Latvia ja Liettua liittyivät Schengen-alueeseen, varkausepäilyjen kokonaismäärä oli 17 375, joista ulkomaalaisten osuus oli 2 034. Sekä varkausepäilyjen kokonaismäärä, että ulkomaalaisiin kohdistuneiden epäilyjen määrä nousi vuonna 2008. Latvialaisten epäiltyjen määrä nousi neljästä kahteentoista ja virolaisten määrä nousi 215:sta 552:een. Liettualaisten osuus sen sijaan laski selkeästi. Vuonna 2007 liettualaisiin kohdistuneiden rikosepäilyjen määrä oli 297, kun taas vuonna 2008 se oli 78. Kuten kuvioista 9 voidaan havaita, vuonna 2007 liettualaisten osuus Baltian maan kansalaisiin kohdistuneista rikosepäilyistä oli merkittävin, kun taas vuonna 2008 virolaisten osuus oli ylivoimaisesti Baltian maista merkittävin.

¹⁶⁵ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Kuvio 9: Latvialaisten, liettualaisten ja virolaisten osuus Baltian maihin kohdistuneista varkausepäilyistä¹⁶⁶

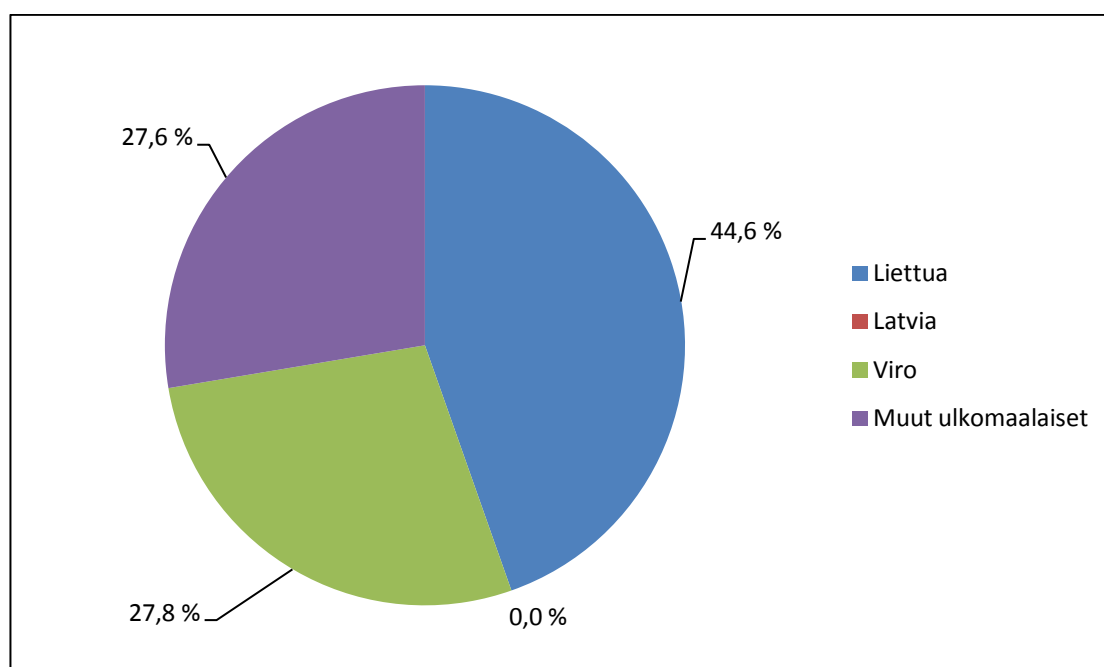
Vuosina 2004-2007 eli ennen Latvian, Liettuan ja Viron liittymistä Schengen-alueeseen ja liittymisvuoden aikana latvialaisiin kohdistui keskimäärin 6 rikosepäilyä, liettualaisiin 147 ja virolaisiin 329. Kyseisellä ajanjaksolla liettualaisiin kohdistuneiden epäilyjen määrä kasvoi tasaisesti, kun taas esimerkiksi virolaisiin kohdistuneiden epäilyjen määrä vaihteli vuosittain. Latvialaisten osuus putosi vuonna 2005 neljästätoista yhteen, jonka jälkeen määrä kasvoi vain kolmella vuoteen 2008 mennessä. Vuosina 2008-2011, Baltian maiden liittyttyä Schengen-alueeseen, varkausepäilyjen kokonaismäärä laski 5,4 prosenttia verrattuna ajanjaksoon 2004-2007. Virolaisten ja latvialaisten keskimääräiset vuosittaiset varkausepäilyjen määrät kasvoivat selkeästi. Latvialaisiin kohdistuneiden epäilyjen keskiarvo oli 27 eli 369,6 prosenttia enemmän kuin edellisellä ajanjaksolla ja virolaisiin kohdistuneiden epäilyjen keskiarvo oli 756 eli yli kaksinkertainen aiempaan ajanjaksoon verrattuna. Nämä luvut ilmentävät, että Schengeniin liittymisen jälkeen virolaisten ja latvialaisten osuus on ollut kasvussa. Liettualaisiin kohdistuneet epäilyt keskimäärin kuitenkin laskivat Schengeniin liittymisen jälkeen 57,7 prosenttia. Tästä huolimatta kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuneiden epäilyjen keskimääräinen nousu oli 63,1 prosenttia.

8.4 Törkeä varkaus

Vuonna 2012 Suomessa oli törkeitä varkausepäilyjä kaikkiaan 1 725 kappaletta. Niistä ulkomaalaisiin kohdistui 778 epäilyä. Kyseisenä vuonna latvialaisiin ei kohdistunut yhtään törkeää

¹⁶⁶ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

varkausepäilyä. Sen sijaan virolaisiin kohdistui 216 ja liettualaisiin 347 törkeää varkausepäilyä. Näin ollen virolaisten osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuneista törkeistä varkausepäilyistä oli 27,8 prosenttia ja liettualaisten vastaava osuus jopa 44,6 prosenttia. Tarkasteltaessa kuviosta 10 virolaisten ja liettualaisten osuutta kokonaisuutena voidaan todeta, että kaikkien ulkomaalaisten osalta suurin osa törkeistä varkausepäilyistä kohdistui nimenomaan virolaisiin ja liettualaisiin. Heidän osuutensa kaikista ulkomaalaisiin kohdistuvista törkeistä varkausepäilyistä oli vuonna 2012 jopa 72,4 prosenttia. Verrattaessa kaikkiin Suomessa vuonna 2012 poliisin kirjaamiin törkeisiin varkausepäilyihin heidän osuutensa oli 32,6 prosenttia.

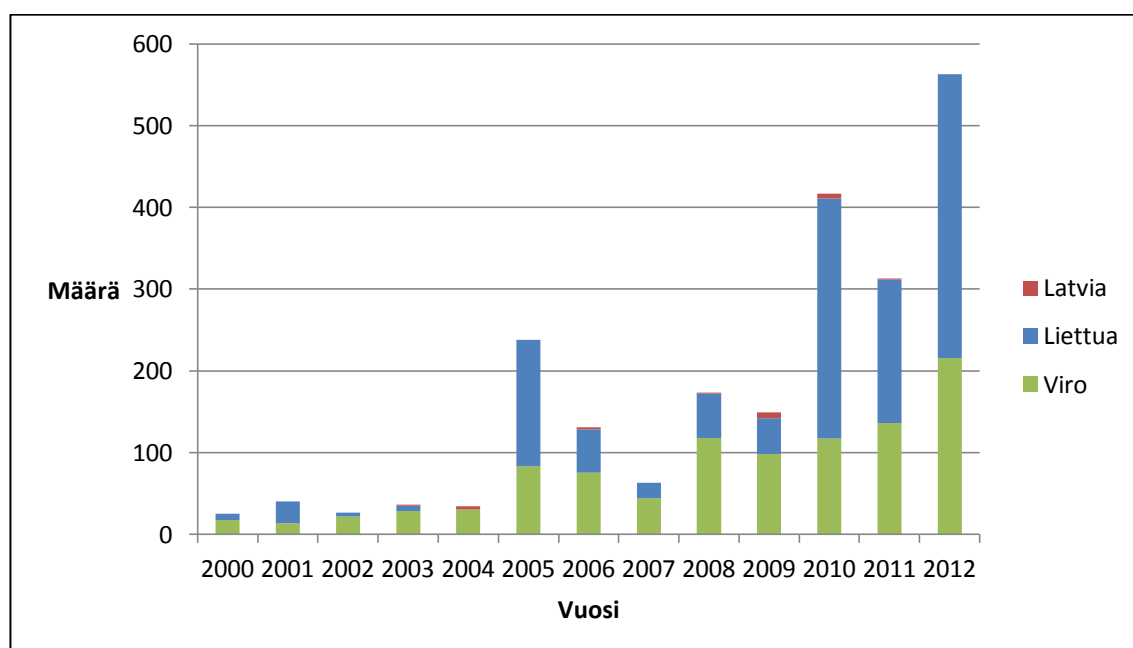

Kuvio 10: Virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuvista törkeistä varkausepäilyistä Suomessa 2012¹⁶⁷

Poliisi kirjasi vuonna 2011 Suomessa törkeitä rikosepäilyjä kaikkiaan 2 044 kappaletta. Kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuvia epäilyjä oli poliisin mukaan 582 kappaletta. Kaikkien törkeiden varkausepäilyjen sekä kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuvien törkeiden varkausepäilyjen määrä on laskenut vuodesta 2000 vuoteen 2011. Huomioitavaa on kuitenkin se, että vuonna 2000 ulkomaalaisiin kohdistuneita (pois lukien Baltian maiden kansalaiset) törkeitä varkausepäilyjä oli huomattavasti enemmän kuin myöhempinä vuosina. Vuonna 2000 epäilyjä oli 1 850, kun taas vuodesta 2001 vuoteen 2011 törkeiden varkausepäilyjen määrä on muiden ulkomaalaisten osalta pysynyt alle tuhannen epäilyn. Vuoden 2000 määrä vaikuttaa myös kaikkien ulkomaalaisten määrrien muuttumiseen kyseisellä tarkastelujaksolla. Tarkasteltaessa aikaväliä 2001-2011 voidaan todeta muihin ulkomaalaisiin kuin Baltian maan kansalaisiin kohdistuneiden tör-

¹⁶⁷ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

keiden varkausepäilyjen määrien lähes kaksinkertaistuneen. Kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuneet epäilyt törkeistä varkauksista ovat nelinkertaistuneet vuodesta 2001 vuoteen 2011. Suuri määrän muutos johtuu Baltian maan kansalaisiin kohdistuvien törkeiden rikosepäilyjen määrän lisääntymisestä tarkastelujakson aikana. Vuodesta 2000 vuoteen 2004 virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien törkeiden rikosepäilyjen määrä oli alhainen. Kunkin maan määrät pysyivät tuolloin pääsääntöisesti alle 30 törkeässä varkausepäilyssä. Latvialaisiin kohdistui myös tämän jälkeen vain muutamia epäilyjä. Sen sijaan virolaisiin ja liettualaisiin kohdistuneet törkeän varkauden epäilyt ovat lisääntyneet merkittävästi aina vuodesta 2005 asti (kuvio 11). Vuonna 2000 virolaisiin kohdistui vain 18 epäilyä törkeästä varkaudesta. Vuoteen 2012 mennessä määrä kasvoi 136 epäilyyn. Vastaavasti liettualaisia epäiltiin törkeistä varkauksista vuonna 2000 kahdeksan kertaa, kun taas vuonna 2011 määrä oli lisääntynyt jo 176 epäilyyn.

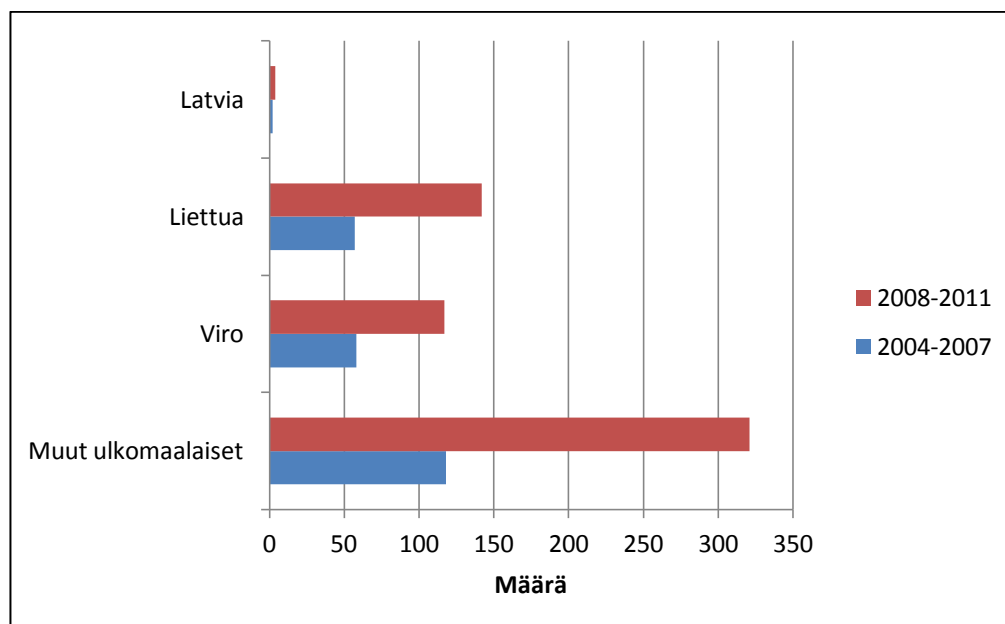
Kuvio 11: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuneiden törkeiden varkausepäilyjen määrät vuosina 2000-2012¹⁶⁸

Törkeitä varkausepäilyjä oli Suomessa vuonna 2007 kaikkiaan 1 225. Vuoteen 2008 määrä laski puoli prosenttia. Kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistui vuonna 2007 törkeitä varkausepäilyjä 170 kappaletta. Määrä nousi seuraavana vuonna jopa 54,7 prosenttia. Virolaisiin kohdistui vuonna 2007 yhteensä 44 epäilyä törkeästä varkaudesta. Samaan aikaan liettualaisiin kohdistuvia epäilyjä oli 19 kappaletta. Latvialaisia ei epäilty Suomessa törkeistä varkauksista kyseisenä vuonna. Verrattuna vuotta 2007 vuoteen 2008 Baltian maan kansalaisiin kohdistuneet törkeät

¹⁶⁸ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

varkausepäilyt näyttäisivät lisääntyneen. On kuitenkin todettava, että vuodesta 2005 nousujohteisten törkeiden varkausepäilyjen määrien kehityksessä oli juuri vuonna 2007 selkeä poikkeama alaspäin.

Vuosina 2004-2007 Suomessa epäiltyjä törkeitä varkauksia oli 1 394 kappaletta. Ulkomaalaisiin kohdistuvia epäilyjä oli keskimäärin 234 kappaletta. Baltian maiden liittyttyä Schengeniin kaikkien törkeiden varkausepäilyjen määrä nousi seuraavan neljän vuoden aikana keskimäärin 26 prosenttia. Samaan aikaan ulkomaalaisiin kohdistuvat epäilyt lisääntyivät 149 prosenttia. Tarkasteltaessa virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuneita törkeitä varkausepäilyjä, voidaan kuviosta 12 havaita kaikkiin kansalaisuuksiin kohdistuneiden määrien lisääntyneen Baltian maiden liittymisen jälkeisenä aikana (vuosina 2008-20011). Virolaisiin kohdistui törkeitä varkausepäilyjä vuosina 2004-2007 keskimäärin 58. Baltian maiden Schengeniin liittymisen jälkeen vuosina 2008-2011 virolaisiin kohdistuneiden epäilyiden määrä kasvoi keskimäärin 117 kappaleeseen. Keskimäärin virolaisiin kohdistui siis 102 prosenttia enemmän epäilyjä törkeistä varkauksista. Liettualaisiin kohdistui neljä vuotta ennen Liettuan liittymistä Schengen-alueeseen keskimäärin 57 törkeää varkausepäilyä. Vuosina 2008-2011 liettualaisiin kohdistuneita epäilyjä oli 142, eli liettualaisiin kohdistuneiden törkeiden rikosepäilyjen määrä nousi 150 prosenttia. Virolaisten ja liettualaisten kohdalla on kuitenkin todettava, että Schengeniin liittymisen aikaan ei tilastoissa ole nähtävissä selkeää kasvua heihin kohdistuvien törkeiden varkausepäilyjen määrissä. Kuten edellä todettiin, epäilyjen määrät ovat lähteneet kasvuun jo vuonna 2005. Latvialaisten määrä ei ole merkittävä tarkasteltaessa törkeitä varkausepäilyjä. Vuosina 2004-2007 latvialaisiin kohdistui keskimäärin vain kaksi epäilyä. Liittymisen jälkeenkin vuosina 2008-2011 latvialaisiin kohdistui keskimäärin vain neljä epäilyä törkeistä varkauksista.

Kuvio 12: Virolaisiin, latvialaisiin, liettualaisiin ja muihin ulkomaalaisiin kohdistuvat törkeät varkausepäilyt keskimäärin ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen¹⁶⁹

8.5 Ryöstö

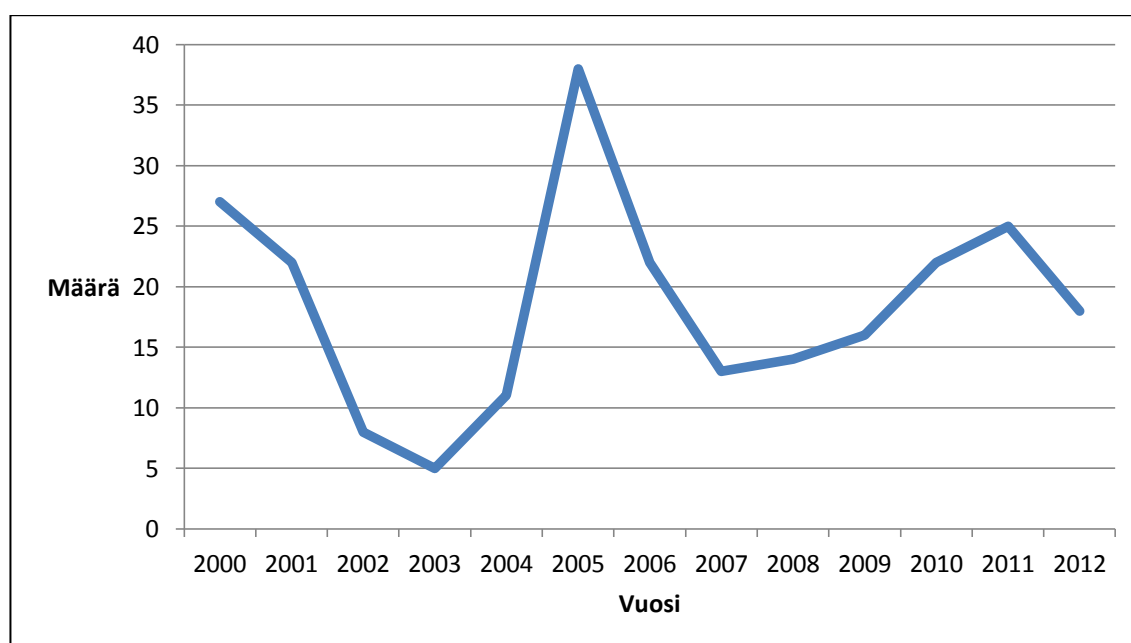
Poliisi kirjasi Suomessa vuosien 2000 ja 2012 välisenä aikana vuosittain keskimäärin 1 200 ryöstöepäilyä. Latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien ryöstöepäilyjen määrä oli vähäinen kyseisenä aikajaksona. Latvialaisiin kohdistui koko aikana yhteensä vain yksi ryöstöepäily. Liettualaisiin kohdistui ryöstöepäilyjä vuosien 2000-2012 välisenä aikana 12 kappaletta. Virolaisiin kohdistuvien ryöstöepäilyjen osuus oli latvialaisia ja liettualaisia jonkin verran merkittävämpi. Virolaisiin kohdistuneiden ryöstöepäilyjen määrät vaihtelivat vuodesta 2000 vuoteen 2012 välisenä aikana viiden ja 38 epäilyn välillä. Kuviosta 13 voidaan huomata, että virolaisiin kohdistuvien ryöstöepäilyjen määrä oli alimmillaan vuonna 2003 ja korkeimmillaan määrä oli vuonna 2005. Keskimäärin virolaisiin kohdistui koko tarkastelujakson aikana vuosittain noin 20 ryöstöepäilyä.

Vuonna 2000 ryöstöepäilyjä oli kokonaisuudessaan 1 527. Epäilyjen määrä laski vuoteen 2012 mennessä 33,1 prosenttia. Kaikkiin ulkomaalaisiin kohdistuneita ryöstöepäilyjä oli 326 kappaletta vuonna 2000. Vuoteen 2012 mennessä määrä oli laskenut 63,2 prosenttia. On kuitenkin todettava, että vuonna 2000 ulkomaalaisiin kohdistuvien ryöstöepäilyjen määrä oli huomattavasti suurempi kuin vuosien 2001-2011 ryöstöepäilyjen määrät. Jos verrataan vuoden 2001 ja 2011 ryöstöepäilyjen määriä, voidaan todeta että laskua oli 20 prosenttia. Virolaisiin kohdistui

¹⁶⁹ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

vuonna 2000 yhteensä 27 ryöstöpäilyä. Niiden määrä laski vuoteen 2012 mennessä 7,4 prosenttia.

Ennen Baltian maiden liittymistä Schengeniin vuosina 2004-2007 ryöstöpäilyjä kirjattiin keskimäärin 1 070 kappaletta. Kaikista ryöstöpäilyistä 150 epäilyä kohdistui ulkomaalaisiin henkilöihin. Kaikkien ryöstöpäilyjen määrä laski vuosien 2008-2011 keskiarvoon verrattuna 3,9 prosenttia. Vastaavasti ulkomaalaisiin kohdistuvien ryöstöpäilyjen määrä laski 10,2 prosenttia. Poliisin tietoon tuli vuosina 2004-2007 keskimäärin 21 virolaisiin kohdistunutta ryöstöpäilyä. Verrattaessa aikaa ennen Viron liittymistä Schengeniin eli vuosia 2004-2007 ja liittymisen jälkeisiä vuosia 2008-2011 voidaan todeta, että virolaisiin kohdistuvien ryöstöpäilyjen määrä väheni 8,3 prosenttia.

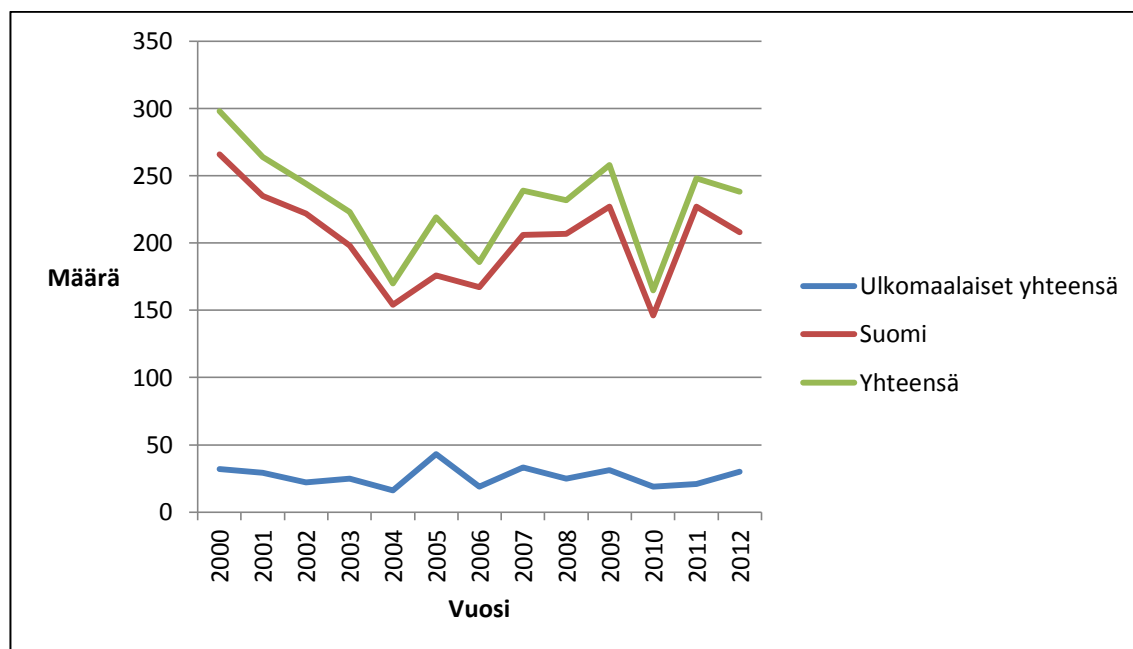

Kuvio 13: Virolaisiin kohdistuvien ryöstöpäilyjen määrien muutokset vuosina 2000-2012¹⁷⁰

8.6 Törkeä ryöstö

Vuosina 2000-2012 törkeiden ryöstöpäilyjen kokonaismäärä vaihteli 165 ja 298 välillä ja ulkomaalaisten osuus 16 ja 43 välillä. Kaikissa tilastoiduissa törkeän ryöstön epäilyissä oli vuodesta 2000 vuoteen 2011 laskua 16,8 prosenttia. Ulkomaalaisiin kohdistuneissa epäilyissä oli laskua 34,4 prosenttia. On kuitenkin huomioitava, että kuten kuviosta 14 voidaan todeta, vuosien aikana määrät olivat vaihtelevia. Lisäksi koska määrät ovat kohtuullisen pieniä, prosentuaaliset muutokset ovat suuria.

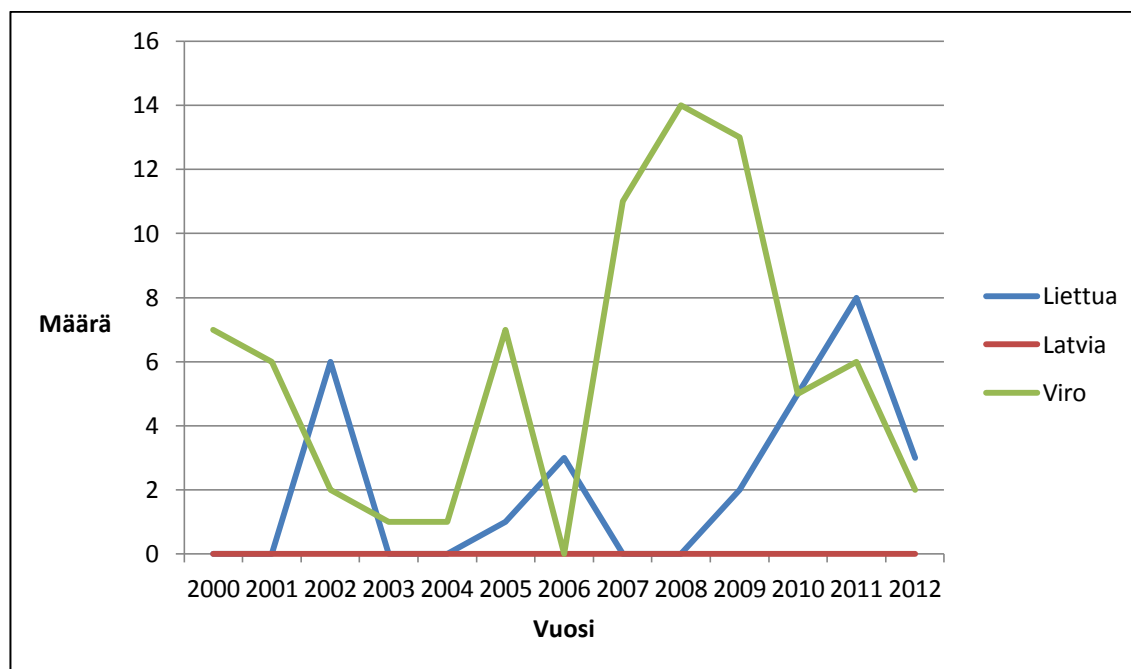
¹⁷⁰ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Kuvio 14: Törkeiden ryöstöepäilyjen kokonaismäärä sekä suomalaisiin ja ulkomaalaisiin kohdistuneiden epäilyjen kokonaismäärät¹⁷¹

Latvialaisiin ei tilastoituina vuosina kohdistunut ainoatakaan epäilyä törkeästä ryöstöstä. Liettuolaisiin kohdistuneiden epäilyjen suurin määrä oli vuonna 2011, jolloin liettualaisiin kohdistui 8 törkeän ryöstön epäilyä. Kyseisenä vuonna liettualaisten osuus kaikista epäilyistä oli 3,2 prosenttia ja osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuneista epäilyistä peräti 38,1 prosenttia. Kuitenkaan jopa kuutena vuotena vuosina 2000-2012 liettualaisiin ei kohdistunut ainoatakaan epäilyä. Virolaisiin kohdistui hieman enemmän epäilyjä kyseisellä aikavälillä. Suurin virolaisiin kohdistunut epäilyjen määrä oli vuonna 2008, jolloin määrä oli 14. Tämä oli 6,0 prosenttia kaikista epäilyistä yhteensä ja peräti 56,0 prosenttia ulkomaalaisiin kohdistuneista epäilyistä. Kuvioista 15 ilmenee, että kaikkien kolmen Baltian maan törkeiden ryöstöepäilyjen määrä on vaihdellut ajalla 2000-2011 huomattavasti. Näin ollen on vaikea arvioida kyseisten maiden Schengeniin liittymisen vaikutusta törkeiden ryöstöjen määrään.

¹⁷¹ Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

Kuvio 15: Liettualaisiin, latvialaisiin ja virolaisiin kohdistuneet törkeiden ryöstöpäilyjen määrät¹⁷²

9 Omaisuuden suojaus

Yksi tehokkaimmista keinoista rikoshaittojen vähentämiseen on rikosten ehkäisy. Rikosten syntyyn on mahdollista vaikuttaa vaikeuttamalla rikosten tekemistä erilaisin omaisuuden suojauskeinoin.¹⁷³ Tässä tutkimusosiossa selvitetään kyselyn avulla omaisuuden suojauskulttuuria Suomessa.

9.1 Tiedon keruu

Opinnäytetyön toisen tutkimusosion tiedonkeruumenetelmänä päätettiin käyttää standardoitua kyselytutkimusta, jossa kysymykset esitetään kaikille vastaajille täsmälleen samalla tavalla. Kyselytutkimuksen etuna voidaan muun muassa pitää mahdollisuutta kerätä laajaa tutkimusaineistoa. Sen heikkoutena taas on aineiston pinnallisuus.¹⁷⁴ Aineisto haluttiin kerätä lyhyessä ajassa. Internetissä toteutetussa kyselyssä vastaukset on mahdollista saada nopeasti. Lisäksi kyselyn toteuttaminen Internetissä on helppoa ja edullista verrattuna esimerkiksi haastattelututkimukseen.¹⁷⁵ Näiden seikkojen vuoksi kysely päätettiin toteuttaa sähköisesti. Tavoitteena oli saavuttaa kyselyllä mahdollisimman suuri joukko ihmisiä ja näin saada mah-

¹⁷² Perustuu PolStatilta saatuihin tilastotietoihin.

¹⁷³ Lappi-Seppälä 2009, 55.

¹⁷⁴ Hirsjärvi ym. 2009, 193-195.

¹⁷⁵ Heikkilä 2008, 18-20.

dollisimman paljon vastauksia, jotta tutkimus olisi luotettava. Pohdittaessa eri vaihtoehtoja kyselyn välittämisessä päädyttiin käyttämään hyväksi sosiaalista mediaa, sillä sen avulla voidaan vaivattomasti tavoittaa suuria määriä ihmisiä. Lisäksi sosiaalisen median hyödyntämisen katsottiin olevan innovatiivinen ja moderni tapa tehdä tutkimus.

Tutkimuksen perusjoukoksi määriteltiin eri puolella Suomea asuvat yli 20-vuotiaat Suomen kansalaiset. Havaintoyksiköiden valinnassa ei käytetty hyväksi perinteisiä otantamenetelmiä. Syynä tähän oli se, että kysely lähetettiin Facebookin välityksellä ystäville ja sukulaisille, joista osa välitti sitä edelleen omille tuttavilleen. Tutkijat eivät näin ollen voineet määritellä sitä kenelle kysely toimitettiin. Toisaalta kuitenkin perusjoukon määritelmä oli suhteellisen laava, mikä mahdollisti kyseisen menetelmän käytön.

Kysely laadittiin E-lomakkeella, joka on verkkolomakkeiden tekemiseen tarkoitettu ohjelma. Tarkoituksena oli alun perin tehdä kyselystä mahdollisimman strukturoitu. Kyselyä ei kuitenkaan ollut mahdollista toteuttaa suunnitelmien mukaan E-lomake-ohjelman rajallisuuden vuoksi. Näin ollen kyselyyn lisättiin lopulta monivalintakysymysten lisäksi muutamia avoimia kysymyksiä. Kyselyssä oli kysymyksiä yhteensä 18 kappaletta. Laaditut kysymykset teemoiteltiin ryhmiin. Kyselyn alussa kysyttiin vastaajien perustietoja. Seuraavan teemaosion kysymykset koskivat mahdollisia tapahtuneita omaisuusrikoksia. Viimeisessä osiossa keskityttiin saamaan aineistoa, joka liittyy omaisuuden suojaamiseen. Kysymykset oli mahdollista asettaa E-lomakkeessa niin, että niihin vastaaminen oli pakollista. Hieman yli puolet kysymyksistä merkittiin pakollisiksi. Ennen kyselyn julkaisemista kyselylomakkeelle suoritettiin testaus, jotta mahdolliset virheet havaittaisiin ja voitaisiin korjata. Kysely testattiin kymmenellä henkilöllä. Testauksen jälkeen kyselylomakkeeseen tehtiin pieniä muutoksia. Lomakkeen selkeys ja teemoittelu saivat koevastaajilta positiivista palautetta.

Kyselyn vastaamista varten Facebookiin perustettiin tapahtuma, johon kutsuttiin yli 20-vuotiaita Suomen kansalaisuuden omaavia ystäviä ja sukulaisia. Tapahtuman etusivulla kerrottiin kyselyn tarkoituksesta ja pyydettiin ihmisiä vastaamaan kyselyyn tapahtuman etusivulla olevasta, E-lomake-sivustolle ohjaavasta linkistä. Lisäksi tapahtuman kuvauksessa ilmoitettiin, että kyselyyn ohjaavaa linkkiä saa jakaa vapaasti. Kyselyyn vastaamiseen annettiin aikaa kaksi viikkoa. Koska kysely tehtiin verkkolomake-ohjelmalla, vastaaminen oli mahdollista täysin anonymisti sähköistä linkkiä käyttäen. Näin ollen kutsun saaneista oli mahdotonta erotella kyselyyn vastanneita ja siihen vastaamatta jättäneitä. Erillisten muistutusviestien lähettämistä ei siten koettu mielekkääksi.

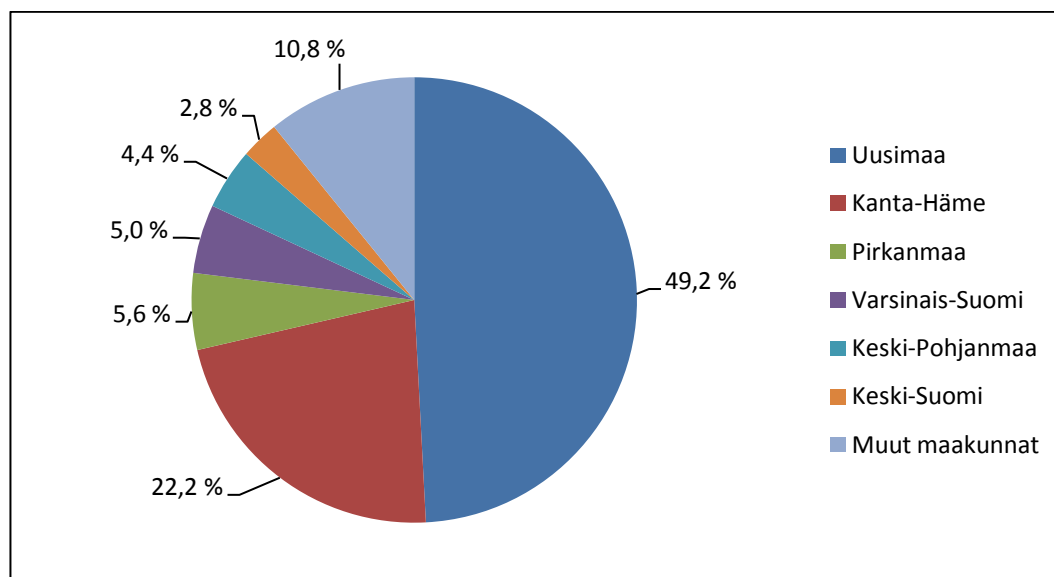
9.2 Aineiston analyysi

Kutsu kyselyyn lähetettiin alun perin 709 henkilölle. Osa kyselyä varten järjestettyyn Facebook-tapahtumaan kutsutuista välitti sitä edelleen ainakin 523 henkilölle. Kyselyyn johtavaa linkkiä välitettiin siis ainakin 1232 hengelle. Edellä mainittu henkilömäärä katsottiin Facebook-tapahtuman sivuilta päivänä, jolloin vastausaika umpeutui. Kyselyn saaneiden määrä oli mahdoton määrittellä tarkasti. Määrittelyä hankaloitti se, että Facebookissa tapahtumaan kutsutut henkilöt voivat poista itsensä kutsutuista, jolloin Facebookista ilmenevä kutsuttujen määrä vähenee. Toisaalta siihen kutsutut voivat samaan aikaan lisätä tapahtumaan uusia henkilöitä, jolloin kutsuttujen määrä lisääntyy. Lisäksi kolme alun perin tapahtumaan kutsuttua henkilöä jakoi linkin omassa profiilissaan. Siitä miten monelle kysely välittyi, ei tapahtuman sivulle jäänyt minkäänlaista merkintää.

Kyselyä lähetettäessä tavoitteeksi asetettiin 100 palautunutta vastausta. Tavoite täyttyi jo ensimmäisen vuorokauden aikana. Kaikkiaan vastauksia palautui 366 kappaletta. Vastauksista jouduttiin hylkäämään yhteensä kuusi kappaletta. Poistettujen vastausten joukossa oli järjestelmään kahteen kertaan tallentuneita vastauksia sekä kokonaan tyhjiksi jääneitä vastauksia. Lisäksi poistettiin yksi selkeästi epäasiallinen vastaus. Suurelle joukolle osoitetuissa kyselyissä vastauksia palautuu lähes aina vähemmän, kuin niitä lähetetään. Yleensä vastausprosentti on tällaisissa kyselyissä noin 30 - 40 prosenttia.¹⁷⁶ Koska kyselyn saaneiden määrää oli mahdotonta määrittellä tarkasti, oli myös vastausprosentin tarkka määrittäminen mahdotonta. Suuntaa antavana vastausprosenttina voidaan kuitenkin verrata saapuneiden vastausten määrää alun perin lähetettyjen määrään sekä määrään, joka oli nähtävissä Facebookissa vastausajan umpeuduttua. Verrattaessa palautuneiden vastausten määrää alun perin kutsuttujen määrään oli vastausprosentti 51,6. Jos taas vastausten määrää verrataan vastausajan päätyttyä nähtävillä olleeseen määrään, voidaan vastausprosentin todeta olevan 29,7. Kummassakin tapauksessa vastausprosentin voidaan todeta olevan kohtuullinen. Vastausprosentin perusteella aineistosta voidaan vetää vähintäänkin heikkoja johtopäätöksiä.

Vastauksia palautui lähestulkoon kaikista Suomen maakunnista. 49,2 prosenttia eli hieman alle puolet vastaajista oli Uudeltamaalta. Vastaajista 22,2 prosenttia oli Kanta-Hämeestä. Kuten kuviosta 16 voidaan havaita, Pirkanmaalta, Varsinais-Suomesta, Keski-Pohjanmaalta sekä Keski-Suomesta oli vastaajia kustakin maakunnasta alle 10 prosenttia. Muista kuin edellä mainituista Suomen maakunnista vastaajia oli kustakin alle kymmenen kappaletta. Muista maakunnista vastaajia oli yhteensä 10,8 prosenttia.

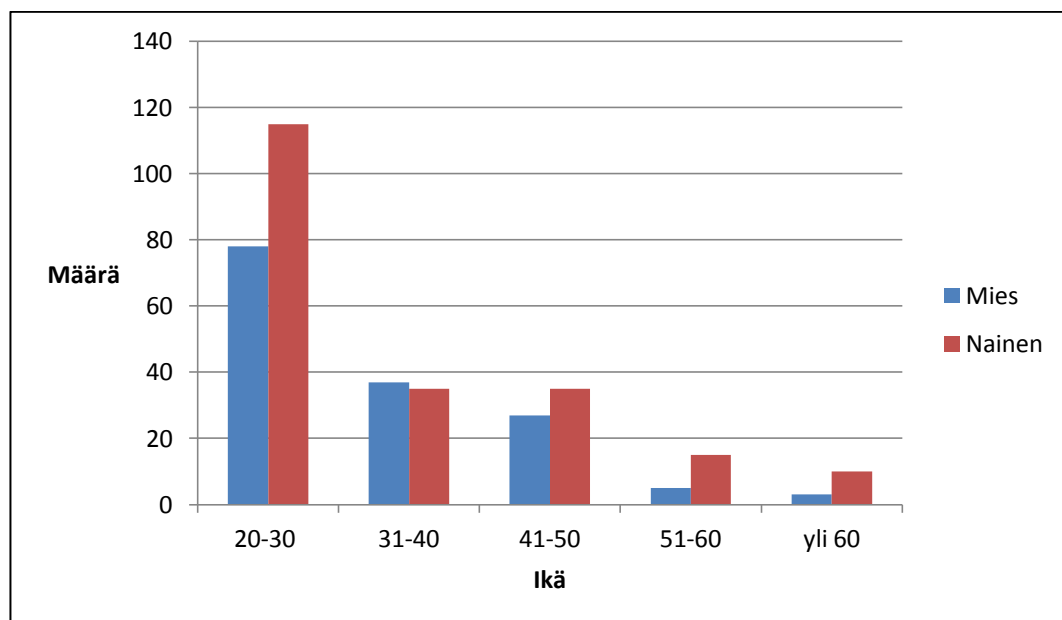
¹⁷⁶ Hirsjärvi ym. 2009, 196.

Kuvio 16: Kyselyyn vastanneet maakunnittain

Suurin osa kyselyyn vastanneista eli 58,3 prosenttia oli naisia. Vastajista 41,7 prosenttia oli miehiä. Pääasiassa myös ikäryhmittäin tarkasteltuna vastaajat olivat enimmäkseen naisia. Vain 31-40-vuotiaista vastaajista enemmistö oli miehiä. Eniten vastauksia saapui 20-30-vuotialta. Tältä ikäryhmältä saapuneiden vastausten määrä oli peräti 53,9 prosenttia kaikista vastauksista. Kuvioista 17 voidaan havaita, että vastaajista 19,8 prosenttia oli 31-40-vuotiaita ja 17,2 prosenttia 41-50-vuotiaita. Vähiten vastauksia saapui 51-60-vuotialta sekä yli 60-vuotialta. Vastajista 5,6 prosenttia oli 51-60-vuotiaita ja 3,6 prosenttia yli 60-vuotiaat. 20-30 ja 31-40-vuotiaiden vastaajaryhmien suuri vastausaktiivisuus selittyy osaksi sillä, että kysely suoritettiin kokonaisuudessaan sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median käyttäjistä 16-35-vuotiaat ovat tutkimuksen mukaan aktiivisimpia. Yhteisöpalveluihin, kuten Facebookiin oli vuonna 2010 rekisteröitynyt 16-24 vuotiaista 83 prosenttia ja 25-35 vuotiaista 76 prosenttia. 35-44-vuotiaita oli samana vuonna rekisteröitynyt 44 prosenttia. Vanhimmat ikäryhmät eivät ole yhtä kiinnostuneita yhteisöpalveluista.¹⁷⁷

¹⁷⁷ Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkojulkaisu] 2010.

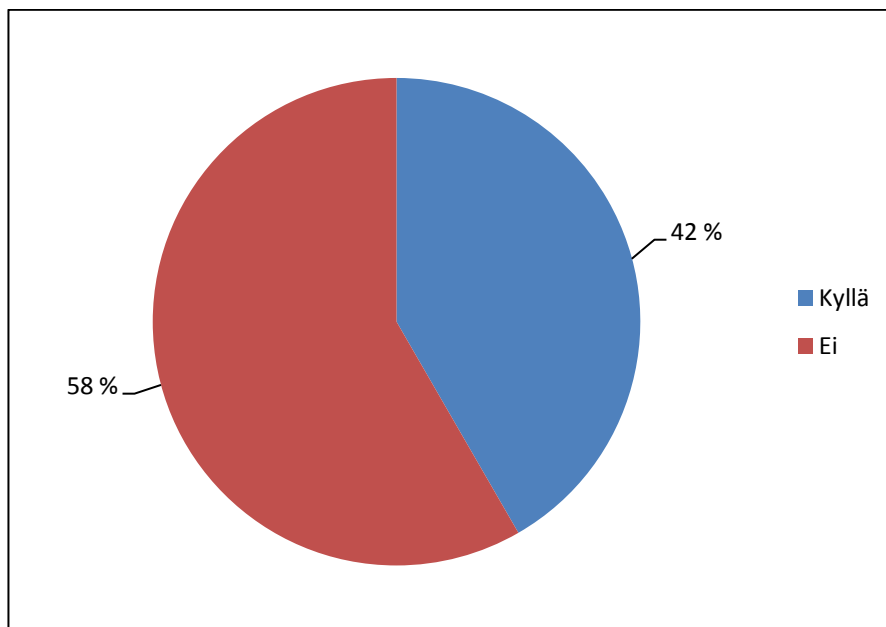

Kuvio 17: Kyselyyn vastanneet ikäryhmittäin

Saapuneet vastaukset siirrettiin E-lomake-verkkolomakeohjelmasta sähköisesti Exceliin, jonka avulla aineisto analysoitiin. Seuraavassa osiossa tutkimustulokset käsitellään vastaavassa järjestyksessä, kuin kysymykset oli aseteltu kyselylomakkeeseen. Tulokset esitetään pääosin tekstin muodossa ja niitä havainnollistetaan erilaisten kuvioiden ja taulukoiden avulla.

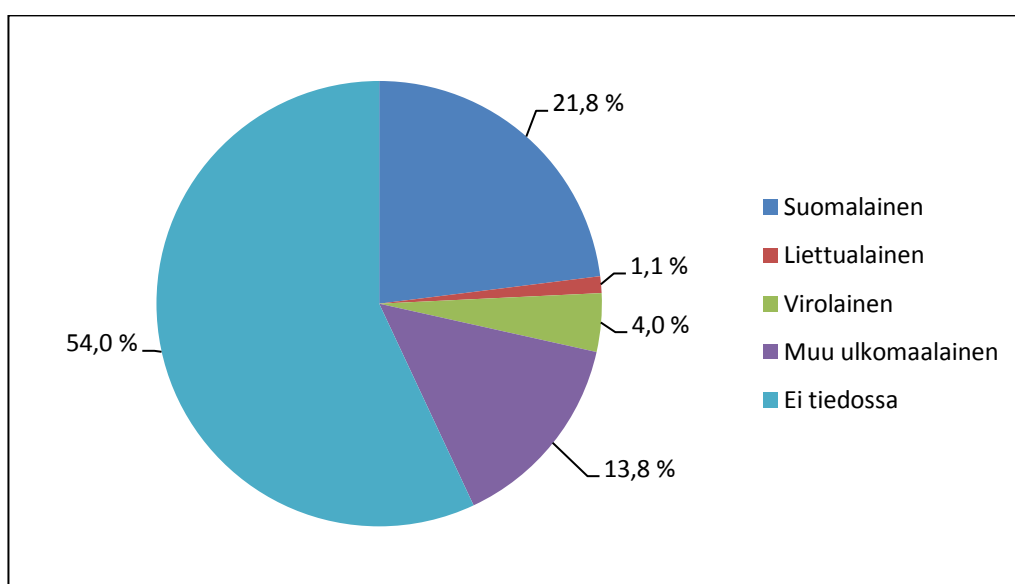
9.3 Tapahtuneet omaisuusrikokset

Kuvion 18 mukaan vastaajista suurin osa eli 210 vastaajaa ei ollut joutunut Suomessa omaisuusrikoksen uhriksi. 150 vastaajaa kertoi omaisuusrikoksen osuneen omalle kohdalle. Omaisuusrikoksista varkaus oli tutkimuksen perusteella selkeästi yleisin omaisuusrikos. Irtainta omaisuutta oli varastettu 85,3 prosentilta vastaajista, jotka olivat joutuneet omaisuusrikoksen uhriksi. Muiden rikosten osuudet olivat huomattavasti pienemmät. Varkauden lievän tekemuodon, eli näpistyksen kohteeksi ilmoitti joutuneensa 2,7 prosenttia kaikista omaisuusrikoksen uhriksi joutuneista. Kaksi vastaajaa ilmoitti joutuneensa törkeisiin varkauksiin luetta vien asuntomurtojen kohteeksi. Omaisuusrikosten uhreista 4,7 prosenttia kertoi joutuneensa ryöstön kohteeksi. Törkeitä ryöstöjä ei tutkimuksessa ilmennyt lainkaan. Seitsemän vastaajan omaisuutta oli vahingoitettu. Lisäksi vastaajista oli joutunut petoksen uhriksi yksi ja kavalluksen kohteeksi kaksi vastaajaa. Omaisuusrikosten uhriksi joutuneista 7 ei kertonut minkä omaisuusrikoksen uhriksi he olivat joutuneet. Heistä 12 oli ymmärtänyt kysymyksen väärin.

Kuvio 18: Omaisuusrikosten uhrien prosentuaalinen määrä kaikista vastaajista

Tapahtuneissa omaisuusrikoksissa tekijöiden kansalaisuus ei ollut tiedossa 54 prosentissa tapauksista. Kuten kuviosta 19 nähdään, vastaajien mukaan 21,8 prosentissa tapauksista tekijä oli suomalainen. Neljä prosenttia ilmoitti joutuneensa virolaisen ja 1,1 prosenttia liettualaisen tekemän omaisuusrikoksen uhriksi. Vastaajien mukaan 13,8 prosentissa tapahtuneissa omaisuusrikoksissa tekijä oli muu ulkomaalainen kuin virolainen tai liettualainen.

Kuvio 19: Omaisuusrikosten tekijöiden kansalaisuus

9.4 Omaisuuden suojaaminen

Kaikista kyselyyn vastanneista 68,1 prosenttia vastasi suojanneensa omaisuuttaan ja heistä 26,9 prosenttia koki, että on suojanut omaisuuttaan paremmin kuin suomalaiset keskimäärin. Vastaajista 31,9 prosenttia sen sijaan vastasi, että ei ole suojanut omaisuuttaan.

Omaisuuttaan suojanneista 46,5 prosenttia kertoi joutuneensa aiemmin omaisuusrikoksen uhriksi. Omaisuusrikoksen uhriksi joutuneista 23,5 prosenttia eli lähes neljännes vastasi, ettei ole suojanut omaisuuttaan. Kyselytutkimuksen perusteella ei kuitenkaan selviä onko tapahtuneilla omaisuusrikoksilla kuitenkaan ollut vaikutusta omaisuuden suojaamiseen.

9.4.1 Omaisuuden suojaamisen menetelmät

Kaikista kyselyyn vastanneista 65,3 prosenttia kertoi lisäksi menetelmistä, joilla on suojanut omaisuuttaan. Vastausten perusteella lukitus oli selkeästi yleisin omaisuuden suojaamisen keino. Omaisuutensa suojausmenetelmistä kertoneista 80 prosenttia mainitsi suojauskeinona lukituksen. Lukituksen eri muodoista ja kaiken kaikkiaan yksittäisistä suojausmenetelmistä suosituin oli vastanneiden keskuudessa oven ketjulukko, jota 21,7 prosenttia vastanneista kertoi käyttävänsä. Lisäksi 12,8 prosenttia kertoi käyttävänsä ovesa lisäksi muunlaista lisälukitusta kuten varmuuslukkoa tai murtorautaa. Muita lukituksen muotoja olivat muun muassa vaijerilukko, riippulukko ja munalukko. 4,7 prosenttia mainitsi lukitsevansa auton, veneen tai asunnon oven aina poistuessaan sen läheisyydestä ja 3,4 prosenttia kertoi säilyttävänsä omaisuuttaan mieluiten lukitussa tilassa kuten lukittavassa kaapissa tai nostavansa esimerkiksi pyörän sisälle lukitun oven taakse.

Vastauksissa eniten mainittu suojattava omaisuus oli pyörä. 22,1 prosenttia kertoi lukitsevansa pyöränsä ja pyöränsä lukitsevista henkilöistä 96,2 prosenttia kertoi käyttävänsä pyörässä valmiina olevan lukituksen lisäksi muuta lisälukitusta. Kaksi henkilöä kertoi kaiverruttaneensa pyörään sosiaaliturvatunnuksensa, jotta pyörä olisi helpompi tunnistaa löydettyessä varkauksen jälkeen. Myös muut kulkuvälineet kuten auto ja moottoripyörä olivat suosittuja omaisuuden suojaamisen kohteita. 7,2 prosentilla oli autossaan varashälytin, kuudella prosentilla ratti- tai rengaslukko ja 1,7 prosentilla ajonestojärjestelmä. Lisäksi kolme henkilöä kertoi piilottavansa autosta kaiken näkyvän ja ottavansa radion etulevyn mukaan poistuessaan autosta tai jättävänsä auton mielellään sisälle halliin tai näkyvälle paikalle.

Vastaajista 15,7 prosenttia kertoi suojaavansa omaisuuttaan hälytysjärjestelmillä. Kolme prosenttia kertoi käyttävänsä asunnossaan tai sen ympäristössä kameravalvontaa. Muita asunnon suojauskeinoja olivat esimerkiksi valaistuksen lisääminen asunnon ulkopuolella, aidoitus sekä kalterit varaston ikkunoissa. 2,1 prosenttia mainitsi myös koiran olevan eräänlainen pelote

asuntoon ja sen ympäristöön kohdistuvan omaisuusrikoksen estämiseksi. Vastanneista 7,2 prosenttia kertoi käyttävänsä tallelokeroa tai kassakaappia ja 5,6 prosenttia mainitsi vakuutuksen yhtenä keinona suojata omaisuuttaan. Muita, vähemmän suosittuja menetelmiä omaisuuden suojaamiseksi olivat omaisuuden merkitseminen ja valokuvaaminen, esineiden kuten esimerkiksi lompakon sijoittaminen etutaskuun, laukun avausmekanismin sijoittaminen etupuo- lulle, puhelimen suojakoodi ja muunlaiset sähköiset suojaukset, kulkuneuvojen ja puhelinten paikantimet sekä ovisilmä.

9.4.2 Omaisuuden suojaamisen tarve Suomessa

Vastaaajista 63,6 prosenttia koki omaisuuden suojaamiselle tarvetta Suomessa, kun taas 36,4 prosenttia ei kokenut sen olevan tarpeellista. Myönteisesti vastanneista 91,3 prosenttia kertoi syitä sille, miksi kokevat omaisuuden suojaamiselle olevan tarvetta. Heistä 3,3 prosenttia mainitsi sanonnan ”tilaisuus tekee varkaan” ja 10,5 prosenttia mielsi, että omaisuuden suo- jaamatta jättäminen lisää riskiä sen anastamiseen. Suojaamisen laiminlyöntiä oli kommentoi- tu muun muassa seuraavasti: ”välinitämätön toiminta altistaa väärinkäytöksille” ja ”suo- jat- tukaan omaisuus ei ole varmasti tallessa ja turvassa, joten en todellakaan jättäisi omaisuut- tani suojaamatta”. 2,4 prosenttia koki, että omaisuutta tulisi suojata asuinmaasta riippumat- ta. Vastanneista 3,8 prosenttia koki omaisuuden arvolla olevan vaikutusta suojaamisen tar- peeseen. Arvokkaan omaisuuden koettiin olevan houkuttavampaa varkaudelle ja näin ollen sen suojaamisen koettiin olevan tärkeämpää. 2,4 prosenttia kertoi myös suojaavansa omai- suuttaan vakuutusta varten. ”Järkevän suojaamisen laiminlyönti houkuttelee varastamaan ja antaa vakuutusyhtiölle perusteen olla korvaamatta vahinkoja”. 2,9 prosenttia koki, että omai- suuden suojaamisella on yhteys turvallisuuden tunteeseen. ”On turvallisempi olo kun omai- suus on suojattu”.

9.4.3 Järjestäytynyt rikollisuus ja omaisuuden suojaaminen

Kaikista kyselyyn vastanneista 41,4 prosenttia koki, että järjestäytynyt rikollisuus aiheuttaa tarvetta omaisuuden parempaan suojaamiseen. Näin ollen voidaan todeta, että suurin osa vastanneista ei kokenut järjestäytyneen rikollisuuden lisäävän tarvetta suojata omaisuutta huolellisemmin. 80,5 prosenttia henkilöistä, jotka kokivat järjestäytyneen rikollisuuden lisää- vän tarvetta omaisuuden suojaamiseen, perusteli vastaustaan.

15 prosenttia vastaustaan perustelluista viittasi rikollisryhmiin. Kyseisistä kommenteista oli havaittavissa, että rikollisryhmien yhdistettiin selkeästi tulevan Suomeen ulkomailta ja että niitä pidettiin organisoituneina. Vastanneista 9,2 prosenttia koki, että järjestäytynyt rikolli- suus on ammattimaisempaa ja tekijät taitavampia ja sen takia omaisuus on suojattava huolel- lisesti. ”Mitä järjestäytyneempää rikollisuus on, sitä paremmin rikolliset voivat toimia”. Lisäk-

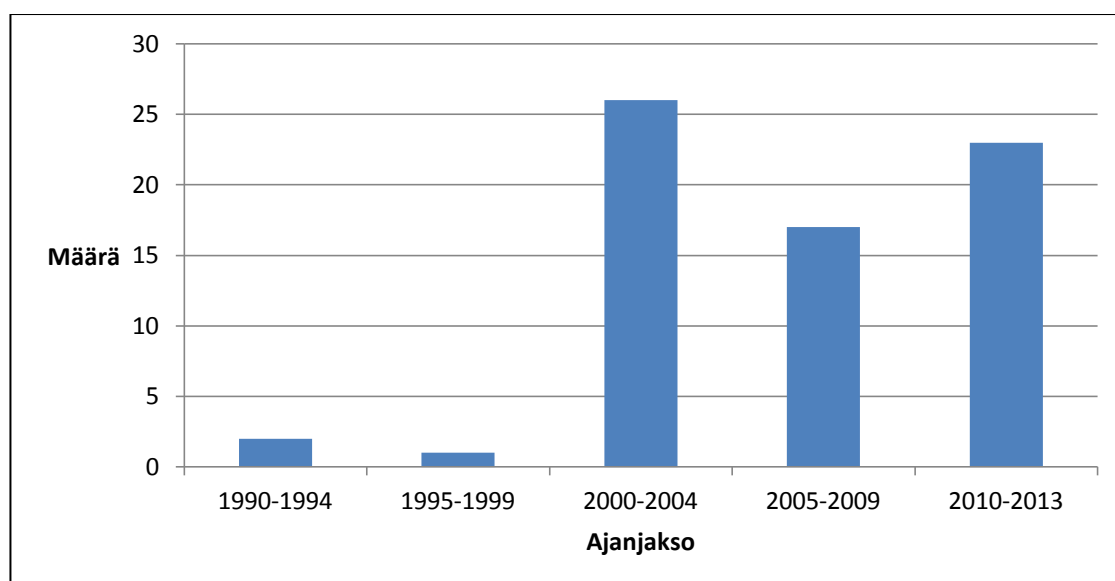
si 10,8 prosenttia mielsi, että rikollisuus on lisääntynyt järjestäytyneen rikollisuuden johdosta. Jopa 9,2 prosenttia ilmoitti, että on havainnut mediassa puhuttavan järjestäytyneestä rikollisuudesta. Vastauksista oli pääteltävissä, että monet kokivat median antaman kuvan järjestäytyneestä rikollisuudesta lisänneen turvattomuuden tunnetta ja vaikuttaneen omaisuuden suojaamisen tarpeeseen. ”Usein juuri mediassa kerrotaan, että järjestäytyneet rikolliset ovat mökkimurtojen ja ajoneuvojen anastuksien takana. Kyllä tämä herättää itsessä tunteen, että omaisuutta on suojattava paremmin.” Omakohtaisista tai tuttujen ihmisten kokemuksista, jotka liittyivät järjestäytyneeseen rikollisuuteen, puhui 5,8 prosenttia. He kertoivat huomanneensa muun muassa, että asuntoa oli tarkkailtu ja että ”seudulla on liikkunut useita Baltian maiden rekisterissä olevia autoja--”.

9.4.4 Omaisuuden suojaamisen tarpeen lisääntyminen

Kyselyn vastaajista 50,8 prosenttia eli hiukan yli puolet koki, että omaisuuden suojaamisen tarve on lisääntynyt aiempaan verrattuna ja heistä 82 prosenttia mainitsi syitä tälle. Vastauksiaan perustelleista 11 prosenttia kertoi syynä olevan henkilökohtaisia syitä kuten vanheneminen, omaisuuden määrän ja arvon lisääntyminen. ”--Omistamisen vastuu ja suojaamisen tarve ovat tulleet aikuisuuden mukana.” Myös muuttaminen sellaisille alueille, joissa kokee suojaamisen olevan tarpeellisempaa kuin aikaisemmin mainittiin useaan kertaan. Vastauksiaan perustelleista 83,8 prosenttia sen sijaan viittasi vastauksessaan yhteiskunnallisiin syihin kuten rikollisuuden kasvuun ja vapaaseen liikkuvuuteen. Myös huumeidenkäytön ja sen lisäksi muun rikollisuuden lisääntymisellä oli 6,5 prosentin mukaan vaikutusta omaisuuden suojaamisen tarpeen lisääntymiseen. Yleisellä tasolla lisääntyneeseen rikollisuuteen viittasi 23,4 prosenttia vastanneista. Rikollisuuden kasvuun oli vastaajien mielestä vaikuttanut muun muassa teknologian kehittyminen. Vastaajista 11,7 prosenttia koki, että syynä omaisuuden suojaamisen tarpeen lisääntymiseen on ihmisten ja ihmisten arvojen muuttuminen ajan kuluessa. Arvojen muuttumista oli kommentoitu muun muassa johtuvan ”ihmisten välinpitämättömyydestä toisen omaisuutta kohtaan” ja siitä, että ”yhteisöllisyys ja toisista huolehtiminen ovat heikentyneet--”. 18,8 prosenttia kertoi omaisuuden suojaamisen tarpeen lisääntymisen liittyvän rajojen avautumiseen ja heikkoon rajavalvontaan. ”EU ja sen sisäinen vapaa liikkuvuus ilman kontrolloitua rajavalvontaa tuo ongelmat takapihalle.”

Kaikista vastaajista 38,9 prosenttia kertoi alkaneensa vuosien kuluessa suojaamaan omaisuuttaan aiempaa tarkemmin. Heistä 49,3 prosenttia mainitsi vuoden, josta lähtien he olivat alkaneet suojaamaan omaisuuttaan aiempaa tarkemmin. 59,4 prosenttia vastasi, että ei ole alkanut suojaamaan omaisuuttaan aiempaa tarkemmin ja 6 henkilöä vastasi, ettei osannut vastata kysymykseen. Kuviosta 20 ilmenee omaisuuden suojaamisen lisääntymisen jakauma ajanjaksoittain. Tarkan vuoden ilmoittaneista 24,6 prosenttia kertoi alkaneensa suojaamaan omaisuuttaan entistä tarkemmin vuonna 2000. Toiseksi suosituin vuosi oli 2010, jolloin 18,8 pro-

senttia oli alkanut suojaamaan omaisuuttaan paremmin. Tämä selittää vuosien 2000-2004 ja 2010-2013 korkeat määrät. Kuviota tarkastellessa on otettava huomioon, että ajanjakso 2010-2013 on lyhyempi kuin muut ajanjaksot ja näin ollen se ei ole täysin vertailukelpoinen muihin ajanjaksoihin.

Kuvio 20: Ajanjaksot, joina vastaajat ovat alkaneet suojaamaan omaisuuttaan aiempaa tarkemmin

Omaisuuttaan aiempaa paremmin suojaamaan alkaneista 12,1 prosenttia kertoi, että oli alkanut suojaamaan omaisuuttaan paremmin muuton yhteydessä. Suurimmalla osalla heistä vaikuttavana tekijä oli uuden asuinpaikan sijainti ja vain muutamalla asuinrakennuksen tyyppi. Omaisuuden kertyminen ja etenkin arvokkaamman omaisuuden lisääntyminen oli syynä omaisuuden aiempaa tarkempaan suojaukseen 7,1 prosentilla. Omaisuusrikoksen uhriksi joutuminen oli vaikuttanut omaisuuden suojaamiseen 5,7 prosentilla ja lisäksi kahdella henkilöllä varkauden yrityksen kohteeksi joutuminen oli saanut lisäämään omaisuuden suojauksen tasoa. Viisi prosenttia mainitsi perusteluissaan omaisuuden suojaamisen parantamiselle ulkomaalaiset tai vapaan liikkuvuuden maiden välillä. Yksi heistä mainitsi perustelussaan Euroopan unionin ja yksi Schengenin.

9.4.5 Suomalaisien ja ulkomaalaisten aiheuttama tarve omaisuuden suojaamiseen

Kyselyn vastaajista 58,1 prosenttia eli yli puolet koki, että suomalaiset ja ulkomaalaiset aiheuttavat yhtäläistä tarvetta omaisuuden suojaamiseen, kun taas 41,9 prosenttia koki, että suomalaiset ja ulkomaalaiset eivät aiheuta yhtäläistä tarvetta omaisuuden suojaamiseen. Kaikista vastaajista 59,4 prosenttia perusteli vastaustaan. Heistä 57 prosenttia eli enemmistö

vastasi kokevansa, että suomalaiset ja ulkomaalaiset aiheuttavat yhtäläistä tarvetta omaisuuden suojaan. 43 prosenttia sen sijaan koki, että suomalaiset ja ulkomaalaiset aiheuttavat erilaista tarvetta omaisuuden suojaamiseen.

Niistä, jotka vastasivat suomalaisten ja ulkomaalaisten aiheuttavan yhtäläisesti tarvetta omaisuuden suojaamiseen, 78,7 prosenttia perusteli vastaustaan sillä, että he kokivat että ”rikollisuus ei ole kansalaisuudesta kiinni”. Moni heistä kuitenkin koki, että suomalaisten ja ulkomaalaisten tekemissä rikoksissa on eroja. ”Yhtä lailla suomalaiset henkilöt tekevät omaisuusrikoksia kuin ulkomaalaisetkin. Mielestäni ulkomaalaiset tuntuvat kuitenkin olevan järjestäytyneempiä ja suunnittelevan tarkemmin ja laajamittaisemmin tekemiään rikoksia.”

Niiden henkilöiden, jotka vastasivat, että eivät koe suomalaisten ja ulkomaalaisten aiheuttavan yhtäläistä tarvetta omaisuuden suojaamisen tarpeelle, vastauksissa oli huomattavissa enemmän variaatioita. Heistä 57,6 prosenttia viittasi vastauksessaan, että koki ulkomaalaisten osuuden rikoksissa olevan suurempi kuin suomalaisten kun taas vain kaksi vastaajaa koki, että suomalaiset aiheuttavat suurempaa tarvetta omaisuuden suojaamiselle kuin ulkomaalaiset. 15,2 prosenttia mainitsi ulkomaalaisten rikollisten olevan suunnitelmallisempia, röyhkeämpiä ja ammattimaisempia kuin suomalaiset rikolliset ja näin ollen he yhdistivät ulkomaalaisen rikollisuuden järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Lisäksi 4,3 prosenttia mainitsi, että ulkomaalaiset voivat poistua maasta nopeasti ja näin ollen omaisuus jää usein löytymättä. Vastaajista 7,6 prosenttia viittasi median antamaan kuvaan ulkomaalaisten tekemistä rikoksista. ”Jostain syystä ulkomaalaisten tekemät rikokset ja ennakkoluulot yleensäkin tulevat mediassa enemmän esille kuin suomalaisten tekemät.”

10 Johtopäätökset

Schengen-säännösten yhteydessä rajatarkastukset on poistettu sopimusvaltioiden väliltä, mikä on mahdollistanut henkilöiden vapaamman liikkuvuuden. Rajojen avautuminen on kuitenkin myös edesauttanut rikollisuuden siirtymistä sopimusvaltiosta toiseen. Etenkin järjestäytyneet rikollisryhmät pyrkivät hyödyntämään tehokkaasti eri alueille avautuvat rikosentekomahdollisuudet¹⁷⁸. Monien järjestäytyneiden rikollisryhmien toiminta perustuu tyypillisesti liikkuvuuteen. Lisäksi ne hyödyntävät tehokkaasti uusia resursseja ja toimintaympäristöjä. Rikolliset liikkuvat alueille, joilla rikosten tekeminen on helpompaa. Yhtenä pääsyynä järjestäytyneen rikollisuuden Suomeen leviämiseen voidaan pitää erilaista omaisuudensuojakulttuuria. Esimerkiksi Suomessa omaisuutta suojataan tyypillisesti heikommin kuin Baltian maissa¹⁷⁹. Omaisuusrikollisuus on yksi järjestäytyneen rikollisuuden päätoimialoista¹⁸⁰.

¹⁷⁸ Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012.

¹⁷⁹ Roginskis 2012.

¹⁸⁰ Valtioneuvoston periaatepäätös järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta 7.3.2013.

10.1 Omaisuusrikosten määrät Suomessa rajojen avauduttua

Tutkittaessa ulkomaalaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määriä todettiin, että epäilyjen määrä kasvoi vuosien 2000-2012 välillä reilun viidenneksen. Kyseistä ajanjaksoa tarkasteltaessa voitiin todeta, että sekä virolaisiin, liettualaisiin että latvialaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä kasvoi. Suomeen Baltian maista tulevat järjestäytyneet rikollisryhmät ovat pääosin lähtöisin Liettuasta ja Virosta¹⁸¹. Baltian maiden alettua soveltaa Schengen-säännöstöä ja vapaata liikkuvuutta kaikkien omaisuusrikosepäilyjen määrä on kasvanut Suomessa 29 prosentilla. Vastaavasti ulkomaalaisiin kohdistuvien omaisuusrikosepäilyjen määrä kyseisellä ajanjaksolla nousi 41,7 prosentilla. Vaikuttaisi siis siltä, että rajojen avautuminen on siten ollut yhtenä vaikuttavana tekijänä ulkomaalaisten Suomessa tekemien omaisuusrikosten kasvaneeseen määrään.

Näpistyksissä virolaisten osuus on Baltian maista merkittävin, kun taas latvialaisten ja liettualaisten osuuden ei voida katsoa olevan merkittävä. Liettualaisten osuus on kuitenkin kasvanut selkeästi Baltian maiden alettua soveltaa Schengen-säännöstöä. Liettualaisiin kohdistuneiden näpistysepäilyjen kokonaismäärä on tästä huolimatta kuitenkin edelleen alhainen. Vertailtaessa neljän vuoden jaksoja ennen ja jälkeen Schengenin voidaan todeta, että rajojen avautumisella on muiden syiden ohella ollut merkitystä näpistysten määrään lisääntymiseen kokonaisuudessaan.

Varkauksia tarkasteltaessa esiin nousi Baltian maan kansalaisista määrällisesti eritoten virolaisten ja liettualaisten osuus. Latvialaisten osuus on määrällisesti ollut pienin. Tutkimustulosten valossa näyttäisi siltä, että virolaisten ja latvialaisten varkausmäärät ovat olleet kasvussa Schengeniin liittymisen jälkeen. Tutkimuksen perusteella liettualaisten tekemien varkauksiin liittyvien rikosten määrä on pysynyt suhteellisen samana, mutta tekemuoto näyttäisi suurilta osin muuttuneen varkauksista törkeiksi varkauksiksi. Tämä johtunee siitä, että Suomeen on muun muassa Liettuasta tulevien järjestäytyneiden rikollisryhmien mukana saapunut aiempaa harvinaisempia rikostentekotapoja ja toimintamalleja. Teot ovat lisäksi entistä törkeämpiä ja väkivaltaisempia.¹⁸² Tätä ilmentää se, että esimerkiksi vuonna 2012 liettualaisten osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuneista törkeistä varkausepäilyistä oli jopa 44,6 prosenttia. Vuodesta 2000 vuoteen 2004 kaikkien Baltian maiden kansalaisten tekemien törkeiden varkauksien määrä oli suhteellisen alhainen. Tutkimustulosten perusteella Baltian maiden liittyttyä Schengeniin törkeiden varkauksien kohdalla ei ollut havaittavissa virolaisten ja liettualaisten määrissä vaan määrät ovat kasvaneet tasaisesti jo vuodesta 2005 asti. Latvialaisten osuus törkeiden varkauksien kohdalla oli vuodesta 2000 vuoteen 2012 alhainen.

¹⁸¹ Järjestäytynyt rikollisuus kasvussa EU:n alueella 2011.

¹⁸² Järjestäytynyt rikollisuus kasvussa EU:n alueella 2011; Keskusrikospoliisin toimintakertomus 2012, 8.

Ryöstöjen ja törkeiden ryöstöjen määrät olivat kaikkien Baltian maan kansalaisten kohdalla vähäiset. Toisin sanoen näyttää siltä, että Schengenin seurauksena avautuneet rajat ovat olleet yhtenä vaikuttavana tekijänä Baltian maan kansalaisten tekemien näpistysten sekä viroilaisten ja liettualaisten tekemien varkauksien määriin. Törkeitä varkauksia lukuun ottamatta viroilaisten osuus on ollut Baltian maan kansalaisista suurin omaisuusrikoksissa. Tähän vaikuttaa se, että Viro on Suomen rajanaapuri. Lisäksi Tallinnan ja Helsingin välillä liikennöi päivittäin kymmeniä lauttoja, joten liikkuminen maiden välillä on helppoa ja nopeaa¹⁸³.

10.2 Omaisuuden suojaus ja omaisuusrikosten määrät

Kuten edellä todettiin, ulkomaalaisten Suomessa tekemien omaisuusrikosten määrä nousi vuosina 2000-2012 reilun viidenneksen. Suomessa kriminaalipolitiikan yhtenä perustavoitteena on rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvien haittojen minimointi. Usein tehokkain keino rikoshaittojen vähentämiseen on ehkäistä rikoksia. Mahdollisten rikosten syntymiseen voidaan vaikuttaa vaikeuttamalla rikosten tekemistä erilaisin omaisuudensuojauskeinoin.¹⁸⁴ Tärkeää omaisuuden suojauksessa on tehdä murtautuminen tai omaisuuden varastaminen mahdollisimman vaikeaksi, aikaa vieväksi ja ääntä aiheuttavaksi¹⁸⁵.

Poliisin mukaan omaisuuden suojaus on Suomessa vähäistä, mikä myös ilmeni tutkimustuloksista. Vain reilu kolme viidesosaa Suomen kansalaisista suojaa omaisuuttaan. Suomalaisten kokema tarve omaisuuden suojaamiseen on tätäkin vähäisempää. Varkaat kuitenkin käyttävät ihmisten välinpitämättömyyttä ja huolimattomuutta hyväkseen ja näin ollen tarve omaisuuden suojaamiselle on todellinen¹⁸⁶. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että henkilökohtaiset syyt vaikuttavat yhteiskunnallisia syitä enemmän omaisuuden suojaamisen tarpeen muuttumiseen. Etenkään Schengen-sopimuksesta seuranneen rajojen avautumisen vaikutusta omaisuuden suojauskulttuurin muuttumiseen ei ollut nähtävissä. Puolet suomalaisista kuitenkin kokee, että tarve omaisuuden suojaamiselle on lisääntynyt aiempaan verrattuna.

Kriminaalipolitiikan yhtenä perustavoitteena on rikollisuudesta ja sen kontrolloinnista aiheutuvien haittojen oikeudenmukainen jakaminen eri osapuolten kesken. Tilannetorjunta esimerkiksi yksityisten henkilöiden toteuttamana omaisuuden suojaamisena on yksi tehokkaimmista omaisuusrikosten torjuntamuodoista¹⁸⁷. Viranomaisten mukaan hyviä keinoja omaisuuden suojaamiseen on esimerkiksi perusteellinen lukitus, omaisuuden valokuvaaminen ja merkitsemi-

¹⁸³ Kangasniemi 2011.

¹⁸⁴ Lappi-Seppälä 2009, 55-56.

¹⁸⁵ Suojaa omaisuutesi 2013.

¹⁸⁶ Suojaa omaisuutesi 2013.

¹⁸⁷ Lappi-Seppälä 2006, 46-48, 51-56; Omaisuuden suojaaminen 2013, 1.

nen sekä hälytyslaitteiden käyttö¹⁸⁸. Tutkimustulosten perusteella ehdottomasti suosituin omaisuuden suojaamistapa on omaisuuden lukitseminen. Myös hälytyslaitteiston käyttö on kohtuullisella tasolla. Sen sijaan omaisuuden merkitseminen ja valokuvaaminen ovat harvinaisempia tapoja suojata omaisuutta.

Tuloksia analysoitaessa kävi ilmi, että puhuttaessa ulkomaalaisten tekemistä rikoksista, monet mieltävät kysymyksessä olevan nimenomaan vastakkainasettelu kantasuomalaisten ja muiden kansalaisuuksien välillä. Ilmeistä on, että Suomen kansalaiset kokevat suomalaisten ja ulkomaalaisten aiheuttavan yhtäläistä tarvetta omaisuuden suojaamiselle. Tutkimustulosten mukaan osa Suomen kansalaisista kokee kuitenkin ulkomaalaisen järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttavan suomalaisia enemmän tarvetta omaisuuden suojaamiselle.

10.3 Tutkimustavoitteiden toteutuminen ja jatkotutkimuskysymykset

Tutkimuksen keskeiset tutkimusongelmat olivat: ovatko omaisuusrikosten määrät muuttuneet Suomessa rajojen avautumisen jälkeen sekä onko omaisuuden suojauksen tason ja ulkomaalaisten tekemien omaisuusrikosten määrien välillä havaittavissa korrelaatiota? Tutkimuksesta selvisi, että näpistysten, varkauksien ja törkeiden varkauksien määrissä oli kasvua. Rajojen avautumisen vaikutus yhtenä vaikuttavana tekijänä oli selkeimmin nähtävissä Baltian maiden kansalaisten tekemissä näpistysten ja varkauksien määrissä. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että omaisuusrikosten määrien ja omaisuuden suojauksen tason välillä ei ole korrelaatiota. Vaikka omaisuusrikosten määrät ovat Suomessa osittain lisääntyneet, ei omaisuuden suojauksen taso ole noussut yhtäläisesti, vaan se on edelleen Suomessa suhteellisen alhaisella tasolla. Omaisuuden suojauksen tasoa tulisi Suomessa näin ollen kehittää. Viranomaisilla on mahdollisuus vaikuttaa omalta osaltaan omaisuuden suojauksen tasoon. Hyvänä keinona voisi olla esimerkiksi sisäministeriön kansalaisille suuntaama ohjeistus omaisuuden suojaamiseen. Ohjeistus ei saisi jäädä ainoastaan asiakirjatasolle, vaan ohjeistus olisi hyvä jalkauttaa kansalaisten tietouteen esimerkiksi mainoskampanjan muodossa. Yhteiskunnassa on toteutettu vastaavanlainen kampanja ”Harmaa talous - musta tulevaisuus” harmaan talouden kitkemiseksi¹⁸⁹.

Tutkimuksen aihe oli mielenkiintoinen ja haastava. Aikaa työn tekemiselle olisi voinut olla enemmän, jotta työstä olisi saatu syvällisempi. Työhön käytetyssä ajassa saatiin kuitenkin kohtuullisia tuloksia aiheesta. Tiedonkeruukanavana sosiaalinen media osoittautui erinomaisesti, sillä sen avulla oli mahdollista saada nopeasti suuri määrä vastauksia. Tulevissa tutkimuksissa tulee kuitenkin huomioida Facebookia käytettäessä, että vastaajien määrää on vaikea kontrolloida ja sen vuoksi ei voida olla varmoja vastaajien kuuluvan haluttuun perusjouk-

¹⁸⁸ Omaisuuden suojaaminen 2013, 1; Suojaa omaisuutesi 2013.

¹⁸⁹ Harmaa talous - musta tulevaisuus 2013.

koon. Opinnäytetyössä toteutetussa kyselytutkimuksessa perusjoukon määritelmä oli kuitenkin laava ja sen voidaan katsoa mahdollistaneen kyseisen menetelmän käytön. Kyselytutkimuksen toteuttamisen Facebookissa uskotaan olevan tulevaisuuden metodi. Kyselyn tuottamia vastauksia analysoitaessa kävi ilmi, että kysymyksen termejä sekä aiheen sisältöä olisi tullut selittää vastaajille tarkasti. Tutkimusmateriaalista kuitenkin ilmeni uusia näkökulmia aiheeseen. Arvioitaessa tutkimuksen reliabiliteettia tulee huomioida, että noin seitsemällä prosentilla Virossa pysyvästi oleskelevilla on Venäjän kansalaisuus ja lisäksi noin 6,5 prosentilla ei ole minkään maan kansalaisuutta¹⁹⁰. Tämä vaikuttanee tutkimuksessa selvinneiden virolaisten tekemien omaisuusrikosten määriin, koska osa virolaisista ei näy tilastoissa Viron kansalaisina.

Opinnäytetyön tuloksia voitaneen hyödyntää viranomaiskäytössä. Toivomme työn tulosten lisäävän yksityisten henkilöiden tietoisuutta omaisuuden suojaamisen nykytilanteesta Suomessa sekä herättävän tarpeen suojata omaisuutta paremmin. Opinnäytetyötä tehdessä oiviksi jatkotutkimusaiheiksi nousivat ajatukset siitä, miten Suomessa saadaan kehitettyä omaisuuden suojaamisen tasoa ja onko omaisuusrikoksen uhriksi joutumisella vaikutusta omaisuuden suojaamisen tasoon. Tällä hetkellä käydään keskustelua viisumivapaudesta Euroopan ja Venäjän välillä. Tehdyn tutkimuksen tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että rajojen avaaminen vaikuttaa rikollisuuden määrään sekä omaisuuden suojaamisen tarpeeseen. Näin ollen olisi mielenkiintoista selvittää, millaisia vaikutuksia mahdollisella Venäjän ja Euroopan välisellä viisumivapaudella tulisi olemaan omaisuuden suojaamisen tarpeeseen Suomessa.

¹⁹⁰ Yhteiskunta, kulttuuri ja media 2013.

Lähteet

Painetut lähteet

Frände, D. 2005. Yleinen rikosoikeus. Suomentanut Markus Wahlberg. Helsinki: Edita.

Frände, D. & Wahlberg, M. 2010. Teoksessa Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita, 367-383, 444-483.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä menetit?. Helsinki: Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Joutsamo, K., Aalto, P., Kaila, H. & Maunu, A. 2000. Eurooppaoikeus. 3. uudistettu painos. Helsinki: Suomen lakimiesliiton kustannus.

Karapuu, H. 2011. Teoksessa Hallberg, P., Karapuu, H., Ojanen, T., Scheinin, M., Tuori, K & Viljanen, V-P. Perusoikeudet. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro, 63-87.

Koskinen, P. 2009. Teoksessa Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. Rikosoikeus. Oikeuden perusteokset. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro, 159-194.

Lappi-Seppälä, T. 2006. Rikollisuus ja kriminaalipolitiikka. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Lappi-Seppälä, T. 2009. Teoksessa Lappi-Seppälä, T., Hakamies, K., Koskinen, P., Majanen, M., Melander, S., Nuotio, K., Nuutila, A-M., Ojala, T. & Rautio, I. Rikosoikeus. Oikeuden perusteokset. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro, 55-66, 707-755.

Länsineva, P. 2011. Teoksessa Hallberg, P., Karapuu, H., Ojanen, T., Scheinin, M., Tuori, K & Viljanen, V-P. Perusoikeudet. 2. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro, 549-604.

Melander, S. 2010a. EU-rikosoikeus. Helsinki: WSOYpro.

Melander, S. 2010b. Rikosoikeus 2010-luvulla. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Palo, S. 2010. Järjestäytyneet rikollisryhmät ja rikosvastuu. Yliopistollinen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Palonen, U. 2010. Turvallisuus ympäristön muutos diskurssina: oikeus- ja sisäasioiden strategiat, järjestäytynyt rikollisuus ja poliisitoiminta. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 90/2010. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.

Raitio, J. 2010. Eurooppaoikeus- ja sisämarkkinat. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2008. Rikosoikeuden yleinen osa - Vastuuoppi. Helsinki: Talentum.

Tapani, J. 2010. Teoksessa Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita, 484-572.

Tolvanen, M. 2010. Teoksessa Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita, 353-366.

Tiikkainen, P. 2009. EU: Euroopan unioni. Kuopio: Unipress.

Viljanen, P. 2010. Teoksessa Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. Keskeiset rikokset. Helsinki: Edita, 383-402.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. 1.-3. Painos. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

About EJM. 2012. European Judicial Network. Viitattu 13.9.2013. http://www.ejm-crimjust.europa.eu/ejm/EJM_StaticPage.aspx?Bread=2

About us. 2013. Europol. Viitattu 8.9.2013. <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>

Eckstein, T. & Ervola, L. 2002. Sisäraajatarkastusten poistaminen ja ulkorajavalvonta. Schengenin sopimukset ja Suomi. Ulkoasianministeriö. Viitattu 17.9.2013. <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=93347&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjVDQtLwkqP>

EU:n perussopimukset. 2013. Euroopan komissio. Viitattu 13.9.2013. http://europa.eu/about-eu/basic-information/decision-making/treaties/index_fi.htm

Euroopan unionin jäsenmaat. 2013. Ulkoasianministeriö. Viitattu 16.9.2013. <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=92654&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjcCSNLwkqM>

Europol-katsaus. 2012. Yleiskertomus Europolin toiminnasta. Europol. Viitattu 20.10.2013. https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/fi_europolreviewfinnish.pdf

Harmaa talous - musta tulevaisuus. 2013. Viitattu 15.11.2013. <http://www.mustatulevaisuus.fi/fi/info>

Joint Investigation Teams (JITS). 2013. Europol. Viitattu 12.10.2013. <https://www.europol.europa.eu/content/page/joint-investigation-teams-989>

Järjestäytynyt rikollisuus. 2013. Poliisi. Viitattu 27.10.2013. <http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/83DEC49196CB5E4DC2256C8A003B9C49>

Järjestäytynyt rikollisuus kasvussa EU:n alueella. 2011. Haaste 2/2011. Viitattu 27.10.2013. <http://www.haaste.om.fi/Etusivu/Lehtiarkisto/Haasteet2011/Haaste2011/1302673726956>

Järviö, P. 2002. Pohjoismaiden liittyminen Schengenin sopimukseen. Schengenin sopimukset ja Suomi. Ulkoasianministeriö. Viitattu 15.9.2013. <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=93347&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjVDQtLwkqP>

Järviö, P. & Yli-Vakkuri, L. 2002. Schengenin sopimukset ja Suomi. Viitattu 17.9.2013. <http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=93347&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjLLgMbwmsp>

Kansainväliset yhteistyökanavat. 2013. Poliisi. Viitattu 8.9.2013. <https://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/pages/36D2FA329B127512C2256C8A0039133B>

Kangasniemi, P. 2011. Ulkomaalaiset liikkuvat rikollisryhmät jalkautuneet Suomeen. Haaste 3/2011. Viitattu 27.10.2013.

<http://www.haaste.om.fi/Etusivu/Juttuarkistoihteittain/Jarjestaytynytrikollisuus/1302673768676>

Kiiski, J. 2011. Järjestäytynyt rikollisuus ja sen torjunta keskusrikospoliisin strategioissa. Pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto. Viitattu 19.10.2013.
<http://www.edilex.fi.nelli.laurea.fi/opinnaytetyot/8473.pdf>

Keskusrikospoliisin toimintakertomus. 2012. Poliisi. Viitattu 27.10.2013.
[http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/8296FC77A5367F0DC2257B35003896F7/\\$file/Toimintakertomus_2012_KRP_15032013.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/files/8296FC77A5367F0DC2257B35003896F7/$file/Toimintakertomus_2012_KRP_15032013.pdf)

Lahti, R. 2002. Rikosoikeuden kehitys Lakimies-aikakausikirjan heijastamana. Lakimies 7-8/2002, 1247-1268. Viitattu 15.11.2013.
<http://www.edilex.fi.nelli.laurea.fi/lakimies/1580.pdf>

Lappi-Seppälä, T. 2003. Rikosoikeuden yleisiä oppeja koskeva uudistus I. Lakimies 5/2003, 751-788. Viitattu 30.9.2010. <http://www.edilex.fi.nelli.laurea.fi/lakimies/1417.pdf>

Liikkuminen EU/Schengen-alueella. 2013. Ulkoasianministeriö. Viitattu 15.9.2013.
<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=34670>

Matkalla Euroopassa. 2013. Ulkoasianministeriö. Viitattu 13.9.2013.
<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=92958&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjLYV9LwkqM>

Mission and tasks. 2013. Eurojust. Viitattu 1.10.2013.
<http://eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx>

Niemi, H. & Lehti, M. 2012. Ulkomaalaiset, maahanmuuttajat ja rikollisuus. Rikollisuustilanne 2012. Oikeuspoliittinen tutkimuskeskus. Viitattu 5.10.2013.
<http://www.optula.om.fi/1368801808590>

Omaisuuksien suojaaminen. 2013. Suomen pelastusalan keskusjärjestö. Viitattu 5.11.2013.
<http://www.spek.fi/loader.aspx?id=ad34dee2-89bb-4261-a8e9-9d255e12a379>

Regional Treaties and Information. 2013. Gibney, Anthony & Flaherty, LPP. Viitattu 12.10.2013. <http://www.gibney.com/practice-areas/immigration/global-immigration-services/emea>

Rikollisuustilanne 2012. 2013. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Viitattu 10.11.2013.
<http://www.optula.om.fi/1368801808590>

Schengen-alue ja yhteistyö. 2009. Euroopan komissio. Viitattu 13.9.2013.
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33020_fi.htm

Schengen-alueen laajentuminen. 2007. Ulkoasiainministeriö. Viitattu 5.10.2013.
<http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=105982&contentlan=1&culture=fi-FI>

Schengen-tietojärjestelmä SIS II. 2013. Rajavartiolaitos. Viitattu 17.9.2013.
http://www.raja.fi/tietoa/schengen-tietojarjestelma_sis_ii

Schengen helpottaa liikkumista. 2009. Ulkoasianministeriö. Viitattu 13.9.2013.
<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=169453&nodeid=37843&contentlan=1&culture=fi-FI#.UjLF6sbwmSp>

Schengen Information System (SIS). 2013. European Commission. Viitattu 17.9.2013.
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/index_en.htm

- Schengenin sopimus ja yleissopimus. 2013. Euroopan komissio. Viitattu 14.9.2013.
http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/schengen_agreement_fi.htm
- Schengenin rajasäännöstö. 2010. Euroopan komissio. Viitattu 17.9.2010.
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l14514_fi.htm#
- Schengenin valvontaelin. 2013. Tietosuojavaltuutettu. Viitattu 22.9.2013.
<http://tietosuojafi.fi/25876.htm>
- SIRENE-Schengen information system. 2013. Council of the European Union. Viitattu 17.9.2013. [http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-\(jai\)/sirene-schengen-information-system.aspx?lang=en/#?lang=en](http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-(jai)/sirene-schengen-information-system.aspx?lang=en/#?lang=en)
- SIS II Schengenin tietojärjestelmä II. 2013. Euroopan unioni. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/sis-ii-leaflet/sis_ii_leaflet_fi.pdf
- SOCTA. 2013. Europol. Viitattu 27.10.2013.
<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/socta2013.pdf>
- Suojaa omaisuutesi. 2013. Poliisi. Viitattu 5.11.2013.
<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/AFA746453FD78DDFC2256B87004B7109?opendocument>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkajulkaisu]. 2010. 3. Sosiaalinen media: verkkomedian ja yhteispalvelujen käyttö. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 13.10.2013. http://www.stat.fi/til/sutivi/2010/sutivi_2010_2010-10-26_kat_003_fi.html
- Tampere European Council 15 and 16 October 1999 Presidency Conclusions. 1999. European Parliament. Viitattu 21.9.2013. http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm
- Tavaroiden ja palveluiden vapaa liikkuvuus. 2010. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 12.9.2013.
http://www.tem.fi/kuluttajat_ja_markkinat/tavaroiden_ja_palvelujen_vapaa_liikkuvuus
- The European Investigator - Targeting Criminals Across Borders. 2011. Europol. Viitattu 13.9.2013.
https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/en_investigator_-_copy.pdf
- Tilastot. 2013. Poliisi. Viitattu 5.10.2013.
<http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/webprint/E54598232CE82920C22573A700493879?OpenDocument>
- Toimintakertomus 2005-2008. 2013. Schengenin yhteinen valvontaviranomainen. Viitattu 22.9.2013. <http://www.tietosuojafi.fi/47617.htm>
- Uusisilta, K. 2001. Suomi Schengeniin. Poliisihallitus. Viitattu 6.10.2013.
<https://www.poliisi.fi/poliisi/periodic.nsf/vwArchivedDocuments/1B0D2A655105BD3DC2256B88003AB58E>
- Virtanen, J. 2004. Rikosoikeuden yleiset opit ja oikeuslähdeoppi. Lakimies 6/2004, 1048-1071. Viitattu 1.10.2010. <http://www.edilex.fi.nelli.laurea.fi/lakimies/2381.pdf>
- Yhteiskunta, kulttuuri ja media. 2013. Suomen suurlähetystö, Tallinna. Viitattu 19.11.2013.
<http://www.finland.ee/public/default.aspx?nodeid=42669&contentlan=1&culture=fi-FI>

What we do 2013. European Anti-Fraud Office. Viitattu 15.10.2013.
http://ec.europa.eu/anti_fraud/about-us/mission/index_en.htm

Muut lähteet

Heinonen, K. 2012. Rikoskomisario Kimmo Heinosen haastattelu. Poliisi TV 23.8.2012.

Henriksson, A-M. 2013. Oikeusministeri Ann-Maja Henrikssonin haastattelu. MOT: Veljeskansojen vankirumba 14.10.2013.

Pentti, J. 2012. Lähetysneuvos Janne Pentin haastattelu. Poliisi TV 23.8.2012.

Roginskis, A. 2012. Liettuan rikospoliisin apulaispäällikön Andzejus Roginskisin haastattelu. Poliisi TV 23.8.2012.

Kuvat, taulukot ja kuviot

Kuva 1: Schengen-maat, tulevat Schengen-maat sekä Schengeniin kuulumattomat EU-maat¹⁷

Taulukko 1: Omaisuusrikosepäilyjen määrät ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen..... 41

Kuvio 1: Euroopan unionin neuvoston päätöksen mukainen ENFOPOL-määritelmä järjestäytyneestä rikollisryhmästä.....	34
Kuvio 2: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvat omaisuusrikosepäilyjen määrät vuosina 2000-2012	40
Kuvio 3: Virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuvista näpistysepäilyistä Suomessa 2012.....	42
Kuvio 4: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä vuosina 2000-2012	43
Kuvio 5: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen määrä vuosina 2007 ja 2008	44
Kuvio 6: Latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuvien näpistysepäilyjen muutos vuosina 2004-2011	45
Kuvio 7: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuneet näpistysepäilyt keskimäärin ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen.....	46
Kuvio 8: Liettualaisiin, latvialaisiin ja virolaisiin kohdistuneet varkausepäilyt	47
Kuvio 9: Latvialaisten, liettualaisten ja virolaisten osuus Baltian maihin kohdistuneista varkausepäilyistä.....	48
Kuvio 10: Virolaisten, latvialaisten ja liettualaisten osuus kaikista ulkomaalaisiin kohdistuvista törkeistä varkausepäilyistä Suomessa 2012	49
Kuvio 11: Virolaisiin, latvialaisiin ja liettualaisiin kohdistuneiden törkeiden varkausepäilyjen määrät vuosina 2000-2012.....	50
Kuvio 12: Virolaisiin, latvialaisiin, liettualaisiin ja muihin ulkomaalaisiin kohdistuvat törkeät varkausepäilyt keskimäärin ennen ja jälkeen Baltian maiden Schengeniin liittymisen	52
Kuvio 13: Virolaisiin kohdistuvien ryöstöepäilyjen määrien muutokset vuosina 2000-2012	53
Kuvio 14: Törkeiden ryöstöepäilyjen kokonaismäärä sekä suomalaisiin ja ulkomaalaisiin kohdistuneiden epäilyjen kokonaismäärät	54
Kuvio 15: Liettualaisiin, latvialaisiin ja virolaisiin kohdistuneet törkeiden ryöstöepäilyjen määrät	55
Kuvio 16: Kyselyyn vastanneet maakunnittain	58
Kuvio 17: Kyselyyn vastanneet ikäryhmittäin	59
Kuvio 18: Omaisuusrikosten uhrien prosentuaalinen määrä kaikista vastaajista	60
Kuvio 19: Omaisuusrikosten tekijöiden kansalaisuus	60
Kuvio 20: Ajanjaksot, joihin vastaajat ovat alkaneet suojaamaan omaisuuttaan aiempaa tarkemmin.....	64

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake	77
-----------------------------	----

Liite 1. Kyselylomake

Kysely

Perustiedot

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikä

- 20-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 60+

3. Asuinmaakunta

☐ Ahvenanmaa	☐ Keski-Suomi	☐ Pohjois-Savo
☐ Etelä-Karjala	☐ Kymenlaakso	☐ Päijät-Häme
☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Lappi	☐ Satakunta
☐ Etelä-Savo	☐ Pirkanmaa	☐ Uusimaa
☐ Kainuu	☐ Pohjanmaa	☐ Varsinais-Suomi
☐ Kanta-Häme	☐ Pohjois-Karjala	
☐ Keski-Pohjanmaa	☐ Pohjois-Pohjanmaa	

Rikos

4. Oletko joutunut omaisuusrikoksen/rikosten uhriksi?

- Kyllä
- Ei

Jos kyllä, niin minkä tyyppisestä omaisuusrikoksesta/rikoksista oli kyse (esim. varkaus, ryöstö)?

5. Missä maakunnassa rikos/rikkokset tapahtuivat?

☐ Ahvenanmaa	☐ Keski-Suomi	☐ Pohjois-Savo
☐ Etelä-Karjala	☐ Kymenlaakso	☐ Päijät-Häme
☐ Etelä-Pohjanmaa	☐ Lappi	☐ Satakunta
☐ Etelä-Savo	☐ Pirkanmaa	☐ Uusima
☐ Kainuu	☐ Pohjanmaa	☐ Varsinais-Suomi
☐ Kanta-Häme	☐ Pohjois-Karjala	
☐ Keski-Pohjanmaa	☐ Pohjois-Pohjanmaa	

6. Mikä oli rikoksen tekijän/tekijöiden kansalaisuus?

Omaisuuksien suojaaminen

7. Oletko suojannut omaisuuttasi?

- Kyllä
 Ei

Mikäli vastasit edelliseen kohtaan kyllä, miten (esim. ketjulukko, rattilukko, muu lukitus, tallelokero, murtohälytin)?

8. Koetko suojaanneesi omaisuuttasi keskiverta suomalaista paremmin?

- Kyllä
 Ei

9. Koetko tarvetta omaisuutesi suojaamiseen Suomessa?

- Kyllä
 Ei

Jos kyllä, miksi?

10. Aiheuttaako järjestäytynyt rikollisuus (esim. kansainväliset rikollisryhmät) mielestäsi aihetta omaisuuden suojaamiseen?

- Kyllä
 Ei

Jos kyllä, miksi?

11. Oletko kokenut, että omaisuutesi suojaamisen tarve on lisääntynyt esim. 90-lukuun verrattuna?

- Kyllä
 Ei

Jos koet omaisuuden suojaamisen tarpeen lisääntyneen, mistä koet sen johtuvan?

12. Oletko viime vuosina alkanut suojaamaan omaisuuttasi entistä tarkemmin? Mistä lähtien?

13. Koetko, että suomalaiset ja ulkomaalaiset aiheuttavat yhtäläisesti tarvetta omaisuuden suojaamiseen?

- Kyllä
 Ei

Perustelut
